

**Հայաստանի Հանրապետության
պետական եկամուտների կոմիտեի
2020-2024թթ. զարգացման և
վարչարարության ռազմավարական
ծրագիր**

2019թ. հուլիսի 2, Երևան

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎՈՂ ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ.....	5
ՆԱԽԱԲԱՆ	6
ԱՄՓՈՓ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ	9
ՆԵՐԿԱ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆ ՈՒ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐԸ	23
ՄԱԿՐՈՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ.....	23
ՀՀ ՊԵԿ ՆԵՐԿԱ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆ ՈՒ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐԸ.....	26
ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐԻ ԱՎՏՈՄԱՏԱՑՈՒՄ.....	29
ՄԱՔՍԱՅԻՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐԻ ԱՎՏՈՄԱՏԱՑՈՒՄ	32
ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ (ԶՌՆ).....	37
ԶՌՆ 1. ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒՄ.....	38
<i>Ենթանյալակ 1: Էլեկտրոնային և թվային գործիքակազմի ներդրում և զարգացում ..</i>	<i>39</i>
1.1.1. Էլեկտրոնային արխիվացման համակարգ.....	39
1.1.2. ՀՀ ՊԵԿ տեղեկատվական բազայի հուսալիություն.....	40
1.1.3. ՀՀ ՊԵԿ սերվերային և օպերացիոն համակարգեր	43
1.1.4. Այլ պետական մարմինների տեղեկատվական շտեմարաններին հասանելիություն.....	44
1.1.5. ՀՀ ՊԵԿ հարկ վճարողների սպասարկման կենտրոններ	47
1.1.6. Արդի համակարգերի կիրառմամբ փաստաթղթերի փոխանակում.....	49
1.1.7. Մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) վերլուծական գործիքակազմ.....	51
1.1.8. Մեքենայական ուսուցում (machine learning).....	54
1.1.9. Էլեկտրոնային համակարգերի բջջային հավելվածներ.....	56
1.1.10. Պետական գնումների գործընթացին առնչվող գործառնություններ.....	57
1.1.11. Տեղեկատվական ինքնաշխատ համակարգեր	58
1.1.12. Էլեկտրոնային վճարման համակարգեր.....	60
1.1.13. ՀՀ ՊԵԿ իրավապահ գործառնության էլեկտրոնային փաստաթղթավորում.....	61
1.1.14. Վարչական իրավախախտումների էլեկտրոնային կառավարման համակարգ.....	62
1.1.15. ԵԱՏՄ շրջանակներում փաստաթղթերի փոխադարձ ճանաչում	64
1.1.16. ԵՄ շրջանակներում փաստաթղթերի փոխադարձ ճանաչում.....	66
<i>Ենթանյալակ 2: ՀՀ ՊԵԿ գործառնությունների և ընթացակարգերի վերակառուցում և օպտիմալացում.....</i>	<i>68</i>
1.2.1. ՀՀ ՊԵԿ գործառնության «բիզնես» գործընթացներ.....	68
1.2.2. Նախագծերի («պրոյեկտների») կառավարում	69

1.2.3. Տեխնիկական աուդիտ և հավաստագրում.....	70
ԶՈՒ 2. ՎԱՐՉԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄ, ԵՎԱՄՈՒՏՆԵՐԻ ԱՎԵԼԱՑՈՒՄ, ՍՏՎԵՐԻ ԿՐՃԱՑՈՒՄ	73
Ենթանպատակ 1: Հարկային և մաքսային իրավախախտումների կանխարգելում.....	73
2.1.1. Հարկային ռիսկերի կառավարման համակարգ.....	74
2.1.2. Մաքսային ռիսկերի կառավարման համակարգ.....	76
2.1.3. Ինքնաշխատ ծանուցման համակարգ	78
2.1.4. Մաքսային հսկողության արդյունավետության բարձրացում	79
2.1.5. ՀԴՄ ստուգման գործառույթի արդյունավետության բարձրացում	82
2.1.6. Շահումով խաղերի, խաղատների և վիճակախաղերի գործունեություն	83
2.1.7. Փոստային առաքանիների հաշվառման համակարգ.....	85
2.1.8. Ուղևորների վերաբերյալ նախնական տեղեկատվություն.....	86
2.1.9. ԵԱՏՄ շրջանակներում ապրանքների հետազոտություն	87
Ենթանպատակ 2: Խրախուսել կամավոր կարգապահությունը, բարձրացնել հարկերից խուսափողների դեմ պայքարի արդյունավետությունը և Կրճատել հարկային ստվերի մակարդակը.....	89
2.2.1. Օրինապահ հարկ վճարողների համակարգ.....	89
2.2.2. Ֆիզիկական անձանց ինքնահայտարարագրման համակարգ.....	91
2.2.3. Հարկային տեղեկատվության փոխանակման գործընթացներ	93
2.2.4. Տրանսֆերային գնագոյացման իրավակարգավորումներ.....	94
2.2.5. BEPS գործողությունների (ստանդարտների) ներդրում	96
2.2.6. Հարկային ստվերի և հարկային պոտենցիալի գնահատում	97
2.2.7. Հետբացթողումային թիրախային ստուգումների համակարգ	99
2.2.8. Հետբացթողումային գործառույթների ընդլայնում, ավտոմատացում.....	101
2.2.9. Հետբացթողումային գործառույթների «Թվինինգ» ծրագիր	104
ԶՈՒ 3. ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆԱՑՈՒՄ, ԿԱՌՈՒՑՈՒՄ	108
Ենթանպատակ 1: գործող ենթակառուցվածքների արդիականացում և համագործակցության ընդլայնում.....	108
3.1.1. Անձնական հաշվի քարտ, միասնական գանձապետական հաշիվ	108
3.1.2. ՊԵԿ աշխատակիցների կենսական օգտագործման ենթակառուցվածքներ.....	109
3.1.3. ԵԱՏՄ շրջանակներում ընդհանուր գործընթացներ	111
Ենթանպատակ 2: մաքսային ենթահամակարգերի արդիականացում և տեխնիկական հագեցվածություն	113
3. 2. 1. ՊԵԿ փորձագիտական լաբորատորիաներ.....	113
3. 2. 2. ԱՏԳ մասնակիցների սպասարկման կենտրոններ.....	115
3. 2. 3. Երկաթուղային մաքսակետերի արդիականացում.....	120

3. 2. 4. Բազրատաշենի մաքսակետի կատարելագործում.....	122
3. 2. 5. ՊԵԿ Մեղրիի մաքսակետի արդիականացում	124
3. 2. 6. Հարավային մաքսատան կառուցում.....	125
3.2.7. ՊԵԿ մաքսակետերի տեխնիկական հագեցվածության ապահովում.....	127
ԶՈՒՆ 4. ՀԱՆՐՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ	130
<i>Ենթանպատակ 1 : Հասարակության հետ դինամիկ հետադարձ կապի հնարավորությունների ընդլայնում.....</i>	
4.1.1. ՊԵԿ կայք-էջի արդիականացում	130
4.1.2 «Հանրություն – ՊԵԿ» փոխվստահության մշակույթի ձևավորում	132
ԶՈՒՆ 5. ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԱՐԴԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՆԵՐԴՐՈՒՄ (ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ).....	134
<i>Ենթանպատակ 1: Կադրային քաղաքականության և աշխատանքային մշակույթի ձևավորում</i>	
5.1.1. ՀՀ ՊԵԿ մարդկային ռեսուրսների կառավարման համակարգ	135
5.1.2. Աշխատանքի դիմաց արժանավայել հատուցման համակարգ.....	137
<i>Ենթանպատակ 2: Մասնագիտական կրթության, վերապատրաստման և որակավորման համակարգի արդիականացումը.....</i>	
5.2.1. «Ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ.....	139
5.2.2. ՀՀ ՊԵԿ աշխատանքի ընդունելության գործընթաց.....	141
5.2.3. ՀՀ ՊԵԿ կինոլոգիական կենտրոն	144
ԱՄՓՈՓՈՒՄ	146
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1. ՄԱԿՐՈ ՑՈՒՑԻՉՆԵՐ.....	147
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2. ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԲՅՈՒՋԵՆ.....	149
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3. ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԲՅՈՒՋԵՆ՝ ԸՍՏ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ.....	150

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎՈՂ ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ

ՊԵԿ՝	Հայաստանի Հանրապետության Պետական եկամուտների կոմիտե,
ԱՄՀ	Արժույթի միջազգային հիմնադրամ
ԶՌՆ՝	Զարգացման ռազմավարական նպատակ,
ԵԱՏՄ՝	Եվրասիական տնտեսական միություն,
ԵՏՀ՝	Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողով,
ԵՄ՝	Եվրոպական միություն,
ՏՀԶԿ՝	Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպություն,
ՀՄԿ	Համաշխարհային մաքսային կազմակերպություն,
BEPS	Base Erosion and Profit Shifting («Հարկման բազայի խեղաթյուրման և շահույթների տեղաշարժ»),
ԱՏԳ՝	Արտաքին տնտեսական գործունեություն,
ՕՀՄ՝	Օպերատիվ-հետախուզական միջոցառում,
ՎԻՎ՝	Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ վարույթ,
ՄԺԾԾ՝	Միջնաժամկետ ծախսային ծրագրեր
ՄԴՊՎ՝	ՀՀ ՊԵԿ մաքսանենգության դեմ պայքարի վարչություն,
ՄՌԿՏՀ՝	Մարդկային ռեսուրսների կառավարման տեղեկատվական համակարգ:

ՆԱԽԱԲԱՆ

Պետության հարկային համակարգի արդյունավետ լինելու հանգամանքը ուղղակիորեն կախված է պետության կողմից հարկային վարչարարության արդյունավետ մեթոդների և մոտեցումների կիրառման կայուն համակարգերի առկայությունից: Հարկային վարչարարությունը որևէ երկրի գործող հարկային համակարգում օրենսդրության շրջանակներում հարկային հարաբերությունների մասնակիցների միջև ձևավորվող փոխհարաբերությունների և հարկային մարմինների որոշակի գործառույթների համախումբն է, որոնք ուղղված են հարկ վճարողների հաշվառմանն ու սպասարկմանը, հարկային օրենսդրության և հարկային հարաբերությունները կարգավորող այլ իրավական ակտերի պահանջների կատարման նկատմամբ օրենքով սահմանված կարգով հսկողության իրականացմանը, այդ պահանջների խախտումների կանխմանը և (կամ) բացահայտմանն ու օրենքով սահմանված կարգով և չափերով պատասխանատվության միջոցների կիրառմանը, առաջացած հարկային պարտավորությունների գանձման ուղղությամբ անհրաժեշտ միջոցառումների իրականացմանը և այլն: Հարկային վարչարարության իրականացումն այնքանով է արդյունավետ, որքանով որ հարկային մարմիններին հատկացված, հնարավորին չափ առավել քիչ միջոցներով ապահովվում է հարկային օրենսդրության պահանջների պահպանումն ու պետական բյուջեով նախատեսված հարկային եկամուտների հավաքագրումը (գանձումը):

Հարկային համակարգի ֆիսկալ-գանձարանային գործառույթի իրականացումը առանցքային նշանակություն ունի տնտեսության զարգացման համար՝ ապահովելով կայուն պետական ֆինանսներ, զբաղվածության, մրցակցության խթանում և եկամուտների արդյունավետ բաշխում: Հարկերի, տուրքերի և այլ պարտադիր վճարների հավաքագրման ներդրված մեխանիզմները և հարկ վճարողների կողմից իրենց պարտավորությունների իրականացման նկատմամբ պատասխանատվության

աճն արտացոլում են Հայաստանի Հանրապետության պետական եկամուտների կոմիտեի (այսուհետ՝ ՊԵԿ) որդեգրած քաղաքականության արդյունավետությունը: Միաժամանակ տնտեսական և գործարար միջավայրում շարունակական փոփոխություններն անհրաժեշտություն են ստեղծում կանխատեսել նոր մարտահրավերները և համապատասխան քայլեր ձեռնարկել դրանց արձագանքելու համար: ՊԵԿ հարկային և մաքսային վարչարարության իրականացման ներկայիս արդյունավետությունը հանդիսանում է հիմնաքար զարգացման հետագա ուղղությունների սահմանման և դրանց իրականացման համար անհրաժեշտ միջոցառումների նախաձեռնման համար:

Սույն ռազմավարությունը ներառում է Արժույթի միջազգային հիմնադրամի (այսուհետ՝ ԱՄՀ) Տնտեսական և ֆինանսական քաղաքականությունների հուշագրի 11-րդ կետում նշված հինգ¹ առաջարկություններից երեքը, ինչպես նաև միտված է ապահովել հարկային և մաքսային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման, բարեփոխումների իրականացման նոր ուղղությունների և նպատակների սահմանում՝ հաշվի առնելով ոլորտում նոր համաշխարհային միտումներն ու մարտահրավերները: Այս առումով առավել կարևորվում է էլեկտրոնային և թվային տեխնոլոգիաների կիրառման նոր հարացույցը, որը կարող է ապահովել պետության և քաղաքացիների միջև հարաբերությունների փոխակերպում և նորարարական մոդելների կիրառում:

¹ Հինգ առաջարկություններից երեքը ներառվել է սույն ռազմավարությանում, իսկ մնացած երկուսին պարտավարվել ենք անդրադառնալ հաջորդ տարիներին՝ սույն փաստաթղթի ամենամյա վերանայման ժամանակ, քանի որ այդ երկու կետերի ընդունումը այս պահին պարունակում է հասարակական ընկալման լուրջ ռիսկեր:

ՀՀ ՊԵԿ առաքելությունն է՝

- հարկային ծառայության մասով. ապահովել արհեստավարժ հարկային ծառայողների միջոցով, էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի կիրառմամբ հասցեական և արդյունավետ հարկային վարչարարություն, որի իրականացման արդյունքում կապահովվի հարկային ստվերի կրճատում և հարկային եկամուտների կայուն աճ՝ նպաստելով հարկեր վճարելու պատրաստականության նոր մշակույթի ձևավորմանը և հարկ վճարողների շրջանում օրինապահության մակարդակի բարձրացմանը:

- մաքսային ծառայության մասով. իր իրավասությունների շրջանակներում աջակցել ՀՀ տնտեսության կայուն զարգացմանն՝ արտաքին առևտրաշրջանառության խթանման և ներքին շուկայի անվտանգության ապահովման միջոցով:

- Ունենալ տեխնոլոգիական լուծումների և կառավարման նորարարական մոդելների վրա հիմնված պետական կառավարման մարմին, որը լիարժեք կօգտագործի տեղեկատվական տեխնոլոգիաների պոտենցիալը հարկային և մաքսային վարչարարության արդյունավետության բարձրացմանը՝ ի շահ ՀՀ տնտեսության:

ՀՀ ՊԵԿ տեսլականը «Թվային ՊԵԿ» կոնցեպտի ներդնում է՝ հարկային և մաքսային գործընթացների արդյունավետության բարձրացման, գործարար միջավայրի համար բարենպաստ միջավայրի ձևավորման, բարձրորակ և միջազգայնորեն մրցունակ ծառայությունների մատուցման, ընթացակարգերի օպտիմիզացման, «անտեսանելի», բայց արդյունավետ վերահսկողության իրականացման և մարդկային գործոնի նվազեցման ապահովման նպատակով:

ԱՄՓՈՓ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Սույն փաստաթուղթը ներկայացնում է ՀՀ ՊԵԿ զարգացման հնգամյա ռազմավարական ծրագիրը, որը նախատեսվում է պարբերաբար վերանայել՝ համապատասխանեցնելով պետության կողմից վարվող հարկային և մաքսային քաղաքականությանը, ՀՀ կառավարության ծրագրով սահմանված ընդհանուր ուղենիշներին, ինչպես նաև այլ՝ արտաքին ու ներքին միջավայրերի փոփոխվող պահանջներին:

Ստորև Աղյուսակ 1-ում ներկայացված են 2020-2024թթ. համար կանխատեսվող մակրոտնտեսական ցուցանիշները²: Ստորև ներկայացված մակրոտնտեսական ցուցանիշների իրագործելիությունն ուղղակիորեն կախված է սույն ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացմամբ:

Աղյուսակ 1

Մլրդ. դրամ						
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
ՀՆԱ ³	6,630.4	7,275.9	7,990.7	8,789.8	9,668.7	10,635.6
Հարկային եկամուտներ և պետական տուրք ⁴	1,463.9	1,630.9	1,823.8	2,030.6	2,285.5	2,550.7
Հարկեր / ՀՆԱ հարաբերակցություն	22.1%	22.4%	22.8%	23.1%	23.6%	24.0%
Հարկային վարչարարության արդյունավետության գործակցի համար ընտրված ծախսեր ⁵	21.9	31.2	30.8	31.0	28.4	28.3
Արդյունավետության գործակցի	1.49%	1.91%	1.69%	1.52%	1.24%	1.11%

² Ներկայացված ցուցանիշները կարող են վերանայվել և լրամշակվել՝ ՀՀ-ում տնտեսական իրավիճակի փոփոխման պարագայում:

³ 2019-2021 թթ. ՀՆԱ-ները վերցված են ՀՀ 2019-2021թթ. ՄԺԾԾ-ից, իսկ 2022-2024 թթ. ՀՆԱ-ները հաշվարկված են նախորդ տարվա նկատմամբ 10 տոկոս աճի կիրառմամբ:

⁴ 2019-2022 թթ. հարկային եկամուտները և պետական տուրքը վերցված է 2020-2022թթ. ՊԵԿ մարմնի կողմից առաջիկա 4 տարիների համար իրականացված կանխատեսումից, իսկ 2023-2024 թթ. հաշվարկել է ՀՆԱ-ի նկատմամբ կիրառելով հարկեր/ ՀՆԱ հարաբերակցության թիրախային ցուցանիշները:

⁵ ՊԵԿ փաստացի և սպասվելիք ծախսերից հանվել են կապիտալ ծախսերը:

2020 թվականի պետական բյուջեի պլանավորման գործընթացների շրջանակում ՊԵԿ կողմից ներկայացված արդյունքային ցուցանիշների մեջ 2025 թվականին հարկեր/ՀՆԱ հարաբերակցության ցուցանիշը թիրախավորվել է 24.0 տոկոս, որը հանդիսանում է ծրագրային բյուջետավորման շրջանակներում ՊԵԿ կողմից ներկայացված երկու ուղենիշային ցուցանիշներից մեկը (երկրորդը՝ հարկային վարչարարության արդյունավետության ցուցանիշն է, որը 2025 թվականի համար թիրախավորվել է 1.12 տոկոս): Ինչպես երևում է վերոհիշյալ Աղյուսակ 1-ում՝ վերոնշյալ ցուցանիշին հնարավոր կլինի հասնել 2024 թվականին:

Հաշվի առնելով, որ պետական բյուջեի հարկային եկամուտների և պետական տուրքի գծով կանխատեսումների ապահովման ուղղությամբ կան նաև որոշակի ռիսկեր, այդ թվում՝ պետական եկամուտների քաղաքականության և դրանց ազդեցության գնահատականների, ինչպես նաև պետության կողմից վարվող հարկային քաղաքականության հետ կապված ՊԵԿ-ի բյուջետային եկամուտների գծով կանխատեսումներն առավելագույնս մոտ են կառավարության նպատակներին և իրականությանը, որոնց ապահովման ուղղությամբ ՊԵԿ-ի կողմից անհրաժեշտ կլինի իրականացնել համապատասխան միջոցառումների նախաձեռնում և իրականացում:

Սույն ռազմավարական ծրագրով ՊԵԿ-ն առաջիկա հինգ տարիների համար իր առջև դրել է **5 ռազմավարական զարգացման նպատակ**, որոնք բաժանված են **9 ենթանպատակների** և որոնց իրագործման համար նախատեսվում է իրականացնել **54 միջոցառում** (գործողություն):

ԱՌԱՋԻՆ ռազմավարական նպատակը կառավարման համակարգերի կատարելագործմամբ հանրային ծառայությունների որակի բարձրացումն է, որի իրականացման արդյունքում կապահովվի սահմանված չափորոշիչներին համապատասխանեցված և անվտանգության բարձր մակարդակ ապահովող ներդրված ենթակառուցվածքներ, ՊԵԿ ցանցի հեռահար սպասարկման լիարժեք ապահովվածությունը և հարկային/մաքսային տեղեկատվական շտեմարանների արդյունավետ շահագործում:

Այս նպատակներն իրագործելու համար առաջին ռազմավարական նպատակի ներքո առաջադրվել է հետևյալ **տասնինը** միջոցառումների (գործողությունների) իրականացումը.

1) ստեղծել հարկ վճարողներին (այդ թվում՝ արտաքին տնտեսական գործունեություն իրականացնողներին) վերաբերող փաստաթղթերի էլեկտրոնային արխիվացման համակարգ,

2) բարելավել ՀՀ ՊԵԿ տեղեկատվական բազայում առկա տվյալների ճշտության, հետևաբար՝ հուսալիության մակարդակը,

3) զարգացնել և արդիականացնել ՀՀ ՊԵԿ սերվերային և օպերացիոն համակարգերը, ինչպես նաև օպտիմալացնել տեղեկատվական շտեմարանների կառուցվածքը,

4) ձեռք բերել այլ պետական մարմինների տեղեկատվական շտեմարաններում առկա այն տվյալներին հասանելիություն, որոնք էական նշանակություն ունեն առանձին եկամուտների հաշվառման և վերահսկողության մակարդակի բարձրացման համար,

5) տեղեկատվական համակարգերի կիրառմամբ բարելավել ՊԵԿ կողմից մատուցվող ծառայությունների որակը և հարկ վճարողների սպասարկման կենտրոնների միջև ներդնել ներքին հաղորդակցության համակարգ,

6) ներդնել հարկային ստուգումներին և ուսումնասիրություններին վերաբերող բոլոր փաստաթղթերի՝ էլեկտրոնային եղանակով փոխանակման համակարգ՝ անձնական գրասենյակի միջոցով,

7) ներդնել մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) վերլուծական գործիքակազմ՝ մաքսային և հարկային տեղեկատվության հիման վրա մակրո մակարդակից միկրո մակարդակ ամենօրյա մշտադիտարկում իրականացնելու համար,

8) ՊԵԿ տեղեկատվական համակարգերում ներդնել մեքենայական ուսուցման (machine learning) գործիքակազմ,

9) ներդնել հաշվարկային փաստաթղթերի դուրսգրման և հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգերի բջջային հավելվածներ,

10) ավտոմատացնել պետական գնումների գործընթացում ՊԵԿ-ին առնչվող և իրականացվող գործառույթների իրագործումը,

11) ներդնել ավելացված արժեքի հարկի և ակցիզային հարկի միասնական հաշվարկի ինքնաշխատ լրացման համակարգեր,

12) ներդնել մաքսային վճարներն էլեկտրոնային եղանակով իրականացնելու տեխնիկական հնարավորություններ,

13) ստեղծել ՊԵԿ-ի կողմից վարվող քրեական գործերին և իրականացվող օպերատիվ հետախուզության գործունեությանը վերաբերող փաստաթղթերի գծով էլեկտրոնային փաստաթղթավորման համակարգ,

14) ստեղծել վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ գործերով վարույթների էլեկտրոնային կառավարման համակարգ,

15) ապահովել ԵԱՏՄ շրջանակներում էլեկտրոնային ուղեկցող փաստաթղթերի փոխադարձ ճանաչմանն ուղղված գործընթացների բարեհաջող իրագործումը,

16) ապահովել ԵՄ արևելյան գործընկերության շրջանակներում և ԵՄ միջև էլեկտրոնային ուղեկցող փաստաթղթերի փոխադարձ ճանաչմանն ուղղված գործընթացների բարեհաջող իրագործումը,

17) վերակառուցել և վերակազմակերպել ՊԵԿ գործառույթային («բիզնես») գործընթացները,

18) ներմուծել նախագծերի (պրոյեկտների) կառավարման սկզբունքների արդյունավետ կիրառման կառուցակարգեր՝ ՊԵԿ աշխատանքներում,

19) ներմուծել ՀՀ ՊԵԿ տեղեկատվական համակարգերի պարբերական տեխնիկական աուդիտի անցկացման և անվտանգության հավաստման կառուցակարգեր,

ԵՐԿՐՈՐԴ ռազմավարական նպատակը միջազգային լավագույն փորձին համահունչ նորագույն լուծումներով հարկային և մաքսային հսկողության արդյունավետության բարձրացումն է, եկամուտների ավելացումը և ստվերի կրճատումը, որի իրականացման դեպքում կապահովվի թիրախավորված ռիսկերի կառավարման մեխանիզմների գործնական կիրառում, բացահայտված իրական ռիսկային հարկ վճարողների բացահայտում, օրինապահ հարկ վճարողների նկատմամբ նվազ վարչարարության իրականացում և ինքնաշխատ համակարգերի կիրառմամբ արդյունավետ հսկողության իրականացում: Այս նպատակներն իրագործելու համար առաջին ռազմավարական նպատակի ներքո առաջադրվել է հետևյալ **տասնութե** միջոցառումների (գործողությունների) իրականացումը.

1) ընդլայնել հարկային ռիսկերի կառավարման համակարգի կարողությունները՝ ռիսկերի շրջանակի ընդլայնման և դրանց բացահայտման վերլուծական մեխանիզմների ավտոմատացման միջոցով՝ ապահովելով մարդկային գործոնի ազդեցության նվազեցում,

2) կատարելագործել մաքսային ավտոմատացված տեղեկատվական համակարգում ռիսկերի կառավարման համակարգը՝ «Խելացի» ռիսկերի կառավարման համակարգի ներդրմամբ,

3) կատարելագործել և ընդլայնել ՊԵԿ տեղեկատվական համակարգերում առկա՝ գործարքները հավաստող փաստաթղթերի հիման վրա ռիսկային չափանիշներով հարկ վճարողների հայտնաբերման և ինքնաշխատ ծանուցման համակարգը,

4) մաքսային ձևակերպումների շրջանակներում նախնական հայտարարագրման գործընթացի կատարելագործմամբ ապահովել մաքսային հսկողության գործընթացների արագացում և դյուրինացում,

5) ՀԴՄ ստուգման ակտի կամ հսկիչ գնման արձանագրության նախագծերի կազմման գործընթացի իրականացում խախտումը հայտնաբերելու պահին՝ հսկիչ դրամարկղային մեքենայի միջոցով,

6) ներդնել շահումով խաղերի, խաղատների և վիճակախաղերի գործունեության վերահսկողությունն իրականացնող էլեկտրոնային կառավարման համակարգեր,

7) ինտեգրել փոստային առաքանիների հաշվառման համակարգը ռիսկերի կառավարման ավտոմատացված համակարգին և Միջազգային փոստային միության համակարգին (International Postal System/ Customs Declaration System),

8) ներդնել API/PNR համակարգը և ինտեգրել այն մաքսային մարմնի տեղեկատվական համակարգերի հետ,

9) ապահովել ԵԱՏՄ շրջանակներում ապրանքների հետազննության ապահովման մեխանիզմի ներդրումը՝ ԵԱՏՄ հարթակում ստանձնած պարտավորություններին համապատասխան,

10) վերանայել օրինապահ հարկ վճարողի հավաստագրի տրման ներկա համակարգը՝ նորացված չափանիշների հիման վրա ներդնելով նոր համակարգ,

11) ներդնել ֆիզիկական անձանց եկամուտների և ծախսերի ինքնահայտարարագրման ավտոմատացման համակարգ,

12) միջազգային համագործակցության շրջանակներում ՊԵԿ-ի կողմից իրականացվող հարկային տեղեկատվության փոխանակման գործընթացները համապատասխանեցնել միջազգային ստանդարտներին,

13) ներդնել միջազգային չափանիշներին համապատասխանող տրանսֆերային գնագոյացման իրավակարգավորումներ,

14) ներդնել ՏՀԶԿ-ի «Հարկման բազայի խելաթյուրման և շահույթների տեղաշարժ» (BEPS) ծրագրի՝ ՀՀ կողմից ստանձնած նվազագույն ստանդարտները (գործողությունները),

15) մշակել և ներդնել տնտեսության հարկունակ ոլորտներում ոլորտային ստվերի և հարկային պոտենցիալի գնահատման արդի մեթոդաբանության հիման վրա գործող համակարգ,

16) ներդնել ապրանքների և տրանսպորտային միջոցների մաքսային բացթողումից հետո առևտրի աջակցման ու թիրախային ստուգումների արդի համակարգ,

17) նախաբացթողումային գործառույթների աստիճանական կրճատմանը զուգահեռ ընդլայնել հետբացթողումային գործառույթներ իրականացնող ստորաբաժանումների կարողությունները՝ ավտոմատացնելով հետբացթողումային հսկողության գործառույթները,

18) ԵՄ Եվրոպական հարևանության և գործընկերության գործիքի ներքո «Մաքսային հսկողության շեշտադրման տեղափոխումը նախաբացթողումային փուլից հետբացթողումային փուլ» թեմայի շրջանակներում իրականացնել ԹՎԻՆԻՆԳ ծրագիրը:

ԵՐՐՈՐԴ ռազմավարական նպատակն առկա ենթակառուցվածքների արդիականացումն է, ինչպես նաև ժամանակակից նոր ենթակառուցվածքների կառուցումը, որի արդյունքում հարկային և մաքսային ընթացակարգերը կլինեն ավտոմատացված գրեթե բոլոր (հիմնական) գործընթացների մասով, ներդրված կլինի արդյունավետ մեխանիզմ՝ ԵԱՏՄ շրջանակներում տեղեկատվության փոխանակման և համագործակցության ապահովման համար, նաև ներդրված կլինեն տնտեսվարողների համար սահմանահատման գործընթացի ավելի արագ, թափանցիկ և արդյունավետ հսկողական գործընթացներ: Այս նպատակներն իրագործելու համար առաջին ռազմավարական նպատակի ներքո առաջադրվել է հետևյալ **տաս** միջոցառումների (գործողությունների) իրականացումը.

1) ներդնել հարկ վճարողների անձնական հաշվի քարտերում առկա պարտավորությունների և դեբետային գումարների մարման հաջորդականության նոր մեթոդաբանություն,

2) ՊԵԿ աշխատակիցների ծառայողական պարտականությունների պատշաճ իրականացումն ապահովելու համար կառուցել և արդիականացնել ՊԵԿ աշխատակիցների կենսական օգտագործման ենթակառուցվածքները,

3) ԵԱՏՄ շրջանակներում մաքսային ընդհանուր գործընթացների իրականացման և տեղեկատվության փոխանակման համար արդիականացնել, ներդնել և ինտեգրել ավտոմատացված համակարգեր,

4) հարկային և մաքսային հսկողության շրջանակներում փորձաքննություններ իրականացնելու նպատակով ստեղծել փորձագիտական լաբորատորիաներ,

5) ստեղծել էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի և թվային լուծումների վրա հիմնված ԱՏԳ սպասարկման կենտրոններ՝ «Մեկ կանգառ, մեկ պատուհան» սկզբունքի ամբողջական կիրառմամբ,

6) վերակառուցել և արդիականացնել ՀՀ «Այրում» և Վրաստանի «Սադախլո» երկաթուղային մաքսակետերը,

7) տեխնիկապես վերազինել Բագրատաշենի մաքսակետը, արդիականացնել մաքսակետի ենթակառուցվածքները,

8) իրականացնել Մեղրիի մաքսակետի շինությունների արդիականացում և տեխնիկական ժամանակակից համակարգերով վերազինում,

9) իրականացնել Հարավային նոր մաքսատան կառուցում՝ տեխնիկական վերազինմամբ ու ենթակառուցվածքների արդիականացմամբ,

10) ապահովել ՊԵԿ մաքսակետերը ռենտգենյան, մաքսային հսկողության ու օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների անցկացման համար անհրաժեշտ սարքավորումներով:

ՁՈՐԸՈՐԴ ռազմավարական նպատակը հանրության հետ առողջ երկխոսության մթնոլորտի ձևավորումն է, ինչպես նաև հարկային և մաքսային վարչարարության մասնակիցների միջև փոխհարաբերությունների բարելավումը, որին հասնելու համար պետք է ընդլայնել հասարակության հետ դինամիկ հետադարձ կապի հնարավորությունները՝ ապահովելով արդյունավետ հարթակ հարկ վճարողների և ՊԵԿ

փոխգործակցության համար: Այս նպատակներն իրագործելու համար առաջին ռազմավարական նպատակի ներքո առաջադրվել է հետևյալ **երկու** միջոցառումների (գործողությունների) իրականացումը.

1) հանրության և ՊԵԿ փոխգործակցության համար արդյունավետ հարթակ ստեղծելու նպատակով արդիականացնել ՊԵԿ կայք-էջը՝ համալրելով հաղորդակցության նոր գործիքակազմով,

2) ձևավորել «հանրություն – ՊԵԿ» հաղորդակցության արդյունավետ ժամանակակից հարթակներ՝ ապահովելու համար հարկ վճարողների հետ գործընկերային հարաբերությունների վրա կառուցված միջավայր:

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ռազմավարական նպատակը մարդկային ռեսուրսների կառավարման համակարգի բարելավումն է: Այս նպատակի իրականացման արդյունքում կապահովվի արդյունավետ կադրային քաղաքականության իրականացում, որը համապատասխանում և նպաստում է սահմանված գործառության նպատակների իրագործմանը: Կիրականացվի ներքին կանոնակարգերի վերանայում, կգործարկվի ստորաբաժանումների և աշխատակիցների գնահատման, արժանավայել հատուցման՝ վարձատրության և մոտիվացիոն նոր համակարգ, որը կքաջալերի մասնագիտական զարգացումը և աշխատանքային արդյունավետությունը: Այս նպատակներն իրագործելու համար առաջին ռազմավարական նպատակի ներքո առաջադրվել է հետևյալ **հինգ** միջոցառումների (գործողությունների) իրականացումը.

1) ստեղծել ՊԵԿ մարդկային ռեսուրսների կառավարման արդի համակարգ (ՄՌՀ)՝ անհրաժեշտ տեղեկատվական գործիքակազմով,

2) ներդնել կատարված աշխատանքի դիմաց արժանավայել վարձատրության և արտոնությունների մոտիվացիոն համակարգ,

3) ձեռնարկել «Ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի արդիականացման և վերաիմաստավորման ուղղությամբ միջոցառումներ,

4) ամբողջապես վերանայել ՊԵԿ աշխատանքի ընդունվելու համար անցկացվող մրցույթի կազմակերպման և իրականացման գործընթացը,

5) կատարելագործել ՊԵԿ կինոլոգիական կենտրոնի ծառայողական կարողությունները:

Ակնհայտ է, որ ձևակերպված ռազմավարական զարգացման նպատակների իրագործումը պայմանավորված է սույն ռազմավարության մեջ ընդգրկված՝ վերոհիշյալ 54 ծրագրերի արդյունավետ իրականացմամբ: Դրանց իրագործման համար անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցները ներկայացված են Հավելված 2-ում և Հավելված 3-ում, իսկ դրանց համառոտ նկարագիրը տրված է ստորև ներկայացվող աղյուսակում:

Աղյուսակ 2

Ռազմավարական նպատակներ	Ենթանպատակներ	Միջոցառումներ (գործողություններ)
ԶՈՒ 1. ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒՄ	Ենթանպատակ 1: Էլեկտրոնային և թվային գործիքակազմի ներդրում և զարգացում	1.1.1. Էլեկտրոնային արխիվացման համակարգ
		1.1.2. ՀՀ ՊԵԿ տեղեկատվական բազայի հուսալիություն
		1.1.3. ՀՀ ՊԵԿ սերվերային և օպերացիոն համակարգեր
		1.1.4. Այլ պետական մարմինների տեղեկատվական շտեմարաններին հասանելիություն
		1.1.5. ՀՀ ՊԵԿ հարկ վճարողների սպասարկման կենտրոններ
		1.1.6. Արդի համակարգերի կիրառմամբ փաստաթղթերի փոխանակում
		1.1.7. Մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) վերլուծական գործիքակազմ
		1.1.8 Մեքենայական ուսուցում (machine learning)
		1.1.9. Էլեկտրոնային համակարգերի բջջային հավելվածներ
		1.1.10. Պետական գնումների գործընթացին առնչվող գործառույթներ
		1.1.11. Տեղեկատվական ինքնաշխատ համակարգեր
		1.1.12. Էլեկտրոնային վճարման համակարգեր
		1.1.13. ՀՀ ՊԵԿ իրավապահ գործառույթի էլեկտրոնային փաստաթղթավորում
		1.1.14 Վարչական իրավախախտումների էլեկտրոնային կառավարման համակարգ
		1.1.15. ԵԱՏՄ շրջանակներում փաստաթղթերի փոխադարձ ճանաչում
		1.1.16. ԵՄ շրջանակներում փաստաթղթերի փոխադարձ ճանաչում*
	Ենթանպատակ 2: ՀՀ ՊԵԿ գործառույթների և ընթացակարգերի վերակառուցում և օպտիմալացում	1.2.1. ՀՀ ՊԵԿ գործառույթային «բիզնես» գործընթացներ 1.2.2. Նախագծերի («պրոյեկտների») կառավարում 1.2.3 Տեխնիկական աուդիտ և հավաստագրում
Անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցներ		2.9 մլրդ դրամ
ԶՈՒ 2. ՎԱՐՉԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄ, ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԻ	Ենթանպատակ 1: Հարկային և մաքսային իրավախախտումների կանխարգելում	2.1.1 Հարկային ռիսկերի կառավարման համակարգ
		2.1.2 Մաքսային ռիսկերի կառավարման համակարգ
		2.1.3 Ինքնաշխատ ծանուցման համակարգ
		2.1.4. Մաքսային հսկողության արդյունավետության բարձրացում
		2.1.5 ՀԴՄ ստուգման գործառույթի արդյունավետության բարձրացում

ԱՎԵԼԱՑՈՒՄ, ԱՏՎԵՐԻ ԿՐԾԱՑՈՒՄ		2.1.6. Շահումով խաղերի, խաղատների և վիճակախաղերի գործունեություն
		2.1.7. Փոստային առաքանիների հաշվառման համակարգ
		2.1.8. Ուղևորների վերաբերյալ նախնական տեղեկատվություն
		2.1.9. ԵԱՏՄ շրջանակներում ապրանքների հետազոտություն
	Ենթանպատակ 2: Խրախուսել կամավոր կարգապահությունը, բարձրացնել հարկերից խուսափողների դեմ պայքարի արդյունավետությունը և կրճատել հարկային ստվերի մակարդակը	2.2.1. Օրինապահ հարկ վճարողների համակարգ
		2.2.2. Ֆիզիկական անձանց ինքնահայտարարագրման համակարգ
		2.2.3. Հարկային տեղեկատվության փոխանակման գործընթացներ
		2.2.4. Տրանսֆերային գնագոյացման իրավակարգավորումներ
		2.2.5. BEPS գործողությունների (ստանդարտների) ներդրում
		2.2.6 Հարկային ստվերի և հարկային պոտենցիալի գնահատում
2.2.7. Հետբացթողումային թիրախային ստուգումների համակարգ		
2.2.8 Հետբացթողումային գործառույթների ընդլայնում, ավտոմատացում		
2.2.9. Հետբացթողումային գործառույթների «Թվինինգ» ծրագիր		
Անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցներ		2. 9 մլրդ դրամ
ԶՈՒ 3. ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆԱՑՈՒՄ, ԿԱՌՈՒՑՈՒՄ	Ենթանպատակ 1: գործող ենթակառուցվածքների արդիականացում և համագործակցության ընդլայնում	3.1.1. Անձնական հաշվի քարտ, միասնական գանձապետական հաշիվ
		3.1.2. ՊԵԿ աշխատակիցների կենսական օգտագործման ենթակառուցվածքներ
		3.1.3. ԵԱՏՄ շրջանակներում մաքսային ընդհանուր գործընթացներ
	Ենթանպատակ 2: մաքսային ենթահամակարգերի արդիականացում և տեխնիկական հագեցվածություն	3. 2. 1. ՊԵԿ փորձագիտական լաբորատորիաներ
		3. 2. 2. ԱՏԳ մասնակիցների սպասարկման կենտրոններ
		3. 2. 3. Երկաթուղային մաքսակետերի արդիականացում
		3. 2. 4. Բազրատաշենի մաքսակետի կատարելագործում
		3. 2. 5. ՊԵԿ Մեղրիի մաքսակետի արդիականացում
		3. 2. 6. Հարավային մաքսատան կառուցում
		3.2.7. ՊԵԿ մաքսակետերի տեխնիկական հագեցվածության ապահովում
Անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցներ		25. 7 մլրդ դրամ
ԶՈՒ 4. ՀԱՆՐՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԵՐԿԻՆՍՈՒԹՅԱՆ	Ենթանպատակ 1 : Հասարակության հետ	4.1.1 ՊԵԿ կայք-էջի արդիականացում

ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ	դինամիկ հետադարձ կապի հնարավորությունների ընդլայնում	4.1.2 «Հանրություն – ՊԵԿ» փոխվստահության մշակույթի ձևավորում
Անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցներ		0. 26 մլրդ դրամ
ԶՈՆ 5.Մարդկային ռեսուրսների կառավարման արդի համակարգի ներդրում (բարելավում)	Ենթանպատակ 1: Կադրային քաղաքականության և աշխատանքային մշակույթի ձևավորում	5.1.1. ՀՀ ՊԵԿ մարդկային ռեսուրսների կառավարման համակարգ
		5.1.2. Աշխատանքի դիմաց արժանավայել հատուցման համակարգ
	Ենթանպատակ 2: Մասնագիտական կրթության, վերապատրաստման և որակավորման համակարգի արդիականացումը	5.2.1 «Ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ
		5.2.2 ՀՀ ՊԵԿ աշխատանքի ընդունելության գործընթաց
		5.2.3. ՀՀ ՊԵԿ կինոլոգիական կենտրոն
Անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցներ		1.0 մլրդ դրամ
Ընդամենը ֆինանսական միջոցներ՝		32.7 մլրդ դրամ

Սույն ռազմավարությունից բխող միջոցառումների (գործողությունների) իրականացումը կարտացոլվի ՊԵԿ՝ համապատասխան տարիների բյուջետային հատկացումների վրա Աղյուսակ 3-ում ներկայացված համամասնությամբ:

Աղյուսակ 3

	մլրդ. դրամ					
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
ՀՀ ՊԵԿ փաստացի և սպասվելիք ծախսեր, այդ թվում՝	23.5	51.3	45.2	42.0	34.6	30.8
Կապիտալ ծախսեր	0.4	20.1	14.5	11.1	6.2	2.5
1. ՀՀ ՊԵԿ արտաբյուջե, այդ թվում՝	8.3	-	-	-	-	-
Կապիտալ ծախսեր	1.3	-	-	-	-	-
2. ՀՀ ՊԵԿ ռազմավարության բյուջե, այդ թվում՝⁶	-	21.2	14.2	10.6	4.3	0.5
Միջազգային կազմ. ստացվող վարկային և դրամաշնորհային միջոցներ, որից՝	-	6.0	6.0	3.0	3.0	0.0
վարկային միջոցներ	-	1.4	1.4	1.4	1.4	0
ՀՀ կառավարության համաֆինանսավորում	-	0.3	0.3	0.3	0.3	0
դրամաշնորհային միջոցներ	-	4.2	4.2	1.4	1.4	0.1

Հինգ տարիների կտրվածքով ակնկալվում է աշխատակիցների թվաքանակի շուրջ 15 տոկոս նվազում ինչպես ներկայացված է Աղյուսակ 4-ում:

Աղյուսակ 4

	2019	2024
Աշխատողների ընդհանուր թվաքանակ (փաստացի)	2,836	2,411
Աշխատողների ընդհանուր թվաքանակ (հաստատված)	3,269	2,779

⁶ Ներառում է նաև ԱՏԳ կենտրոնների կառուցման կապիտալ ծախսերը:

ՆԵՐԿԱ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆ ՈՒ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐԸ

ՄԱԿՐՈՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

Աղյուսակ 5-ից երևում է, որ անվանական ՀՆԱ-ն 2014 թվականին 4.8 տրլն դրամից աճել է ընդամենը 1.2 տրլն դրամով կամ 20 տոկոսով, ինչը մեկ շնչին ընկնող ՀՆԱ-ն ավելացրել է ընդամենը 155 հազ. դրամով՝ 2018 թվականին կազմելով 2,023 հազ. դրամ կամ 4,188 ԱՄՆ դոլար: Անվանական ՀՆԱ-ի միջին աճը կազմել է 5.7 տոկոս, իսկ իրական աճը՝ 3.8 տոկոս: Վերջին երկու տարիներին զգալի աճել են ՀՆԱ-ի անվանական և իրական աճի տեմպերը, 2017թ. կազմելով համապատասխանաբար՝ 9.8 տոկոս և 7.5 տոկոս, իսկ 2018թ.՝ 7.9 տոկոս և 5.2 տոկոս: Նշված ժամանակահատվածի համար ՀՆԱ-ի ինդեքս դեֆլյատորը կազմել է միջինում 1.7 տոկոս, ինչը նախորդող ժամանակաշրջանների համար բավականին ցածր ցուցանիշ է: Հարկեր/ՀՆԱ հարաբերակցության ցուցանիշը, որը հանդիսանում է հարկային վարչարարության արդյունավետության գնահատման հիմնական ագրեգացված ցուցանիշը, միջինում կազմել է 21.26 տոկոս, իսկ 2018 թվականին՝ 20.95 տոկոս: Սակայն անհրաժեշտ է հաշվի առնել, որ 2018թ. Հարկեր/ՀՆԱ հարաբերակցության ցուցանիշը համադրելի չէ նախորդ տարիների հետ, քանի որ 2018թ. հունվարի 1-ից հետո փոխվել է բյուջետային եկամուտներում հարկերի հաշվառման համակարգը: Մասնավորապես, եթե մինչև 01.01.2018թ. բյուջեի եկամուտ էր համարվում համապատասխան գանձապետական հաշիվներին կատարված փաստացի վճարումները, ապա 01.01.2018թ. հետո բյուջեի եկամուտ է համարվում միասնական գանձապետական հաշվին կատարված այն վճարումները, որոնք մարել են հարկ վճարողի կողմից հարկային մարմնին ներկայացված հարկային պարտավորությունների գումարները կամ այլ վարչական ակտերով առաջադրված հարկային պարտավորությունները: Հետևա-

բար, եթե հաշվի առնենք այս հանգամանքը, 2018թ. համադրելի Հարկեր/ՀՆԱ հարաբերակցության ցուցանիշը կկազմի 21.75 տոկոս կամ 0.94 տոկոսային կետով ավելի, քան նախորդ տարվա ցուցանիշն է, իսկ եթե 2017թ. ցուցանիշից նվազեցնենք նաև 16.6 մլրդ դրամի չափով ԱԱՀ-ի վերադարձի գումարները, ապա վերջնական համադրելի ցուցանիշը կկազմի 1.24 տոկոսային կետով ավելի, քան նախորդ տարվա ցուցանիշն է (20.51 տոկոս): Հարկ է նշել, տնտեսական հեղափոխության կոնցեպտի հռչակումից հետո ՊԵԿ կողմից վարչարարության արդյունավետության բարձրացմանն ուղղված լրջագույն աշխատանքների շնորհիվ, 2019թ. պետական բյուջեի հարկային եկամուտները կանխատեսվում են 1,463.9 մլրդ դրամի չափով կամ 62.0 մլրդ դրամով ավելի, քան նախատեսված է 2019թ. պետական բյուջեի մասին օրենքով, որի պարագայում Հարկեր/ՀՆԱ հարաբերակցության ցուցանիշը կանխատեսվում է 22.08 տոկոսի չափով կամ 1.33 տոկոսային կետով ավելի, քան նախորդ տարվա ցուցանիշն է: Այս ցուցանիշը բացառիկ է ՀՀ ողջ պատմության ընթացքում, եթե հաշվի առնենք ինչպես փաստացի, այնպես էլ ՄԺԾԾ բոլոր ժամանակաշրջանների կանխատեսումների ցուցանիշները, երբ նշված ցուցանիշի բարելավման համար որպես թիրախ սովորաբար ծրագրավորվել է 0.3-0.5 տոկոսային կետով բարելավում, որն առանձին տարիների համար նույնիսկ չի ապահովվել:

Վերջին 5 տարիների մակրոտնտեսական ցուցանիշները ներկայացված են աղյուսակ 5-ում:

Աղյուսակ 5:

ՑՈՒՑԱՆԻՇԸ	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	Կանխ. Բյուջե	Փաստ	Կանխ. Բյուջե	Փաստ	Կանխ. Բյուջե	Փաստ	Կանխ. Բյուջե	Փաստ	Կանխ. Բյուջե	Փաստ	Կանխ. Բյուջե	Փաստ
Անվանական ՀՆԱ, մլրդ դրամ	4723.7	4828.6	4867.5	5043.6	5442.8	5067.3	5405.0	5564.5	5850.7	6005.1	6756.2	6630.4
Անվանական ՀՆԱ-ի աճի տեմպը	109.7	106.0	107.5	104.5	106.3	100.5	105.0	109.8	108.2	107.9	109.1	110.0
Իրական ՀՆԱ-ի աճի տեմպը	105.2	103.6	104.1	103.2	102.2	100.2	103.2	107.5	104.5	105.2	104.9	-
ՀՆԱ-ի ինդեքս-դեֆլյատոր	104.3	102.3	103.3	101.2	104.0	100.3	101.7	102.1	103.5	102.6	104.0	-
Ներմուծման աճի տեմպը	104.0	100.9	103.7	73.2	102.5	101.6	105.9	127.0	110.0	121.1	110.0	-
Ներմուծում (մլն. դոլար)	4004.0	4424.4	3974.0	3239.2	3081.0	3292.4	2976.7	4182.7	3742.3	4963.2	5009.2	-
Հարկեր	1098	1064	1139	1067.9	1129.0	1079.7	1135.0	1158.1	1248.5	1258.1	1401.9	1463.9
Հարկեր/ՀՆԱ	23.24	22.04	23.39	21.17	20.74	21.31	21.00	20.81	21.34	20.95	20.75	22.08

ՀՀ ՊԵԿ ՆԵՐԿԱ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆ ՈՒ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐԸ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը կարևորում է պետական կառավարման համակարգի բարեփոխումները, որոնց հիմնական նպատակն է բարձրացնել պետական գործառույթների արդյունավետությունը և բարելավել պետության կողմից մատուցվող ծառայությունների որակը: ՊԵԿ-ը շարունակաբար նախաձեռնում, մշակում և ներդնում է հարկային և մաքսային վարչարարության և ներդրված ընթացակարգերի օպտիմալացման ու արդյունավետության բարձրացման ապահովման համար էլեկտրոնային կառավարման համակարգեր: Այսօր ներդրված և գործող տեխնոլոգիական լուծումներն ապացուցել են իրենց արդյունավետությունը և հնարավորություն են տալիս հիմնվելով առկա ձեռքբերումների վրա նախանշել հետագա զարգացման և էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի ընդլայնման հեռանկարները:

ՊԵԿ մաքսային ծառայությունը շարունակաբար իրականացնում է մաքսային գործունեության զարգացմանն ուղղված աշխատանքներ՝ նպատակ ունենալով դյուրինացնել առևտուրը, մաքսային ծառայության շրջանակներում բարձրացնել անվտանգությունը և ավելի բարձր մակարդակով ապահովել մաքսային ծառայության շահառուների տարբերի խմբերի պահանջները: Այս շրջանակներում իրականացված բարեփոխումներն արդյունավետ կերպով լուծել են մաքսային ծառայությունների կողմից սահմանված խնդիրները և ստեղծել են անհրաժեշտ հիմքեր՝ հետագա դինամիկ զարգացումն ապահովելու համար:

Իրականացված բարեփոխումների շրջանակներում՝

- կատարելագործվել է ազգային առևտրի մեկ պատուհան համակարգն, որտեղ ներ դրվել է նոր գործիքակազմ, ինչի արդյունքում էականորեն դյուրինացվել է տնտեսվարողների և մաքսային մարմինների միջև աշխատանքը՝ նպաստելով մաքսային ձևակերպումների վրա ծախսվող ժամանակի կրճատմանը, դիսկերի նվազեցմանը և էլեկտրոնային փաստաթղթաշրջանառության իրականացմանը,

- Ստեղծվել է ռիսկերի կառավարման համակարգ, որն իրականացնում է մաքսային հսկողության օբյեկտների, իրականացված մաքսային գործառնությունների և ինչպես ապրանքների բացթողումից առաջ այնպես էլ հետո անցկացված մաքսային հսկողության արդյունքների մասին տեղեկատվության հավաքում, մշակում և գնահատում,

- Ստեղծվել է մոնիտորինգի կենտրոն, որն իրականացնում է մաքսային մարմիններում հսկողության սարքավորումների շահագործման գործընթացի կորորդինացում և դրա նկատմամբ կենտրոնացված վերահսկողության իրականացում, ինչի արդյունքում էականորեն նվազեցվել են սխալների հնարավոր թույլատրման արդյունքում առաջացող ռիսկերը,

- Ներդրվել է հերթերի կառավարման համակարգ, որը հնարավորություն է տալիս մաքսատներում խուսափել կուտակումներից, և կրճատել քաղաքացիների մաքսատներում ծախսվող ժամանակը,

- Մասամբ ներդրվել է նախնական հայտարարագրման համակարգը և իրականացվում են աշխատանքներ այս համակարգի ամբողջական ներդրման ուղղությամբ,

- Իրականացվում է Լիազորված տնտեսական օպերատորների շարունակական զարգացումը:

Ունենալով վերոնշյալ արդյունքները, այնուամենայնիվ, դեռևս առկա են նաև բազում մարտահրավերներ, որոնք պետք է հաղթահարել:

Հայաստանի Հանրապետության արտաքին արևտրաշրջանառության խթանման, քաղաքացիներին բարձր մակարդակի ծառայությունների մատուցման, միջազգային համաձայնագրերով ստանձնած պարտավորությունների կատարման և այլ ռազմավարական կարևորություն ունեցող նշանակետերին հասնելու համար մաքսային ծառայության առջև ծառացած մարտահրավերներն են՝

- «Առևտրի դյուրացումը» համաձայնագրի սկզբունքների ապահովումը, ինչի արդյունքում պետք է նվազեցվի ապրանքների ժամանման պահից մինչև դրանց բացթողումը ծախսված ժամանակը, դյուրացվի ապրանքների բացթողման կարգը և իրականացվեն համաձայնագրով նախատեսված այլ դրույթներ,

- Կառավարման համակարգի կատարելագործումն, որը հնարավորություն կտա բարձրացնել մաքսային ծառայության աշխատանքի արդյունավետությունը,

- Մաքսային միջնորդների ինստիտուտի վերանայումը. անհրժեշտ է կարգավորել մաքսային միջնորդների շուկան և ստեղծել անհրաժեշտ բազա պետական կազմակերպությունների գործունեությունն ապահովելու համար,

- Մաքսային փորձաքննությունների իրականացման ոլորտի զարգացումը,

- Հետբացթողումային հսկողության և Կադրային քաղաքականության հզորացումը՝ հիմք ընդունելով միջազգային փորձը և Համաշխարհային մաքսային կազմակերպության առաջարկները,

- Աշխատակիցների աշխատանքային պայմանների բարելավելը:

Հարկային ծառայության ներկա իրավիճակը, մարտահրավերները՝

Տնտեսության կայուն զարգացման համատեքստում կարևորագույն դերակատարություն ունի արդյունավետ հարկային վարչարարության իրականացումը, որի նպատակն է հանդիսանում բոլոր հարկ վճարողների կողմից ժամանակին և ճշգրիտ իրենց հարկային պարտավորությունների կատարման ապահովումը:

Այս տրամաբանության շրջանակներում անհրաժեշտ է իրականացնել հարկային վարչարարության բարեփոխումներ, որոնց նպատակները ամրագրված են նաև մի շարք պետական ռազմավարական փաստաթղթերում: Վերջին տարիների ընթացքում հարկային վարչարարության բարեփոխումների հիմնականում կենտրոնացված են եղել՝

- Հարկ վճարողներին մատուցվող ծառայությունների որակի բարելավման շուրջ, մասնավորապես՝ ՊԵԿ կողմից ներդրվել է էլեկտրոնային ծառայությունների համակարգը,

- Մի շարք քայլեր են իրագործվել նաև հարկային կարգապահության դիսկերը նվազեցնելու ուղղությամբ, ներդրվել են դիսկերի կառավարման վրա հիմնված համակարգեր,

- Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ներդրմանը զուգահեռ իրականացվել են աշխատանքային գործընթացների վերանայմանն ու կազմակերպական կառուցվածքի բարելավմանն ուղղված մի շարք գործողություններ:

Հարկային վարչարարության բարեփոխումների այս փուլը կառուցվել է արդեն իսկ ձեռքբերված արդյունքների վրա և թևակոխելու է բարեփոխումներ նոր փուլ:

Վերոնշյալ մարտահրավերներն ընդունելու և բարեփոխումներն իրականացնելու կարևորագույն գործիքը տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառումն է, որը հնարավորություն կտա շարժվել արդիականացման ճանապարհով և բարելավել մատուցվող ծառայությունները՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխան:

Ստորև ներկայացված են ՊԵԿ կողմից մշակված և ներդրված էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի վերաբերյալ հակիրճ տեղեկատվություն:

ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐԻ ԱՎՏՈՄԱՏԱՑՈՒՄ

«Հարկատու-3» համակարգ

Համակարգը ներառում է ավելի քան 30 ենթահամակարգեր կամ մոդուլներ, արտացոլում և կառավարում է հարկ վճարողի գործունեության հետ կապված ամբողջական տեղեկատվությունը էլեկտրոնային տեսքով, մասնավորապես՝ հաշվառման տվյալները, դուրս գրված և ստացված հարկային հաշիվները և հաշվարկային փաստաթղթերը, ներկայացված հարկային հաշվարկները և հաշվետվությունները,

կատարված վճարումները, իրականացված ստուգումները, անձնական հաշվի քարտերը բոլոր հարկատեսակներով և առաջացած պարտավորությունները:

Հաշվետվությունների էլեկտրոնային եղանակով ներկայացման համակարգ

Համակարգը հնարավորություն է ընձեռում հաշվետվություններն առանց թղթային կրիչի վրա տեղադրելու, ֆիզիկապես հարկային մարմին ուղարկելու, առձեռն կամ այլ կերպ հասցնելու՝ ներկայացնել ժամանակակից էլեկտրոնային տեխնոլոգիաների կիրառմամբ: Վերջինիս իրականացման թույլատրելի եղանակն է էլեկտրոնային ստորագրությամբ իրականացնելը՝ ներառելով նաև էլեկտրոնային ծածկագրի և գաղտնաբառի օգտագործումը:

Նոր սերնդի ՀԴՄ-ներ

Ներկայումս նոր սերնդի ՀԴՄ-ների կողմից ձևավորվող տեղեկատվությունը ամբողջությամբ առցանց ռեժիմով փոխանցվում է ՊԵԿ շտեմարաններ: Նոր սերնդի ՀԴՄ-ների միջոցով, բացի հիմնական գործառույթից (վաճառքի կտրոններ տպագրելու), հնարավոր է էլեկտրոնային հարկային հաշիվ և հաշվարկային այլ փաստաթղթերի դուրսգրում, ֆիզիկական անձանց ԱԱՀ-ի վերադարձի ձևակերպում Tax Free համակարգի շրջանակներում, POS տերմինալի գործառույթ՝ քարտերով անկանխիկ վճարման համար:

Հարկային հաշիվներ և հաշվարկային փաստաթղթեր

Համակարգը հարկ վճարողին հնարավորություն է ընձեռում էլեկտրոնային եղանակով դուրս գրել և ստանալ հաշվարկային փաստաթղթեր: Համակարգը ներդրվել է 2010թ.-ին, իսկ 2017թ.-ից, օրենսդրական պահանջներից ելնելով՝ հարկային հաշիվների և հաշիվ վավերագրերի դուրս գրման և ստացման գործընթացը իրականացվում է բացառապես էլեկտրոնային եղանակով:

Ստուգման հանձնարարագրերի և ակտերի հաշվառում

Համակարգով ավտոմատացվել է ստուգումների իրականացման ամբողջ շղթան՝ սկսած հանձնարարագրի նախագծի ստեղծումից մինչև ստուգման ակտի մուտքագրումը: Հանձնարարագրի նախագիծը մուտքագրվում և գրանցվում է on-line ռեժիմով: Նախագծերի ստուգման և ճշտման համար համակարգն ապահովում է դրանց ցուցակի գտում ըստ կարգավիճակի, ստուգում իրականացնող հարկային ստորաբաժանման, հարկ վճարողի հաշվառման համարի (ՀՎՀՀ), հարկատուի անվանման, ստուգման տեսակի, ստուգման տիպի, ժամանակահատվածի, զտված ցուցակի տպագրում հաշվետվության տեսքով, ստուգման ենթակա հարկատուի համար բաց (ակտիվ) հանձնարարագրի առկայության ստուգում:

Մոնիթորինգային կենտրոն

Էլեկտրոնային կառավարման հատուկ համակարգով զինված հարկային և մաքսային մարմինների մոնիթորինգի կենտրոնի նպատակն է որակապես բարելավել ու նոր մակարդակի բարձրացնել ՊԵԿ-ում իրականացվող վերլուծական և ռիսկերի բացահայտման գործընթացները: Այստեղ էլեկտրոնային եղանակով իրականացվում են ընդլայնված ու կենտրոնացված վերլուծություններ, մշտադիտարկման են ենթարկվում իրացման շրջանառությունների հայտարարագրումը, վճարումների կատարումը և ապրանքների՝ ներմուծում-տեղափոխում-իրացում ողջ շղթան:

Ռիսկերի գնահատման, ստուգման ենթակա հարկ վճարողների ցանկերի կազմման համակարգ

Համակարգի կողմից նախապես սահմանված ռիսկային չափանիշների հիման վրա, տարեկան կտրվածքով կազմվում և ՊԵԿ պաշտոնական կայքում հրապարակվում է ստուգման ենթակա հարկ վճարողների ցանկը:

Ապրանքների դրոշմավորման համակարգ

ՊԵԿ դրոշմավորման համակարգի կիրառումը հետապնդում է հետևյալ հիմնական նպատակները՝ ավտոմատացնել դրոշմավորման գործընթացը, պաշտպանվել կեղծ ապրանքների արտադրությունից, կրճատել <<ստվերային>> արտադրությունը, ավելացնել պետական բյուջեի մուտքերը:

Օտարերկրյա քաղաքացիների կողմից ՀՀ տարածքում ձեռք բերված ապրանքների արտահանման ժամանակ ԱԱՀ գումարների վերադարձման TAX FREE համակարգ

Համակարգը ավտոմատ եղանակով ապահովում է ՀՀ տարածքում ձեռք բերված ապրանքների համար վճարված ավելացված արժեքի հարկի գումարների վերադարձը:

ՄԱՔՍԱՅԻՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐԻ ԱՎՏՈՄԱՏԱՑՈՒՄ

Ներկայումս ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան պորտալի (trade.gov.am) շրջանակներում արդեն իսկ ներդրվել և գործում են մի շարք համակարգեր.

«**Ապրանքների հայտարարագիր**» համակարգը հնարավորություն է տալիս էլեկտրոնային եղանակով թվային ստորագրության կիրառմամբ մաքսային մարմին ներկայացնել ապրանք հայտարարագիր օրենսդրությամբ նախատեսված մաքսային ընթացակարգերին համապատասխան:

«**Մաքսային արժեքի հայտարարագիր**» համակարգն ապահովում է օրենսդրությամբ նախատեսված դեպքերում մաքսային արժեքի հայտարարագրերի էլեկտրոնային եղանակով ներկայացման, ընդունման և մշակման գործընթացը: Համակարգն ապահովում է նաև գործարքի գնի մեթոդով մաքսային ձևակերպումների իրականացման գործընթացի դյուրացում և արագացում:

«Տարանցման հայտարարագիր» համակարգն ապահովում է ԵԱՏՄ օրենսդրությամբ սահմանված տարանցման բոլոր դեպքերի համար էլեկտրոնային եղանակով հայտարարագրի ներկայացում, ինչպես նաև համապատասխան տեղեկատվության փոխանակում ԵԱՏՄ անդամ-պետությունների մաքսային մարմինների հետ:

«Մաքսային մուտքի օրդեր» համակարգի կիրառման արդյունքում հնարավոր է դարձել ֆիզիկական անձանց կողմից անձնական օգտագործման ապրանքների ներմուծման դեպքում ապրանքի հայտարարագրերի փոխարեն ներկայացնել ուղևորային հայտարարագրեր, որոնց հիման վրա մաքսային մարմինները համակարգի միջոցով ձևավորում են մաքսային մուտքի անդորրագրեր, հաշվառում և անձին հայտնում են մաքսային վճարների առկայության և չափի մասին տեղեկատվություն:

«Վիճակագրական ձև» համակարգի միջոցով ներկայացվում է ԵԱՏՄ անդամ-պետություններից ապրանքների տեղաշարժի դեպքում ապրանքային հայտարարագիրը փոխարինող վիճակագրական ձև էլեկտրոնային եղանակով՝ ապահովելով ԵԱՏՄ անդամ-պետությունների միջև ապրանքների տեղաշարժի վերաբերյալ տեղեկատվության հաշվառում:

«Ապրանքների դասակարգման նախնական որոշում» համակարգի միջոցով տնտեսվարողը հնարավորություն ունի դիմել մաքսային մարմին՝ կցելով ապրանքը նկարագրող բոլոր անհրաժեշտ փաստաթղթերը և ստանալ այն ապրանքի դասակարգումը, որը պետք է ներմուծվի կամ արտահանվի, էլեկտրոնային հարթակի միջոցով:

«Ռադիոհաճախականության սարքավորումների ներմուծման արտոնագիր» համակարգ, որն ամբողջովին ավտոմատացում է ռադիոէլեկտրոնային և (կամ) քաղաքացիական օգտագործման բարձր հաճախականության սարքերի ներմուծման լիցենզիաների տրամադրման գործընթացը: Համակարգն ապահովում է ՊԵԿ և ՀՀ

տրանսպորտի, կապի և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների նախարարության միջև փոխգործակցություն «մեկ պատուհան» սկզբունքին համապատասխան:

«Վճարումների կենտրոնացված հաշվառում» համակարգ, որն ապահովում է մաքսային մարմինների կողմից հավաքագրվող բոլոր վճարների կենտրոնացված հաշվառում և հսկողություն:

«Ռիսկերի կառավարման համակարգը» հնարավորություն է ստեղծել կիրառելու ռիսկայնության գնահատման նոր պրոֆիլներ և ապահովել հետադարձ կապ՝ որպես մաքսային ռիսկերի կառավարման արդյունավետ և ժամանակակից գործիքներ:

«Ապրանքների փաստացի ելք» համակարգն ապահովում է ապրանքների ԵԱՏՄ տարածքից փաստացի ելքի գրանցում՝ ստանալով ելքի վերաբերյալ հաստատում:

«Առողջապահության նախարարության հավաստագիր» համակարգի միջոցով Առողջապահության նախարարության հավաստագրերը տրամադրվում են բացառապես էլեկտրոնային եղանակով, ինչը հնարավորություն է տալիս առցանց ներկայացնել դեղերի և դեղանյութերի ներմուծման հավաստագիր ստանալու հայտը, հետևել հայտի մշակման գործընթացին, ստանալ էլեկտրոնային ծանուցումներ և ներմուծման հավաստագիր: Հավաստագրերը էլեկտրոնային եղանակով հասանելի են դառնում նաև մաքսային ծառայության համապատասխան աշխատակիցներին:

«Սննդամթերքի անվտանգության պետական ծառայություն» համակարգը հնարավորություն է տալիս Սննդամթերքի անվտանգության պետական ծառայության կողմից սահմանային անցումային կետում և հետագա մաքսային ձևակերպումների ընթացքում թույլտվությունների տրամադրման գործընթացը կազմակերպել էլեկտրոնային եղանակով:

«Փոստային առաքանիների հաշվառման համակարգը» հնարավորություն է ընձեռում վարել առաքանիների ամբողջական հաշվառում, դրանց նկատմամբ վերահսկողության իրականացում, իրականացնել գանձվող վճարների կանխատեսումներ, կիրառել վերլուծական գործիքներ, ինչպես նաև իրականացնել նախատեսված վճարների վճարում առանց քաղաքացիների մաքսային մարմիններ ներկայանալու պահանջի և առցանց եղանակով տեղեկություններ ստանալ առաքանիների գտնվելու վայրի և կարգավիճակի վերաբերյալ:

«Հաշվետվությունների ձևավորման համակարգը» հնարավորություն է տալիս trade.gov.am պորտալի շրջանակներում գեներացնել հաշվետվություններ՝ ընտրված պարամետրերին համապատասխան, որոնք պարունակում են տեղեկատվություն պորտալում գործող բոլոր համակարգերից:

«Տեղեկատվական աղյուսակների կառավարում» համակարգը ապահովում է բոլոր տեղեկատուների միասնական կառավարում և կիրառում բոլոր համակարգերի կողմից:

«Փաստաթղթերի միասնական արխիվ» համակարգ, որի միջոցով իրականացվում է փաստաթղթերի և դրանց տվյալների մեկանգամյա մուտքագրում, որից հետո դրանք հասանելի են «ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան» պորտալի ցանկացած համակարգում կիրառման համար:

«Կանոնների կառավարման համակարգը» հանդիսանում է trade.gov.am պորտալի «սպասարկող» համակարգ, որտեղ սահմանվում են այլ համակարգերի գործելու որոշակի տրամաբանական կանոններ:

«Օգտվողների կառավարում» համակարգը ապահովում է օգտվող, դեր և ծառայություններ օգտվողի կառավարման ֆունկցիոնալությունը՝ կառավարելու օգտվողների մուտքի հնարավորությունները և թույլտվությունները մաքսային ծառայության կողմից բոլոր համակարգերի համար:

«Ուղևորային մաքսային հայտարարագիր» համակարգի միջոցով իրականացվում է ուղևորային մաքսային հայտարարագրերի ներկայացում, գրանցում, ինչպես նաև դրա հետագա մշակում մաքսային մարմնի կողմից էլեկտրոնային եղանակով:

«IRU տեղեկատվության փոխանակում» համակարգն ապահովում է տվյալների փոխանակում ՀՀ մաքսային մարմինների և IRU -ի (INTERNATIONAL ROAD TRANSPORT UNION) միջև իրական ժամանակում: Հիմնական նպատակն է SafeTIR բեռնափոխադրումների դեպքում իրական ժամանակում նշված TIR գրքույկի վավերականության ստուգումը:

«Կշռման կենտրոնացված համակարգն» ապահովում է կշռման վերաբերյալ կենտրոնացված տեղեկատվության հավաքագրում և հաշվառում: Համակարգն ապահովում է նաև տրանսպորտային միջոցների համարանիշերի ավտոմատ իդենտիֆիկացում:

ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ (ԶՌՆ)

Սույն բաժնում ներկայացված են ռազմավարությամբ նախատեսված 5 նպատակները, իրենց ենթանպատակներով և դրանցից բխող միջոցառումներով (գործողություններով): Նախատեսված միջոցառումները ներկայացված են ուղենիշային ձևաչափով՝ ընդհանուր ուրվագծերը ներկայացնելու նպատակադրմամբ: Դրանք, բնականաբար, կարող են վերանայվել՝ պայմանավորված ՀՀ տնտեսության կանխատեսվող մակրոտնտեսական ցուցանիշների փոփոխությամբ կամ վերանայմամբ, ՀՀ կառավարության կողմից նախանշած նոր զարգացման ուղղությունների սահմանմամբ, ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման արդյունքներով և/կամ սահմանված առաջնահերթությունների փոփոխմամբ:

Մշակված ռազմավարության արդիականությունն ապահովվելու նպատակով նախատեսվում է իրականացնել վերջինիս տարեկան ուսումնասիրություն և անհրաժեշտության դեպքում նախաձեռնել համապատասխան փոփոխությունների իրականացում:

ԶՈՒՆ 1. ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒՄ

Ներկայումս ՊԵԿ կողմից շահագործվող տեղեկատվական համակարգերի միջոցով հավաքագրվում է ահռելի ծավալի տեղեկատվություն և տվյալներ: Դրա հետ մեկտեղ դեռևս առկա են դեպքեր, երբ հարկ վճարողների (այդ թվում՝ արտաքին տնտեսական գործունեություն իրականացնողների) գործունեությանն առնչվող բազմաթիվ փաստաթղթեր հարկ վճարողների սպասարկման բաժինների և մաքսատների կողմից դեռևս վարվում են թղթային եղանակով (պահվում են թղթապանակներում): Թղթապանակներով պահվող տեղեկությունների առկայությունը և դրանցում պարունակող տեղեկատվության որոնողական համակարգի բացակայությունը ազդում է ընդհանուր աշխատանքի ժամանակի և որակի վրա: Որոշակի խնդիրներ կան նաև այլ պետական մարմիններում առկա ՊԵԿ գործառույթներին վերաբերող տեղեկատվության հասանելիության հետ կապված, որոնց ՊԵԿ-ին հասանելի չլինելը հարկ վճարողների կողմից իրենց հարկային պարտավորությունները կատարելուց խուսափելու դեմ ուղղված ՊԵԿ ջանքերը կարող է դարձնել անարդյունավետ:

ՊԵԿ կողմից արդեն իսկ քայլեր են ձեռնարկվել մեծ տվյալների (Big Data) վերլուծության գործիքները հարկային և մաքսային վարչարարության արդյունավետության բարձրացման կիրառման համար: Այնուամենայնիվ, մեծ տվյալների (Big Data), մեքենայական ուսուցման (Machine Learning) և այլ նորարարական ՏՏ լուծումների կիրառման հնարավորությունները կարող են ընդլայնվել՝ հաշվի առնելով, այդ թվում՝ ոլորտում շարունակաբար իրականացվող փոփոխությունները և նոր մեխանիզմները: Տվյալների վերլուծությունների արդյունավետության բարձրացման համար ամենակարևոր գործոններից մեկն այդ վերլուծության իրականացման համար հիմք հանդիսացող ելակետային տվյալների ճշտության մակարդակն է, որը նույնպես անհրաժեշտ է կատարելագործել:

Տեղեկատվական հոսքերի և դրանց ծավալների աճին զուգահեռ ընդլայնվում են հավաքագրվող տեղեկատվության վերլուծության և արդյունավետ կիրառման հնարավորությունները և շրջանակը:

Այս առումով, անհրաժեշտ է ապահովել նոր տեղեկատվական համակարգերի մշակում, արդեն իսկ ներդրված համակարգերի կատարելագործում, վերլուծական ժամանակակից գործիքակազմի ներդրում, ինչպես նաև դրանց արդյունավետ շահագործման համար սահմանված պահանջներին համապատասխան սերվերային ենթակառուցվածքների ապահովում:

Ժամանակակից փոփոխությունները առաջացնում են նոր գործառույթների իրականացման անհրաժեշտություն և կառավարման նոր մոդելի ներդրում:

Սույն ռազմավարական նպատակը, իր երկու ենթանպատակներով, արտացոլում է թվարկված *խնդիրների* լուծումները, որոնց հասնելու համար ՊԵԿ-ը նախաձեռնել է 19 միջոցառում:

Ենթանպատակ 1: Էլեկտրոնային և թվային գործիքակազմի ներդրում և զարգացում

1.1.1. Էլեկտրոնային արխիվացման համակարգ

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ստեղծել հարկ վճարողներին (այդ թվում՝ արտաքին տնտեսական գործունեություն իրականացնողներին) վերաբերող փաստաթղթերի էլեկտրոնային արխիվացման համակարգ)

Առկա են հարկ վճարողների (այդ թվում՝ արտաքին տնտեսական գործունեություն իրականացնողների) գործունեությանն առնչվող փաստաթղթեր, որոնք հարկ վճարողների սպասարկման բաժինների և մաքսատների կողմից դեռևս վարվում են թղթային եղանակով (թղթապանակներում): Սույն միջոցառման արդյունքում նախատեսվում է համապատասխան ծրագրային լուծումներ տալուց և տեխնիկական միջոցների ապահովումից հետո հարկ վճարողներին վերաբերող փաստաթղթերի գծով ձևավորվել էլեկտրոնային հարկային և մաքսային գործեր (արխիվ):

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Թղթային ներկայացվող բոլոր փաստաթղթերի և դրանց ներկայացման եղանակների գույքագրում,
- Էլեկտրոնային արխիվ ձևավորելու վերաբերյալ առաջարկությունների ներկայացում,
- Տեխնիկական առաջադրանքի մշակում, հաստատում ՊԵԿ էլեկտրոնային կառավարման համակարգի զարգացման և կատարելագործման խորհրդի կողմից,
- Գնումների գործընթացի կազմակերպում,
- Ծրագրային ապահովման մշակում,
- Ծրագրային ապահովման փորձարկում և ներդրում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Հարկային և մաքսային գործերի էլեկտրոնային արխիվի համակարգը ներդրված է:

Չափելի ցուցանիշներ

- Հարկային և մաքսային գործերի էլեկտրոնայնացման մակարդակ, որը ցույց է տալիս, թե գործող հարկ վճարողների հարկային և մաքսային գործերի որ մասն են կազմում էլեկտրոնայնացված գործերը: Ցուցանիշը հաշվարկվում է գործող հարկ վճարողների էլեկտրոնայնացված հարկային և մաքսային գործերի քանակը հարաբերելով գործող հարկ վճարողների ընդհանուր հարկային և մաքսային գործերի քանակի վրա: Նախատեսվում է 100 տոկոս էլեկտրոնային գործերի առկայություն:

1.1.2. ՀՀ ՊԵԿ տեղեկատվական բազայի հուսալիություն

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ բարելավել ՀՀ ՊԵԿ տեղեկատվական բազայում առկա տվյալների ճշգրտության, հեղուկության հուսալիության մակարդակը)

Նկարագրություն

Հարկային մարմնի վերլուծությունների արդյունավետության բարձրացման համար ամենակարևոր գործոնն է հանդիսանում այդ վերլուծության իրականացման համար հիմք հանդիսացող ելակետային տվյալների ճշտության մակարդակը: Մասնավորապես, որպես օրինակներ կարելի է նշել դրանցից մի քանիսը, որոնց ճշտության մակարդակի բարելավումը արդիական է.

- Հարկ վճարողների գործունեության վերաբերյալ տեղեկատվությունը: Հարկային մարմնի տեղեկատվական բազայում այն արտացոլվում է հարկ վճարողների կողմից հարկային հաշվարկներով արտացոլվող տվյալներով (ըստ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի 19.09.2013թ. թիվ 874-Ն հրամանով հաստատված տնտեսական գործունեության տեսակների դասակարգիչների), որոնք շատ հաճախ նույնական չեն վերջիններիս փաստացի գործունեության հետ և խոչընդոտում են ոլորտային վերլուծությունների ճշգրիտ կատարմանը:

- Հարկ վճարողների հաշվարկային փաստաթղթերում արտացոլվող փաստացի գործունեության հասցեները, որոնք հարկային մարմնի տեղեկատվական բազայում առկա են, սակայն կառավարելի չեն: Արդյունքում հնարավոր չէ ամբողջությամբ տեղեկանալ վերջիններիս ներկա և նախկին փաստացի գործունեության հասցեներին:

- Փաստացի գործունեություն իրականացնելու վերաբերյալ տեղեկությունները: Հարկային մարմնի տեղեկատվական բազայում արտացոլված են փաստացի գործունեություն չիրականացնող, սակայն գործող կարգավիճակ ունեցող (այդ թվում՝ ՀԴՄ-ի գործող կարգավիճակ) բազմաթիվ հարկ վճարողներ, որոնք առանձին դեպքերում խոչընդոտում են վերլուծությունների ճշգրիտ իրականացմանը:

Համանման խնդիրներ առկա են նաև այլ ուղղություններով, որոնց նախատեսվում է սույն միջոցառման շրջանակներում նույնականացնել և ձեռնարկել միջոցներ

տեղեկատվական բազայում առկա տեղեկությունների ավելի արժանահավատ մակարդակ ապահովելու համար:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Հարկային մարմնի տեղեկատվական բազայում արտացոլվող տեղեկությունների ճշտության մակարդակի բարելավման ուղղությունների սահմանում.
- Բարելավման ուղղությունների գծով տեխնիկական առաջադրանքի մշակում, դրա հաստատում ՊԵԿ էլեկտրոնային կառավարման համակարգի զարգացման և կատարելագործման խորհրդի կողմից,
 - Գնումների գործընթացի կազմակերպում,
 - Ծրագրային ապահովման մշակում,
 - Ծրագրային ապահովման փորձարկում և ներդրում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Հարկային մարմնի տեղեկատվական բազան հնարավորություն է տալու ոչ միայն տեղեկանալ հարկ վճարողների կողմից հայտարարագրված գործունեության ոլորտին, այլ նրանում առկա է տեղեկատվություն վերջիններիս փաստացի գործունեության վերաբերյալ:
 - Փաստացի գործունեություն չիրականացնող հարկ վճարողները տեղեկատվական համակարգում ունենալու են «գործող» կարգավիճակից տարբերվող այլ կարգավիճակ:
 - Հարկային մարմնի տեղեկատվական բազայում արտացոլված և կառավարելի են լինելու հարկ վճարողների հաշվարկային փաստաթղթերում արտացոլվող փաստացի գործունեության հասցեները:
 - Այլ ուղղություններով բարելավված է լինելու հարկային մարմնի տեղեկատվական բազայում արտացոլվող տեղեկությունների ճշտության մակարդակը:

Չափելի ցուցանիշներ

Բարելավված տեղեկատվական բազայի առկայություն, որը հնարավորություն է տալիս հարկ վճարողներին գնահատել «առկա է» կամ «առկա չէ» կարգավիճակներով: Օրինակ՝

- Հարկային մարմնի տեղեկատվական համակարգում յուրաքանչյուր հարկ վճարողի փաստացի գործունեության վերաբերյալ տվյալների առկայություն,
- Հարկային մարմնի տեղեկատվական համակարգում փաստացի գործունեություն չիրականացնող հարկ վճարողի համար, ինչպես նաև փաստացի չգործող ՀԴՄ-ների համար «գործող» կարգավիճակից տարբերվող այլ կարգավիճակի սահմանման հնարավորություն,
- Հարկային մարմնի տեղեկատվական համակարգում հարկ վճարողների փաստացի գործունեության հասցեների մուտքագրման և դրանց տվյալների կառավարման հնարավորություն:

1.1.3. ՀՀ ՊԵԿ սերվերային և օպերացիոն համակարգեր

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ զարգացնել և արդիականացնել ՊԵԿ սերվերային և օպերացիոն համակարգերը, ինչպես նաև օպտիմալացնել տեղեկատվական շտեմարանների կառուցվածքը)

Նախատեսվում է ՊԵԿ կողմից շահագործվող էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի արդյունավետ գործունեության և նոր համակարգերի ներդրման ապահովման նպատակով իրականացնել սերվերային հանգույցի և օպերացիոն համակարգերի շարունակական զարգացում: Անհրաժեշտ է իրականացնել ներքին ցանցի արդիականացում, միջազգային ստանդարտներին համապատասխան անվտանգության մակարդակի բարձրացում և ցանցի սպասարկման ապահովում՝ բոլոր համակարգիչները AD Domain համակարգին միացնելու, հակավիրուսային համապա-

տալիսան ծրագիր ներդնելու, internet control ապահովելու, հեռահար լիարժեք սպասարկելու միջոցով: Նախատեսվում է նաև ապահովել մաքսային և հարկային տեղեկատվական շտեմարանների օպտիմալացում, հավաքագրվող տեղեկատվության հիման վրա Big Data վերլուծական համակարգի մշակում և սպասարկում:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- ՊԵԿ էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի գործունեության ապահովման համար անհրաժեշտ սերվերային և ցանցային ենթակառուցվածքների նկատմամբ պահանջների սահմանում,
- Անհրաժեշտ սերվերային և ցանցային ենթակառուցվածքների ձեռքբերում,
- Սերվերային ենթակառուցվածքների սպասարկում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Սահմանված ստանդարտներին համապատասխանեցված և անվտանգության բարձր մակարդակ ապահովող ենթակառուցվածքները ներդրված են:
- ՊԵԿ ցանցի հեռահար սպասարկումը լիարժեք ապահովված է:
- Հարկային և մաքսային տեղեկատվական շտեմարանները արդյունավետ շահագործվում են:

Չափելի ցուցանիշներ

- Համակարգերի գործունեությունն ապահովող սպասարկումը լիարժեք իրականացվում է հեռահար եղանակով:

1.1.4. Այլ պետական մարմինների տեղեկատվական շտեմարաններին հասանելիություն

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ձեռք բերել այլ պետական մարմինների տեղեկատվական շտեմարաններում առկա այն տվյալներին հասանելիություն, որոնք էական

Նշանակություն ունեն առանձին եկամուտների հաշվառման և վերահսկողության մակարդակի բարձրացման համար)

Հարկային մարմինը այլ գերատեսչություններից հարկման համար կարևոր նշանակություն ունեցող տեղեկությունները ստանում է գործարքների իրականացմանը հաջորդող ժամանակահատվածներում և «Mulberry» փաստաթղթաշրջանառության համակարգի միջոցով, իսկ առանձին տեղեկություններ ընդհանրապես չեն ստացվում, որոնք հարկման տեսանկյունից ունեն էական նշանակություն, ուստի սույն միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է այլ գերատեսչություններում առկա և հարկման համար կարևոր նշանակություն ունեցող տեղեկությունների հասանելիության ապահովում հարկային մարմնի համար:

Բացի այդ, պետական տուրքի հաշվարկման և գանձման նկատմամբ վերահսկողությունը պատշաճ մակարդակով ապահովվելու համար՝ էական նշանակություն ունեն լիցենզիաների, ինչպես նաև գործունեության իրականացման թույլտվությունների վերաբերյալ տեղեկությունները, որոնց հաշվառումը համապատասխան գերատեսչություններում իրականացվում է տարբեր մոտեցումներով: Սույն միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է մշակել էլեկտրոնային ծրագիր, որի արդյունքում համապատասխան գերատեսչությունները միանման եղանակով կհաշվառեն լիցենզիաների և գործունեության իրականացման թույլտվությունների վերաբերյալ տեղեկությունները, ինչը նաև հասանելի կլինի հարկային մարմնին:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Այլ գերատեսչություններում հարկման համար կարևոր նշանակություն ունեցող տեղեկությունների նույնականացում և դրանց հարկային մարմնին հասանելիությունն ապահովելու եղանակների գնահատում, ինչպես նաև լիցենզիաների և գործունեության իրականացման թույլտվությունների վերաբերյալ տեղեկությունների

հաշվառման էլեկտրոնային ծրագրի նկարագրի վերաբերյալ առաջարկությունների ներկայացում,

- Տեխնիկական առաջադրանքների մշակում, դրանց հաստատում ՊԵԿ էլեկտրոնային կառավարման համակարգի զարգացման և կատարելագործման խորհրդի կողմից,

- Գնումների գործընթացի կազմակերպում,
- Ծրագրային ապահովման մշակում,
- Ծրագրային ապահովման փորձարկում և ներդրում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Այլ գերատեսչություններում հարկման համար կարևոր նշանակություն ունեցող տեղեկությունները հասանելի են հարկային մարմնին:

- Լիցենզիաների և գործունեության իրականացման թույլտվությունների վերաբերյալ տեղեկությունների հաշվառման էլեկտրոնային ծրագիրը ներդրված է բոլոր շահագրգիռ գերատեսչություններում:

Չափելի ցուցանիշներ

Միջոցառման արդյունքը հնարավոր է գնահատել «առկա է» կամ «առկա չէ» կարգավիճակներով: Մասնավորապես.

- Այլ գերատեսչություններում հարկման համար կարևոր նշանակություն ունեցող տեղեկությունները հասանելիությունն առկա է հարկային մարմնում:

- Լիցենզիաների և գործունեության իրականացման թույլտվությունների վերաբերյալ տեղեկությունների հաշվառման էլեկտրոնային ծրագիրը առկա է բոլոր շահագրգիռ գերատեսչություններում:

1.1.5. ՀՀ ՊԵԿ հարկ վճարողների սպասարկման կենտրոններ

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ տեղեկատվական համակարգերի կիրառմամբ բարելավել ՊԵԿ կողմից մատուցվող ծառայությունների որակը և հարկ վճարողների սպասարկման կենտրոնների միջև ներդնել ներքին հաղորդակցության համակարգ)

Հարկային մարմնի սպասարկման սրահները աշխատում են «Մեկ պատուհան»-ի սկզբունքով, այսինքն հարկ վճարողներին կամ քաղաքացիներին բոլոր ծառայությունները մատուցվում են ցանկացած սպասարկման սրահում, սակայն առանձին սպասարկման սրահներում առկա են տեղեկություններ, որոնք առցանց եղանակով հասանելի չեն այլ սպասարկման այլ սրահներին, ինչը երկարացնում է ծառայությունների մատուցման ժամկետը և նվազեցնում է սպասարկման արդյունավետությունը: Միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է գույքագրել հարկ վճարողների սպասարկման սրահներ մուտքագրվող և ելքագրվող բոլոր փաստաթղթերը, դրանք դասակարգել և ստեղծել մտից/ելից փաստաթղթերի էլեկտրոնային դարան, որը հնարավորություն կտա բարձրացնել սպասարկման կենտրոնների միջև հաղորդակցման մակարդակը:

Ներկայումս հիպոտեկային վարկի սպասարկման համար վճարվող տոկոսների գումարների վերադարձի համար շահառուները պարտավորված են յուրաքանչյուր եռամսյակի ավարտից հետո ներկայանալ հարկային մարմին և ներկայացնել փաստաթղթերի փաթեթներ, որոնց հիման վրա սպասարկման կենտրոնները իրականացնում են ուսումնասիրություններ, կազմում եզրակացություններ: Բացի այդ, հարկային մարմնում բացակայում է եկամտային հարկի վերադարձից օգտված շահառուների մեկ միասնական շտեմարան:

Միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է նաև հարկային մարմնում ձևավորել հիպոտեկային վարկի սպասարկման համար վճարվող տոկոսների գումար-

ների վերադարձի էլեկտրոնային հարթակ, որը հնարավորություն կընձեռի շահառուներին եկամտային հարկի վերադարձին վերաբերող փաստաթղթերը հարկային մարմին ներկայացնել էլեկտրոնային եղանակով, էականորեն կկրճատի եկամտային հարկի վերադարձի ժամկետները, վճարված տոկոսների վերաբերյալ հարկային մարմինը բանկերից տեղեկատվությունը կստանա էլեկտրոնային եղանակով և հարկային մարմնում կձևավորվի շահառուների միասնական էլեկտրոնային շտեմարան:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Առաջարկությունների ձևավորում,
- Տեխնիկական առաջադրանքների մշակում, դրանց հաստատում ՊԵԿ էլեկտրոնային կառավարման համակարգի զարգացման և կատարելագործման խորհրդի կողմից,
- Գնումների գործընթացի կազմակերպում,
- Ծրագրային ապահովման մշակում,
- Ծրագրային ապահովման փորձարկում և ներդրում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Հարկ վճարողների սպասարկման կենտրոնների միջև ներդրված է հաղորդակցման ներքին համակարգ:
- Ձևավորված է հիպոտեկային վարկի սպասարկման համար վճարվող տոկոսների գումարների վերադարձի էլեկտրոնային հարթակ:

Չափելի ցուցանիշներ

- Ներքին գոհունակության մակարդակը՝ հաղորդակցման համակարգի մասով: Տվյալ ցուցանիշը պետք է չափվի սպասարկման կենտրոնների միջև ներքին

հաղորդակցության համակարգը ներդնելուց առաջ և ներդնելուց հետո: Նախատեսվում է ներքին գոհունակության մակարդակի բարձրացում 35 տոկոսով:

- Շահառուների գոհունակության մակարդակի բարձրացում: Տվյալ ցուցանիշը պետք է չափվի եկամտային հարկի վերադարձից օգտված շահառուների մեկ միասնական շտեմարանը ներդնելուց առաջ և հետո: Նախատեսվում է շահառուների գոհունակության մակարդակի բարձրացում 50 տոկոսով և գումարների վերադարձման գործընթացի ժամկետի կրճատում (ներկայումս տևում է միջինում 7-12 օր):

**1.1.6. Արդի համակարգերի կիրառմամբ փաստաթղթերի փոխանակում
(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ներդնել հարկային ստուգումներին և
ուսումնասիրություններին վերաբերող բոլոր փաստաթղթերի՝ էլեկտրոնային
եղանակով փոխանակման համակարգ՝ անձնական գրասենյակի միջոցով)**

Հարկ վճարողների կողմից հարկային մարմին ներկայացման ենթակա փաստաթղթերի գերակշիռ մասը հարկային մարմին է ուղարկվում էլեկտրոնային եղանակով, սակայն հարկային մարմնի կողմից հարկ վճարողների տրամադրման ենթակա փաստաթղթերի գերակշիռ մասը (հիմնականում ստուգումներին և ուսումնասիրություններին վերաբերող) շարունակվում է վերջիններիս տրամադրվել առձեռն կամ փոստային ծառայության միջոցով, ինչը էականորեն բարդացնում և երկարացնում է հարկային վարչարարության ժամկետը:

Միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է հարկային ստուգումների և ուսումնասիրությունների ընթացքում հարկ վճարողների և հարկային մարմնի միջև փաստաթղթերի փոխանակումը ամբողջությամբ տեղափոխել էլեկտրոնային հարթակ՝ նախապես ՀՀ օրենսդրական փոփոխությունների միջոցով ամրագրելով փաստաթղթերի ծանուցման այդ եղանակը: Այսինքն՝ միջոցառման իրականացմամբ.

- ստուգումներին և ուսումնասիրություններին վերաբերող առարկությունները, բացատրությունները և հարցումները հարկ վճարողները կուղարկեն հարկային մարմին «Անձնական գրասենյակից»,
- հարկային մարմինը ստուգումներին և ուսումնասիրություններին վերաբերող հարկ վճարողին ներկայացվող փաստաթղթերը կուղարկի վերջիններիս «Անձնական գրասենյակին»:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Օրենսդրական փոփոխությունների վերաբերյալ առաջարկությունների ձևավորում,
- Օրենսդրական փոփոխությունների իրականացում,
- Տեխնիկական առաջադրանքների մշակում, դրանց հաստատում ՊԵԿ էլեկտրոնային կառավարման համակարգի զարգացման և կատարելագործման խորհրդի կողմից,
- Գնումների գործընթացի կազմակերպում,
- Ծրագրային ապահովման մշակում,
- Ծրագրային ապահովման փորձարկում և ներդրում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Հարկային ստուգումներին և ուսումնասիրություններին վերաբերող բոլոր փաստաթղթերի փոխանակում էլեկտրոնային եղանակով:
- Հարկային վարչարարության ընթացքում հարկ վճարողներին փաստաթղթերի ծանոթացման վրա ծախսվող ժամկետների կրճատում:
- Թղթային և փոստային ծախսերի կրճատում:

Չափելի ցուցանիշներ

Հարկային վարչարարության ժամկետ: Նախատեսվում է տարեկան կտրվածքով հարկ վճարողին փաստաթղթերի ներկայացման գործընթացի վրա ծախսվող ժամանակը կրճատել առնվազն 10 աշխատանքային օրով:

1.1.7. Մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) վերլուծական գործիքակազմ

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ներդնել մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) վերլուծական գործիքակազմ՝ մաքսային և հարկային տեղեկատվության հիման վրա մակրո մակարդակից միկրո մակարդակ ամենօրյա մշտադիտարկում իրականացնելու համար)

Հարկային և մաքսային էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի միջոցով հավաքագրվող տեղեկատվությունը, որն օգտագործվում է, այդ թվում՝ անհրաժեշտ վերլուծությունների իրականացման համար, արդեն այսօր ձևավորում է ահռելի ծավալների տեղեկատվական բազաներ, որտեղից տվյալների մշակումը պահանջում է մեծ ժամանակային ռեսուրսներ: Ժամանակակից մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) վերլուծության գործիքներն ապահովում են ծախսվող ժամանակի տասնյակ անգամներ կրճատում և առավել որակյալ և արժանահավատ արդյունքների ստացում:

Մեծ տվյալների շտեմարանների կիրառման մեխանիզմների ներդրումը հնարավորություն կընձեռի ապահովել ապրանքների շարժի շղթայի ամբողջական հետազոտություն, որն իր հերթին կբերի շուկայի ստվերի կրճատմանը: Մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) վերլուծության գործիքների միջոցով հարկային և մաքսային տվյալների բազաների ինտեգրումը հնարավորություն կընձեռի ստանալ «ապրանքի ներմուծում» - «սպառողական զամբյուղ» շղթայի վերաբերյալ ամբողջական հավաստի տեղեկատվություն: Վերլուծական նման գործիքների կիրառման միջոցով հնարավոր կլինի իրականացնել տվյալների համադրում, խաչաձև ստուգումներ և վերլուծության մատրիցային մոտեցումների կիրառում առավել արդյունավետ տեղեկատվություն ստանալու համար:

Նախատեսվում է մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) կառուցվածքով տվյալների շտեմարանների մշակման ժամանակակից գործիքակազմի վերլուծական հնարավորություններն օգտագործել ռիսկերի վերլուծության և կառավարման ոլորտում: Վերլուծական հնարավորությունների ընդլայնման արդյունքում կստեղծվի նորագույն մոտեցումներին համապատասխան տարբեր կառուցվածք ունեցող տվյալների շտեմարանների համադրմամբ ռիսկերի վերլուծության և կառավարման ժամանակակից գործիքակազմ: Արդյունքում հնարավոր կլինի բարձրացնել ռիսկային գործոնների թիրախավորման արդյունավետությունը՝ ռիսկերի ցուցիչների, ռիսկերի աստիճանների, ռիսկերի աստիճանների տոկոսների ճկունության բարձրացման միջոցով: Մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) մշակման գործիքակազմը նախատեսվում է կիրառել Հայաստանի Հանրապետության համար ռազմավարական նշանակություն ունեցող ապրանքների/ապրանքատեսակների վերաբերյալ տնտեսության մակրո և միկրո հարթությունների վրա համապարփակ վերլուծությունների իրականացման, ինչպես նաև ՀՀ և ԵԱՏՄ անդամ պետությունների արտաքին առևտրի ոլորտներում՝ հավանական ռիսկային գործոնների վերհանման, թիրախավորման և դրանց կառավարման նպատակով:

Մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) կառուցվածք ունեցող տվյալների շտեմարանների համադրմամբ վերլուծությունների արդյունքները նախատեսվում է կիրառել նաև հետբացթողումային հսկողության ռիսկի պրոֆիլների մշակման համար՝ հետամուտ լինելով մաքսային հսկողության՝ մաքսային հայտարարագրման և ապրանքների ու տրանսպորտային միջոցների բացթողման փուլից հետբացթողումային փուլ տեղափոխման ապահովմանը: Նշված գործիքակազմը կկիրառվի նաև մաքսային հսկողության արժեքային ցուցիչների մշտադիտարկման և կառավարման ճկունության ապահովման նպատակով՝ հնարավոր դարձնելով բարձրացնել մաքսային հսկողության ընթացքում արժեքային ցուցիչների կիրառման արդյունավետությունը: Ինչպես նաև տնտեսվարող սուբյեկտների գործունեության մշտադիտարկում, ստվերային

տնտեսության կրճատման նպատակով «Մակրո» և «Միկրո» մակարդակներով ապրանքաշրջանառության շղթայի ամբողջացում, մաքսային, հարկային, վիճակագրական և այլ հասանելի տեղեկատվության համադրման և վերլուծության միջոցով:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Նախագծի պահանջների սահմանում,
- Մեծ ծավալի տվյալների վերլուծություն ապահովող համակարգի մշակում,
- Համակարգի շահագործում,
- Համակարգի աշխատանքի մոնիթորինգ և վերահսկում,
- Մաքսային, հարկային և այլ անհրաժեշտ տվյալների շտեմարանների տվյալների փոխարկում մեծ ծավալի տվյալների վերլուծություն ապահովող համակարգով նախատեսված ձևաչափի,
- Մեծ ծավալի տվյալների կիրառմամբ վերլուծությունների ուղղությունների սահմանում և համապատասխան գործիքակազմի ներդրում,
- Տեղեկատվության լրացուցիչ աղբյուրների առկայության գնահատում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Առկա է տեղեկատվական շտեմարանի այնպիսի կառուցվածք և ծրագրային գործիքներ, որոնք հնարավորություն կտան հեշտությամբ աշխատել մեծ ծավալի տեղեկատվության հետ:
- Առկա է վերլուծությունների և համադրումների հիման վրա ռիսկային հարկ վճարողների վերհանման հնարավորություն:
- Հնարավոր է հարկային պարտավորությունների կանխատեսումները իրականացնել ինքնաշխատ եղանակով:

Չափելի ցուցանիշներ

- Ներդրված և արդյունավետ գործում է մեծ տվյալների վերլուծության մեխանիզմը,
- Նվազագույնի է հասցված մարդկային գործոնը տեղեկատվական բազայում վերլուծությունների իրականացման գործընթացում,
- Վերլուծության և պլանավորման գործընթացներն իրականացվում է մեծ տվյալների վերլուծության գործիքակազմի հիման վրա:

1.1.8 Մեքենայական ուսուցում (machine learning)

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ՀՀ ՊԵԿ տեղեկատվական համակարգերում ներդնել մեքենայական ուսուցման (machine learning) գործիքակազմ)

Ներկայումս ՊԵԿ-ում մի շարք հարկային և մաքսային ընթացակարգեր իրականացվում են էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի հիման վրա: Նախատեսվում է իրականացնել առաջադեմ թվային լուծումների կիրառում արդեն իսկ գործող և նոր մշակվող հարկային և մաքսային էլեկտրոնային կառավարման համակարգերում ինքնաուսուցման մեխանիզմների ներդրման միջոցով:

Մասնավորապես, հարկային ընթացակարգերի արդյունավետության բարձրացման նպատակով համակարգերում նախատեսվում է կիրառել մեքենայացված ուսուցման մոտեցումներ՝ ապահովելու ռիսկերի կառավարման համակարգի հետադարձ կապ ստուգումների կազմակերպման բոլոր փուլերում: Հավաքագրվող տեղեկատվության հիման վրա համապատասխան ալգորիթմների ներդրման արդյունքում հնարավոր կլինի ապահովել իրականացվող վերլուծությունների ավտոմատացում, դրանց հիման վրա ռիսկային չափանիշների, կշռային գործակիցների ճշգրտում՝ կողմնորոշելով հարկային մարմնի ներկայացուցիչներին հետագա ստուգումների իրականացման համար և ստեղծելով ավելի արդյունավետ և արժանահավատ ստուգումների ցանկեր:

Նախատեսվում է նաև կիրառել մեքենայական ուսուցման մոտեցումները մաքսային ոլորտում ռիսկերի կառավարման համակարգի արդյունավետության բարձրացման նպատակով: Նշված մոտեցումը հնարավորություն կտա առավել արդյունավետ իրականացնել ռիսկերի կառավարումը՝ հիմնվելով ժամանակակից նորարարական մոտեցումների միջոցով ինքնաշխատ հսկողության մեխանիզմների վրա՝ նվազեցնելով մարդկային գործոնի հնարավոր ազդեցությունը և կողմնակալ մոտեցումը:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Հարկային և մաքսային էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի միջոցով իրականացվող գործընթացների ուսումնասիրություն, մեքենայական ուսուցման մոտեցումների կիրառման հնարավորության գնահատում,
- Հարկային և մաքսային էլեկտրոնային կառավարման համակարգերում մեքենայական ուսուցման ներդրման կոնցեպտի մշակում և համաձայնեցում,
- Համապատասխան կազմակերպության ընտրություն,
- Մեքենայական ուսուցման մոտեցումներն էլեկտրոնային կառավարման համակարգերում ներդնելու տեխնիկական առաջադրանքների կազմում,
- Մեքենայական ուսուցման մեխանիզմների ներդրում հարկային և մաքսային էլեկտրոնային կառավարման համակարգերում,
- Համակարգի աշխատանքի մոնիթորինգ և վերահսկում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- ՊԵԿ տեղեկատվական բազայում ներդրված են արհեստական ինտելեկտով հագեցած էլեկտրոնային համակարգեր:
- Համակարգերի գործունեության արդյունավետությունը շարունակաբար բարձրանում է առանց մարդկային գործոնի ազդեցության:

Չափելի ցուցանիշներ

- Ռիսկերի կառավարման համակարգերի ավելի բարձր արդյունավետություն:

1.1.9. Էլեկտրոնային համակարգերի բջջային հավելվածներ

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ներդնել հաշվարկային փաստաթղթերի դուրսգրման և հաշվեփութությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգերի բջջային հավելվածներ)

Էլեկտրոնային հաշվարկային փաստաթղթերի դուրս գրման բջջային հավելվածը հնարավորություն կտա հարկ վճարողին հեռախոսի միջոցով դուրս գրել հարկային հաշիվներ և հարկային հաշիվ չհանդիսացող այլ հաշվարկային փաստաթղթեր, վավերացնել էլեկտրոնային mID ստորագրության օգնությամբ, հաստատել այլ հարկ վճարողների կողմից դուրս գրված հաշվարկային փաստաթղթեր, չեղարկել կամ ճշգրտել դրանք, ինչպես նաև ստեղծել հաշվարկային փաստաթղթերի սևագիր տարբերակներ:

Հաշվեփութությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգի բջջային հավելվածը հնարավորություն կտա հարկ վճարողին հեռախոսի միջոցով լրացնել հաշվարկ/հաշվեփութություններ, դիմումներ, հայտարարություններ, ստորագրել դրանք էլեկտրոնային mID ստորագրության օգնությամբ, հանձնել դրանք ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտե, անհրաժեշտության դեպքում ճշտել փաստաթղթերը, ինչպես նաև ստեղծել սևագիր տարբերակներ և խմբագրել:

Հարկ վճարողը ցանկացած պահի կարող է տեղեկություն ստանալ իր անձնական հաշվի քարտի տվյալների մասին, ձևավորել քաղվածք, ձեռքի տակ ունենալ հսկիչ-դրամարկղային մեքենայի տվյալները, տեսնել ֆիսկալ հասույթի և հասույթի մանրամասները: Նշյալ բջջային հավելվածը թույլ կտա հարկ վճարողին նաև համակարգչին հասանելիություն չունենալու պարագայում կատարել պարտավորությունների դիմաց վճարումներ:

Նախագիծն իրականացնելու համար անհրաժեշտ կլինի ուսումնասիրել գործող համակարգերի ֆունկցիոնալ հատվածը, ծրագրային ապահովման և սերվերի միջև անվտանգ կապ ստեղծելու եղանակները, ընտրել ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ գործիքակազմը:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Գործընթացի իրականացման հնարավոր խնդիրների և ռիսկերի վերհանում,
- Ծրագրավորման աշխատանքների ծավալի նախնական գնահատում,
- Տեխնիկական նկարագրերի կազմում,
- Համակարգի մշակում,
- Համակարգի պիլոտային շահագործում,
- Համակարգի օգտվողների ուսուցում,
- Համակարգի հանձնում շահագործման,
- Համակարգի աշխատանքի մոնիթորինգ և վերահսկում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Համակարգերից օգտվողների շրջանակն ընդլայնված է,
- Ներդրված են հարմարավետ էլեկտրոնային գործիքներ հարկ վճարողների համար:

Չափելի ցուցանիշներ

- Հարկ վճարողների լայն շերտի կողմից օգտագործվում են հաշվարկային փաստաթղթերի դուրսգրման և հաշվետվությունների ներկայացման բջջային հավելվածներ:

1.1.10. Պետական գնումների գործընթացին առնչվող գործառույթներ

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ավտոմատացնել պետական գնումների գործընթացում ՊԵԿ-ին առնչվող և իրականացվող գործառույթների իրագործումը)

Նախատեսվում է միջոցառման շրջանակներում իրավական ակտերի հիման վրա ՀՀ պետական գնումների շրջանակում ՊԵԿ-ին վերապահված գործընթացների ավտոմատացում՝ պահանջված տվյալների ավտոմատ ներբեռնում և փոխանցում պահանջող կողմին: Գործընթացի ավտոմատացումը միտված կլինի բիզնես միջավայրի պարզեցմանը, մարդկային ռեսուրսի և ժամանակի արդյունավետ օգտագործմանը:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Պետական գնումների գործընթացում ՊԵԿ գործառույթների ավտոմատացման բիզնես գործընթացների ուսումնասիրություն,
- Տեխնիկական առաջադրանքի մշակում,
- Համակարգի մշակում, պիլոտային շահագործում , օգտվողների ուսուցում,
- Համակարգի հանձնում շահագործման,
- Համակարգի աշխատանքի մոնիթորինգ և վերահսկում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Պետական գնումների գործընթացում ՊԵԿ գործառույթներն անտոմատացված են:

Չափելի ցուցանիշներ

- Պետական գնումների գործընթացում ՊԵԿ գործառույթների իրականացման ժամանակի կրճատում՝ ներկայումս սահմանված 3 օրվանից անցում կիրականացվի առցանց ռեժիմի
- Մարդկային գործոնը հասցված է նվազագույնի:

1.1.11. Տեղեկատվական ինքնաշխատ համակարգեր

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ներդնել ավելացված արժեքի հարկի և ակցիզային հարկի միասնական հաշվարկի ինքնաշխատ լրացման համակարգեր)

Համակարգը հնարավորություն կտա դյուրացնել և պարզեցնել հարկ վճարողների կողմից հաշվարկի լրացման գործընթացը, խնայել ժամանակը և նվազեցնել սխալվելու հավանականությունը:

ԱԱՀ-ի հաշվարկի մասով հնարավոր է հաշվարկում ինքնաշխատ արտացոլել հաշվարկային փաստաթղթերի հիման վրա հաշվարկված իրացման շրջանառությունը, ինչպես նաև ստացված հաշվարկային փաստաթղթերի և ներմուծման հայտարարագրերի (այդ թվում ԵՏՄ) վերաբերյալ տվյալներ: «Ավելացված արժեքի հարկի և ակցիզային հարկի միասնական հաշվարկում» ակցիզային հարկի մասով հնարավոր է ինքնաշխատ արտացոլել ակցիզային հարկով հարկվող ապրանքների հարկային հաշիվների հիման վրա հաշվարկված ակցիզային հարկի գումարը:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Գործընթացի իրականացման հնարավոր խնդիրների և ռիսկերի վերհանում,
- Տեխնիկական պահանջների սահմանում,
- Տեխնիկական առաջադրանքի կազմում,
- Համակարգի մշակում,
- Համակարգի պիլոտային շահագործում,
- Համակարգի հանձնում շահագործման,
- Համակարգի աշխատանքի մոնիթորինգ և վերահսկում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- ԱԱՀ և ակցիզային հարկի միասնական հաշվարկում տվյալները համադրված են հարկ վճարողի հաշվապահական հաշվառման տվյալների հետ և ինքնաշխատ լրացված են:

Չափելի ցուցանիշներ

- Ինքնաշխատ լրացված տվյալներ,
- Հաշվարկի լրացման ժամանակի կրճատում:

1.1.12. Էլեկտրոնային վճարման համակարգեր

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ներդնել մաքսային վճարներն էլեկտրոնային եղանակով իրականացնելու տեխնիկական հնարավորություններ)

Նախատեսվում է ապահովել մաքսային ընթացակարգերի շրջանակներում տնտեսվարողների կողմից իրենց վճարներն էլեկտրոնային եղանակով իրականացնելու հնարավորություն: Այն պետք է հնարավորություն ընձեռի տնտեսվարողին հավաքագրվող բոլոր մաքսային վճարներն իրականացնել էլեկտրոնային կենտրոնացված եղանակով:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Համակարգը մշակող կազմակերպության ընտրություն,
- Տեխնիկական առաջադրանքի կազմում և համաձայնեցում,
- Համակարգի նախագծում և մշակում,
- Համակարգի պիլոտային շահագործում,
- Համակարգից օգտվողների ուսուցում,
- Համակարգի հիմնական շահագործում,
- Համակարգի աշխատանքի մոնիթորինգ և վերահսկում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Առկա է մաքսային վճարները էլեկտրոնային եղանակով վճարելու հնարավորություն,
- Առկա է մաքսային պարտավորություններն իրականացնելու թափանցիկ և դյուրին ընթացակարգ:

Չափելի ցուցանիշներ

- Կրճատվել է մաքսային պարտավորությունների մարման համար անհրաժեշտ ժամանակը

1.1.13. ՀՀ ՊԵԿ իրավապահ գործառույթի էլեկտրոնային փաստաթղթավորում (ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ստեղծել ՊԵԿ-ի կողմից վարվող քրեական գործերին և իրականացվող օպերատիվ հետախուզության գործունեությանը վերաբերող փաստաթղթերի գծով էլեկտրոնային փաստաթղթավորման համակարգ)

ՊԵԿ-ի կողմից վարվող քրեական գործերին և իրականացվող օպերատիվ հետախուզության գործունեությանը վերաբերող փաստաթղթերը վարվում են թղթային եղանակով (թղթապանակներում): Սույն միջոցառման արդյունքում նախատեսվում է համապատասխան ծրագրային և տեխնիկական ապահովումից հետո նշված փաստաթղթերի գծով ձևավորվել էլեկտրոնային գործեր:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- ՊԵԿ-ի կողմից վարվող քրեական գործերին և իրականացվող օպերատիվ հետախուզության գործունեությանը վերաբերող փաստաթղթերի և դրանց ձևավորման եղանակների գույքագրում,
- Էլեկտրոնային փաստաթղթավորման համակարգ ձևավորելու վերաբերյալ առաջարկությունների ներկայացում,
- Տեխնիկական առաջադրանքի մշակում, դրա հաստատում ՊԵԿ էլեկտրոնային կառավարման համակարգի զարգացման և կատարելագործման խորհրդի կողմից,
- Գնումների գործընթացի կազմակերպում,
- Ծրագրային ապահովման մշակում,
- Ծրագրային ապահովման փորձարկում և ներդրում:

Ակնկալվող արդյունքներ

ՊԵԿ-ի կողմից վարվող քրեական գործերին և իրականացվող օպերատիվ հետախուզության գործունեությանը վերաբերող փաստաթղթերի գծով էլեկտրոնային փաստաթղթավորման համակարգը ներդրված է:

Չափելի ցուցանիշներ

ՊԵԿ-ի կողմից վարվող քրեական գործերին և իրականացվող օպերատիվ հետախուզության գործունեությանը վերաբերող փաստաթղթերի գծով ձևավորվել էլեկտրոնային գործերի էլեկտրոնայնացման մակարդակ, որը ցույց է տալիս, թե համապատասխան գործերի որ մասն են կազմում էլեկտրոնայնացված գործերը: Նախատեսվում է 100 տոկոս էլեկտրոնային գործերի առկայություն:

1.1.14 Վարչական իրավախախտումների էլեկտրոնային կառավարման համակարգ

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ստեղծել վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ գործերով վարույթների էլեկտրոնային կառավարման համակարգ)

Ներկայումս վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքով հարկային մարմնի քննությանը ենթակա գործերով հարկ վճարողների պաշտոնատար անձանց նկատմամբ վարչական իրավախախտման գործերի վարույթները հարուցվում և իրականացվում են թղթային եղանակով: Միջոցառման շրջանակում ՎԻՎ վարույթների իրականացումը նախատեսվում է իրականացնել էլեկտրոնային եղանակով՝ ավտոմատացված ձևով, առանց օգտվողի անմիջական մասնակցության, ինչի շրջանակում հարկային մարմնի տեղեկատվական համակարգի տվյալների բազայում առկա տեղեկատվության հիման վրա պետք է իրականացվեն տվյալների համադրումներ, ստեղծվի ՎԻՎ վարույթի փաստաթղթեր, իրականացվի դրանց ծանուցումը:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Հարկային էլեկտրոնային կառավարման համակարգում ՎԻՎ վարույթների ներդրման կոնցեպտի մշակում և համաձայնեցում,
- Տեխնիկական առաջադրանքի մշակում, դրա հաստատում ՊԵԿ էլեկտրոնային կառավարման համակարգի զարգացման և կատարելագործման խորհրդի կողմից,
- Գնումների գործընթացի կազմակերպում,
- Ծրագրային ապահովման մշակում,
- Ծրագրային ապահովման փորձարկում և ներդրում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- ՊԵԿ էլեկտրոնային համակարգում ներդրված է ՎԻՎ վարույթների իրականացման մեխանիզմը,
- ՎԻՎ վարույթներն իրականացվում են առանց մարդկային գործոնի ազդեցության,
- ՎԻՎ վարույթի իրականացման գործընթացում հարկ վճարողների հետ շփումների կրճատման արդյունքում նվազեցվել են կոռուպցիոն ռիսկերը,
- կրճատվել են ՎԻՎ վարույթների իրականացման վարչական ծախսերը,
- առկա աշխատանքային ռեսուրսներն ավելի նպատակային են օգտագործվում:

Չափելի ցուցանիշներ

- ՎԻՎ վարույթների առավել օպտիմալ իրականացում:

1.1.15. ԵԱՏՄ շրջանակներում փաստաթղթերի փոխադարձ ճանաչում

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ապահովել ԵԱՏՄ շրջանակներում էլեկտրոնային ուղեկցող փաստաթղթերի փոխադարձ ճանաչմանն ուղղված գործընթացների բարեհաջող իրագործումը)

Նախագիծն իրականացվելու է Եվրասիական տնտեսական միության թվային օրակարգի շրջանակներում: Այն հնարավորություն կընձեռի ԵԱՏՄ շրջանակներում փոխադարձ առևտրի իրականացման ժամանակ տնտեսվարողի կողմից դուրս գրել էլեկտրոնային ուղեկցող փաստաթուղթ, այն ներկայացնել հարկային մարմին և միա- ժամանակ ներկայացնել Եվրասիական տնտեսական միության այլ անդամ-պետու- թյան տնտեսվարողին, որը հանդիսանում է տվյալ գործարքի շրջանակում գործընկեր: Գործընկերոջ կողմից փաստաթղթերը հաստատելուց հետո ներկայացված տեղեկա- տվությունը հասանելի պետք է դառնա հարկային, մաքսային և այլ ներգրավված գերատեսչություններին՝ իրենց իրավասությունների շրջանակներում համապատաս- խան ընթացակարգերն ապահովելու նպատակով: Նախագծի ներդրման արդյունքում նախատեսվում է ապահովել Եվրասիական տնտեսական միության շրջանակներում առևտրի իրականացման ժամանակ տնտեսվարողներից պահանջվող փաստա- թղթերի և տեղեկատվության էական կրճատում և ընթացակարգերի օպտիմալացում:

Նախագծի շրջանակներում նախատեսվում է նաև ապահովել տնտեսվարող- ների միջև փոխգործակցության ապահովում՝ առևտրային փաստաթղթերի փոխա- նակման և տեղեկատվության տրամադրման հարթակ ձևավորելու միջոցով:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Նախագծի հայեցակարգի մշակում և համաձայնեցում ԵԱՏՄ անդամ-պետու- թյունների հետ,
- Նախագծի կոնցեպտի և համակարգի նկատմամբ տեխնիկական պա- հանջների սահմանում,

- Համակարգը մշակող կազմակերպության ընտրություն,
- Տեխնիկական առաջադրանքի կազմում և համաձայնեցում,
- Նախագծի իրականացմամբ պայմանավորված՝ մաքսային և հարակից այլ ընթացակարգերի ուսումնասիրություն և հնարավորության դեպքում բիզնես գործընթացների վերակառուցում (օպտիմալացում),

- Համակարգի նախագծում և մշակում,
- Նորմատիվ-իրավական կարգավորումների ապահովում,
- Համակարգի պիլոտային շահագործում,
- Համակարգի օգտվողների ուսուցում,
- Համակարգի հիմնական շահագործում,
- Համակարգի աշխատանքի մոնիթորինգ և վերահսկում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Դյուրինացված հարկային և մաքսային ընթացակարգեր ԵԱՏՄ շրջանակներում միջսահմանային առևտրի իրականացման ընթացքում,
- Բարենպաստ բիզնես միջավայր՝ միջսահմանային առևտրում ներգրավված տնտեսվարողների համար,
- Հարկային և մաքսային մարմինների կողմից միջսահմանային առևտրի վերահսկման համար անհրաժեշտ գործառույթներն իրականացում են հիմնականում էլեկտրոնային ուղեկցող փաստաթղթերից հավաքագրվող տեղեկատվության հիման վրա:

Չափելի ցուցանիշներ

- ուղեկցող փաստաթղթերի թղթային տարբերակների տպագրության և ուղարկման հետ կապված ծախսերը կազմում են 0 դրամ,
- Դյուրինացված անուղղակի հարկերի գանձման ընթացակարգ,

- Վերացված է հարկային հայտարարագրի և ապրանքների ներմուծման մասին հայտարարության ներկայացման պահանջը,
- Վերացված է մաքսային վիճակագրական ձևի ներկայացման պահանջը,
- Կրճատված է տարանցման հայտարարագրով ներկայացվող տեղեկատվությունը,
- Դյուրինացվել է ԵԱՏՄ շրջանակներում հետագծելիության ապահովման գործընթացը,
- Կրճատվել է ստվերային շուկան:

1.1.16. ԵՄ շրջանակներում փաստաթղթերի փոխադարձ ճանաչում

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ապահովել ԵՄ արևելյան գործընկերության շրջանակներում և ԵՄ միջև էլեկտրոնային ուղեկցող փաստաթղթերի փոխադարձ ճանաչմանն ուղղված գործընթացների բարեհաջող իրագործումը)

Նախաձեռնությունը նախատեսվում է իրականացնել ԵՄ Արևելյան գործընկերության տարածքում «EU4Digital» ծրագրի «Էլեկտրոնային առևտուր» ցանցի շրջանակներում: Նախագծի իրականացումը հնարավորություն կընձեռի ԵՄ Արևելյան գործընկերության տարածքում փոխադարձ առևտրի իրականացման ժամանակ տնտեսվարողի կողմից դուրս գրել էլեկտրոնային ուղեկցող փաստաթուղթ, այն ներկայացնել համապատասխան մարմին և միաժամանակ ներկայացնել գործընկերության այլ անդամ-պետության տնտեսվարողին, որը հանդիսանում է տվյալ գործարքի շրջանակում գործընկեր: Գործընկերոջ կողմից փաստաթղթերը հաստատելուց հետո ներկայացված տեղեկատվությունը հասանելի պետք է դառնա բոլոր ներգրավված գերատեսչություններին՝ իրենց իրավասությունների շրջանակներում: Միևնույն ժամանակ, անհրաժեշտության դեպքում, հնարավոր կլինի տեղեկատվություն փոխանակել ԵՄ անդամ պետությունների հետ՝ տվյալ բեռի և/կամ գործարքի շրջանակներում:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Նախագծի հայեցակարգի մշակում,
- Նախագծի հայեցակարգի ներկայացում անդամ պետություններին,
- Նախագծի մասնակից կողմերի (պետությունների) հետ հուշագրերի կնքում,
- Նախագծի հայեցակարգի ներկայացում և ԵՄ կապալառու ընկերությանը,
- Տեխնիկական պահանջների սահմանում,
- Նախագիծը իրականացնող կազմակերպության ընտրություն,
- Տեխնիկական առաջադրանքի կազմում և համաձայնեցում,
- Համակարգի նախագծում և մշակում,
- Համակարգից օգտվողների ուսուցում,
- Համակարգի պիլոտային ներդնում,
- Համակարգի հիմնական շահագործում,
- Համակարգի աշխատանքի մոնիթորինգ և վերահսկում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Ավտոմատացված է ուղեկցող փաստաթղթերի փոխանակումը,
- Կրճատված է պայմանագրերի կնքման տևողությունը,
- Պարզեցվել է ԵՄ շուկա մուտքը,
- Պարզեցվել են անուղղակի հարկերից ազատման և հետվերադարձի գործընթացները,
- Ապահովված է ապրանքաշրջանառության ամբողջական վերահսկողություն:

Չափելի ցուցանիշներ

- ուղեկցող փաստաթղթերի թղթային տարբերակների տպագրության և ուղարկման հետ կապված ծախսերը կազմում են 0 դրամ,

- տնտեսվարող սուբյեկտների դրամական միջոցների շրջանառությունը մեծացել է,
- ավելացել է ՀՀ-ից դեպի ԵՄ երկրներ ապրանքներ արտահանող տնտեսվարող սուբյեկտների քանակը,
- կրճատվել է ստվերային շուկան

Ենթանպատակ 2: ՀՀ ՊԵԿ գործառույթների և ընթացակարգերի վերակառուցում և օպտիմալացում

1.2.1. ՀՀ ՊԵԿ գործառույթային «բիզնես» գործընթացներ (ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ վերակառուցել և վերակազմակերպել ՀՀ ՊԵԿ գործառույթային («բիզնես») գործընթացները)

Պետական կառավարման ոլորտում «բիզնես» գործընթացների ուսումնասիրությունն ու վերլուծությունը հնարավորություն են տալիս դիտարկել ներդրված ընթացակարգերը օպտիմալացման և տեխնոլոգիական լուծումների կիրառման հնարավորության գնահատման տեսանկյունից:

Միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է նախաձեռնել ՊԵԿ ստորաբաժանումների կողմից իրենց գործառույթների շրջանակներում հարկային և մաքսային ընթացակարգերը կանոնակարգող «բիզնես» գործընթացների ուսումնասիրություն, քարտեզագրում և անհրաժեշտության դեպքում վերակառուցում: Քարտեզագրման արդյունքում հնարավորություն կստեղծվի ակնհայտ պատկերացում կազմել ընթացակարգերի հնարավոր օպտիմալացման և անհրաժեշտության դեպքում «բիզնես» գործընթացների վերակառուցման նպատակահարմարության վերաբերյալ: Միջոցառման իրականացման արդյունքում հնարավոր կլինի նախաձեռնել սահմանված ընթացակարգում կրկնվող գործողությունների բացառում, դրանց արդյունավետ իրականացման համար էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի մշակման կամ արդեն ներդրված համակարգերի կատարելագործման անհրաժեշտության գնահատում:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Նախագծի պահանջների սահմանում,
- Նախագիծը իրականացնող կազմակերպության ընտրություն,
- «Բիզնես» գործընթացների ուսումնասիրություն, վերլուծություն և քարտեզագրում,
- «Բիզնես» գործընթացների օպտիմալացման և վերակառուցման առաջարկների ներկայացում,
- ՊԵԿ կողմից «բիզնես» գործընթացների վերակառուցման նպատակահարմարության գնահատում, անհրաժեշտ միջոցառումների նախաձեռնում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Ներդրված են առավել օպտիմալ գործառնության «բիզնես» գործընթացներ:
- ՊԵԿ ստորաբաժանումների գործառնությունների շրջանակներում բացառված են կրկնվող գործառնությունները և գործընթացները:
- Ընտրված է կառավարման արդյունավետ մոդել:

Չափելի ցուցանիշներ

- Վերակառուցված և առավել օպտիմալ ընթացակարգեր:

1.2.2. Նախագծերի («պրոյեկտների») կառավարում

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ներմուծել նախագծերի (պրոյեկտների) կառավարման սկզբունքների արդյունավետ կիրառման կառուցակարգեր՝ ՊԵԿ աշխատանքներում)

Առաջարկվում է ՊԵԿ հարկային մարմինների կազմակերպումը իրականացնել նախագծերի կառավարման սկզբունքով: Այս դեպքում որոշ ժամանակահատվածի համար ստեղծվում է «նպատակային» հարկային մարմին, նշանակվում է դրա ղեկավարը և աշխատակիցները, կազմվում է հստակ աշխատանքային պլան, որոշվում է

հարկային մարմնի հարկ վճարողների զանգվածը: Նախագիծը իրականացնելուց հետո գնահատվում է «նպատակային» հարկային մարմնի աշխատանքը, խրախուսվում են լավագույն աշխատողները, վատ աշխատողները ստանում են համապատասխան գնահատականներ կամ ազատվում են աշխատանքից:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- նպատակային հարկային մարմնի նախագծի կազմում, աշխատանքի գնահատականների որոշում,
- նպատակային հարկային մարմնի աշխատակազմի ձևավորում, պիլոտային գործարկում,
- աշխատանքի գնահատում, հաշվետվության կազմում,
- նպատակային հարկային մարմնի կոնցեպտի կիրառում ՊԵԿ ընթացակարգերում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Առկա է աշխատակիցների իրական շահագրգռվածություն,
- Իրականացվում է աշխատակիցների անաչառ և ճշգրիտ գնահատում,
- Իրականացվում է աշխատակիցների գնահատմանը համապատասխան խրախուսում:

Չափելի ցուցանիշներ

- Աշխատակիցների ճշգրիտ գնահատման շնորհիվ առկա է պարզևատրման և աշխատակիցների առաջխաղացման ապահովման արդյունավետ մոդել

1.2.3 Տեխնիկական աուդիտ և հավաստագրում

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ներմուծել ՊԵԿ տեղեկատվական համակարգերի պարբերական տեխնիկական աուդիտի անցկացման և անվտանգության հավաստման կառուցակարգեր)

ՊԵԿ-ն իր գործառույթների շրջանակներում հավաքագրում է մեծ ծավալի տեղեկատվություն, որը հանդիսանում է առևտրային, հարկային և նույնիսկ պետական գաղտնիք: Հաշվի առնելով այս հանգամանքը, ՊԵԿ ը ավտոմատացման և թվայնացման աշխատանքներին զուգահեռ մեծ ուշադրություն էր դարձնում տվյալների անվտանգության ապահովման հարցերին:

Այս աշխատանքները իրենց տրամաբանական ավարտին են հասել 2013 թվականին, երբ միջազգային մասնագետների կողմից անցկացվեց ՊԵԿ տեղեկատվական համակարգի ամբողջական աուդիտ, որից հետո ՊԵԿ-ի կողմից շտկվեցին հայտնաբերված թերությունները և ՊԵԿ-ին շնորհվեց ISO-27001 տեղեկատվության անվտանգության ստանդարտի հավաստագիրը:

Անցած տարիների ընթացքում ՊԵԿ-ի համակարգում տեղի են ունեցել բազմաթիվ փոփոխություններ: Էականորեն փոխվել է համակարգի կառուցվածքը և բիզնես գործընթացները, կատարվել է համակարգչային տեխնիկայի և ցանցային սարքավորումների որոշակի վերազինում, ներդրվել են նոր համակարգչային ծրագրեր, կիրառվել են նոր տեխնոլոգիաներ: Ներկայումս անհրաժեշտություն է առաջացել վերանայել ՊԵԿ-ի առկա տվյալների անվտանգության համակարգը, հաշվի առնելով կատարված փոփոխությունները:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- ՊԵԿ-ում անցկացնել համապատասխան տեխնիկական աուդիտ,
- հրավիրել համապատասխան հավաստագիր ունեցող կազմակերպություն,
- կազմել ստանդարտից «շեղումների վերլուծություն» (gap analysis) հաշվետվությունը:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Վերացված կլինեն գտնված շեղումները,

- բարելավված տեղեկատվության անվտանգության համակարգ:

Չափելի ցուցանիշներ

- ՊԵԿ-ը կստանա ISO-27001 միջազգային ստանդարտի հավաստագիրը:

ԶՈՒՆ 2. ՎԱՐՉԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄ, ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԻ ԱՎԵԼԱՑՈՒՄ, ՍՏՎԵՐԻ ԿՐՃԱՏՈՒՄ

Միշտ չէ, որ ՊԵԿ-ին հաջողվում է փարատել հանրության մոտ առկա այն մտահոգությունները, համաձայն որոնց օրինապահ հարկ վճարողները հաճախ չեն զգում իրենց հանդեպ ՊԵԿ-ի խրախուսական վերաբերմունքը, իսկ կարգազանցները՝ պատիժը, իսկ շատ հաճախ տեսակետ է հնչում, ըստ որի ՊԵԿ-ը կանխարգելելու փոխարեն դրդում է խախտման՝ հետագայում տուգանելու նպատակով:

Ներկայում օրինապահ հարկ վճարող համարվելու նպատակով հարկ վճարողները դիմում են ներկայացնում հարկային մարմին, որը ուսումնասիրվում է տվյալ հարկ վճարողի մասին հրամանով նախատեսված առանձին տեղեկություններով և տրամադրվում է համապատասխան հավաստագիր: Այնուամենայնիվ, օրինապահ հարկ վճարողներին խրախուսման մեխանիզմները ունեն կատարելագործման անհրաժեշտություն:

Միջազգային հարկային համագորշակցության շրջանակներում հարկումից խուսափելու դեմ հարկային մարմինների կողմից կիրառվող գործիքները սահմանափակվում են կրկնակի հարկումը բացառելու մասին և հարկային հարցերում վարչական փոխօգնության մասին գործող ՀՀ միջազգային պայմանագրերի տարաբնույթ դրույթների շրջանակներում հարցումների հիման վրա տեղեկատվության փոխանակությամբ: Միջազգային ասպարեզում տեղի ունեցող արմատական վերափոխումները նոր հեռանկարներ են բացում միջազգային առևտրում հարկումից խուսափման և հարկային խարդախությունների դեմ պայքարի արդյունավետության բարձրացման գործում:

Հարկային ստվերի բացահայտումը հարկային մարմնի հիմնական առաքելություններից է, որն իրականացվում է անհատական, թիրախային վերլուծությունների և ռիսկերի նույնականացման այլ եղանակների միջոցով: Սակայն ոլորտային հարկային

ստվերի համակարգված գնահատման մեխանիզմ հարկային մարմնում դեռևս ներդրված չէ:

Մաքսային ձևակերպումների գործընթացի պարզեցումը կարևորագույն մարտահրավեր է ՀՀ ՊԵԿ-ի համար: Իրականացված բարեփոխումներն էականորեն պարզեցրել են մաքսային ձևակերպումների գործընթացը, այնուամենայնիվ, առկա են մի շարք խոչընդոտներ, որոնց վերացմամբ կստեղծվեն առավել բարնպաստ պայմաններ արտաքին տնտեսական գործունեություն իրականացնողների համար: Միևնույն ժամանակ անհրաժեշտ է կատարելագործել ռիսկերի կառավարման համակարգը՝ մաքսային հսկողության իրականացման արդյունավետության մակարդակը բարձրացնելու նպատակով:

Սույն ռազմավարական նպատակն իր երկու ենթանպատակներով կոչված է լուծելու վերոնշյալ *խնդիրները*, որոնց լուծմանը հասնելու համար նախատեսվել են 18 միջոցառումներ:

Ենթանպատակ 1: Հարկային և մաքսային իրավախախտումների կանխարգելում

2.1.1 Հարկային ռիսկերի կառավարման համակարգ

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ԸՆԴՂԱՅՆԵԼ ԽԱՐԿԱՅԻՆ ՌԻՍԿԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԿԱՄԱԿԱՐԳԻ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ՝ ՌԻՍԿԵՐԻ ՉՐՋԱՆԱԿԻ ԸՆԴՂԱՅՆՄԱՆ և ՂՐԱՆԳ ԲԱԾԱԽԱՅՐՄԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾԱԿԱՆ ՄԵԽԱՆԻԶՄՆԵՐԻ ԱՎԿՐՈՄԱՐԱԾՄԱՆ ՄԻՋՈՑՈՎ՝ ԱՊԱԽՈՎԵԼՈՎ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՆԻ ԱԶԴԵՑՈՒՄՆԵՐԻ ՆՎԱԶԵՑՈՒՄ)

Ներկայում հարկային մարմնի կողմից իրականացվում է մեծածավալ տեղեկատվության հավաքագրում և վերլուծություն ռիսկերի կառավարումն արդյունավետ իրականացնելու նպատակով: Միաժամանակ, հաշվի առնելով, որ գործող համակարգը ներդրվել է տարիներ առաջ և օժտված չէ բավարար գործիքակազմով հավաքագրվող մեծածավալ տեղեկատվության վերլուծության և ռիսկերի կառավարման

Ժամանակակից մոտեցումների կիրառման համար, նախատեսվում է իրականացնել ռիսկերի կառավարման համակարգի կատարելագործում՝ ներդնելով տեղեկատվության մշակման ճկուն մեխանիզմ, որը հնարավորություն կընձեռի իրականացնել արդյունավետ վերլուծություններ և դրանց հիման վրա մշակել ռիսկայնության գնահատման նոր չափորոշիչներ: Նախատեսվում է միջոցառման շրջանակներում իրականացնել միջազգային առաջադեմ փորձի ուսումնասիրություն, իրավական ակտերից բխող նոր չափանիշների վերլուծում, մշակում, ծրագրավորում, արդեն իսկ գործող չափանիշների կատարելագործում:

Միջոցառման իրականացումը հնարավորություն կընձեռի էլ ավելի արդյունավետ և թիրախային իրականացնել հարկային վարչարարությունը:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Այլ երկրների փորձի ուսումնասիրություն,
- Նոր չափանիշների ներդրման նպատակահարմարության որոշում,
- Տեխնիկական պահանջների սահմանում,
- Տեխնիկական առաջադրանքի կազմում,
- Համակարգում նոր չափանիշների տեղայնացում,
- Համակարգի պիլոտային շահագործում,
- Համակարգի օգտվողների ուսուցում,
- Համակարգի հանձնում շահագործման,
- Օրենսդրական փոփոխություններով պայմանավորված նոր չափանիշների ներդրման նպատակահարմարության շարունակական ուսումնասիրություն և իրագործում,
- Համակարգի աշխատանքի մոնիթորինգ և վերահսկում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Թիրախավորված ռիսկերի կառավարման մեխանիզմ,
- Բացահայտված ռիսկային հարկ վճարողների ավելացում,
- Նվազագույնի հասցված շփում օրինապահ հարկ վճարողների և ՊԵԿ միջև:

Չափելի ցուցանիշներ

- Ռիսկերի գնահատման արագ և արդյունավետ մեխանիզմ,
- Հավաքագրվող առավել ճշգրիտ տեղեկատվություն,
- Ռիսկերի գնահատման գործընթացում մինիմալ մարդկային գործոն:

2.1.2 Մաքսային ռիսկերի կառավարման համակարգ

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ կատարելագործել մաքսային ավտոմատացված տեղեկատվական համակարգում ռիսկերի կառավարման համակարգը՝ «խելացի» ռիսկերի կառավարման համակարգի ներդրմամբ)

Նախատեսվում է կատարելագործել ռիսկերի կառավարման համակարգը՝ ներդնելով «խելացի» ռիսկերի կառավարման (Smart Risk Management) համակարգ՝ արհեստական բանականության (Artificial Intelligence) և մեքենայական ուսուցման (Machine learning) մոտեցումների կիրառմամբ:

Արհեստական բանականության և մեքենայական ուսուցման կիրառումը, հանդիսանալով մաքսային ռիսկերի կառավարման ոլորտի նորագույն միտումներից, հնարավորություն կընձեռի ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաների օգտագործմամբ ռիսկերի կառավարումը բարձրացնել նոր հարթություն: Նշված մոտեցումների կիրառումը հնարավորություն կստեղծի ռիսկերի կառավարման համակարգի միջոցով ինքնաշխատ եղանակով իրականացնել արդյունավետ հսկողություն՝ ՊԵԿ, ՀՀ այլ գերատեսչությունների, միջազգային կառույցների՝ տարբեր կառուցվածք ունեցող տվյալների շտեմարանների, ինչպես նաև համացանցում առկա տեղեկատվության հետ համադրության միջոցով՝ ապահովելով ռիսկերի «խելացի» կառավարում:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Նախագծի պահանջների սահմանում,
- Մաքսային ոլորտում ռիսկերի կառավարման համաշխարհային նորագույն փորձի ուսումնասիրում և համապատասխան գործիքակազմի մշակում,
- Արհեստական բանականության և մեքենայական ուսուցման մոտեցումների կիրառման հնարավորության ուսումնասիրություն ռիսկերի կառավարման ընթացքում,
- «Խելացի» ռիսկերի կառավարման համակարգի ներդրման հայեցակարգի մշակում,
- Տեխնիկական պահանջների սահմանում,
- Տեխնիկական առաջադրանքի կազմում,
- Համակարգի մշակում և արդիականացում,
- Համակարգի պիլոտային շահագործում,
- Համակարգի օգտվողների ուսուցում,
- Համակարգի հանձնում շահագործման,
- Համակարգի աշխատանքի մոնիթորինգ և վերահսկում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Ինքնաշխատ եղանակով իրականացվում է արդյունավետ հսկողություն:
- Կիրառվում են տարբեր աղբյուրներից տեղեկատվության համադրման արդյունքում առավել արդյունավետ «խելացի» ռիսկերի կառավարման մեխանիզմներ:

Չափելի ցուցանիշներ

- Ռիսկերի կառավարման արդյունավետության ավելի բարձր մակարդակ:

2.1.3 Ինքնաշխատ ծանուցման համակարգ

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ կատարելագործել և ընդլայնել ՊԵԿ տեղեկատվական համակարգերում առկա՝ գործարքները հավաստող փաստաթղթերի հիման վրա ռիսկային չափանիշներով հարկ վճարողների հայտնաբերման և ինքնաշխատ ծանուցման համակարգը)

Ռիսկային հարկ վճարողների հայտնաբերման և ինքնաշխատ ծանուցման համակարգի ընդլայնումը կնպաստի հարկային կարգապահության բարելավմանը, հարկային մարմնի կողմից հարկային հսկողության վրա ծախսվող ռեսուրսների (ժամանակ, գումար, աշխատուժ) կրճատմանը, հարկ վճարող-հարկային մարմին սուբյեկտիվ շփման նվազման շնորհիվ կոռուպցիոն ռիսկերի նվազմանը:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- հարկ վճարողների ռիսկայնության գնահատման նոր չափանիշների մշակում և ծրագրավորում,
- ռիսկայնության գնահատման նոր չափանիշների հիման վրա ռիսկային հարկ վճարողներին էլեկտրոնային ծանուցումների ուղարկում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- ռիսկային հարկ վճարողներին ծանուցման արդյունքում հարկային կարգապահության բարելավում,
- ծանուցումից հետո ռիսկային վարքագիծը պահպանած հարկ վճարողների մոտ հսկողական միջոցառումների իրականացում և հետադարձ կապի ապահովում:

Չափելի ցուցանիշներ՝

Ռիսկային չափանիշների ավելացում

2.1.4. Մաքսային հսկողության արդյունավետության բարձրացում

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ Մաքսային ձևակերպումների շրջանակներում նախնական հայտարարագրման գործընթացի կարարելագործմամբ ապահովել մաքսային հսկողության գործընթացների արագացում և դյուրինացում)

Ելնելով ՀՀ Կառավարության 2019թ. ծրագրի և Առևտրի դյուրացման համաձայնագրի նպատակներից, որոնք են՝ գործարարության համար խոչընդոտ հանդիսացող կարգավորումների վերացումը, մաքսային քաղաքականության պարզեցումը, արտաքին առևտրի համար բարենպաստ միջավայրի հաստատումը անհրաժեշտ է պարզեցնել մաքսային գործառնությունները, արագացնել ընթացակարգերով բացթողումը, բարձրացնել մաքսային ծառայության կողմից իրականացվող գործառնությունների մակարդակը և բոլոր տնտեսվարողների համար կիրառել ստանդարտացված գործելակերպ: Անհրաժեշտ է պարզեցնել մաքսային վճարների հաշվարկման գործընթացը, տնտեսվարողներին հնարավորություն տալով նախօրոք հաշվարկել առևտրի ծախսերը:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Կատարելագործել նախնական հայտարարագրման համակարգը, տնտեսվարողներին առցանց, ավելի դյուրին նախնական հայտարարագրում ապահովելու նպատակով: Կատարելագործված նախնական հայտարարագրման համակարգի, վճարումների էլեկտրոնային համակարգի և ռիսկերի կառավարման համակարգի կիրառմամբ հնարավոր կլինի իրականացնել ապրանքների բացթողում ապրանքների ՀՀ պետական սահմանը հատելուց անմիջապես հետո:

- Ներկայացնել համապատասխան նորմատիվ իրավական ակտերում փոփոխություններ կատարելու մասին առաջարկների փաթեթ:

- Համագործակցել այլ գերատեսչությունների հետ, իրականացնել աշխատանքներ (օրինակ՝ ՀՀ ԱԱԾ, ՀՀ Ոստիկանություն և այլն), անհրաժեշտ փաստաթղթերի ցանկի հստակեցման և փաստաթղթերի տրամադրման գործընթացի պարզեցման ուղղությամբ:

- Ներդնել էլեկտրոնային վճարման կատարելագործված համակարգ:

- Տարանջատել ապրանքների բացթողման և մաքսային վճարների գանձման գործառույթները և ստեղծել էլեկտրոնային համակարգ:

- Հնարավորինս կրճատել պահանջվող փաստաթղթերի քանակը, և ապահովել ներկայացվող փաստաթղթերի էլեկտրոնային ներկայացումը:

- Ներկայացնել առաջարկներ և իրականացնել բանակցություններ մաքսատուրքերի հաշվարկման առկա մեխանիզմի պարզեցման ուղղությամբ, նպատակ ունենալով կրճատել և պարզեցնել գործող դրույքաչափերի քանակը:

- Ապահովել Լիազորված տնտեսական օպերատորների համակարգի ամբողջական ներդրումը:

- Կիրառել ՀՄԿ-ի առաջարկած Time Release Study գործիքը, որը նախատեսված է ապրանքների ժամանման պահից մինչև դրանց բացթողումը ծախսված ժամանակի հաշվարկման համար:

- Ներդնել բարեխիղճ տնտեսվարողների գնահատման համակարգ, օրինակելի արտաքին տնտեսական գործունեություն վարողներին արտոնությունների տրամադրման նպատակով:

- Կատարելագործել մոնիտորինգի կենտրոնը՝ նպատակ ունենալով իրականացնել ստացված տեղեկատվության կենտրոնացված վերլուծություն մոնիտորինգի կենտրոնի կողմից և ներ դնել ստացված տեղեկատվության համադրման համար անհրաժեշտ գործիքակազմ:

- Իրականացնել աշխատանքներ անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցների ներգրավման նպատակով:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Էապես կկրճատվի ապրանքների ժամանման պահից մինչև դրանց բացթողումը ծախսվող ժամանակը,
- Տնտեսվարողների կողմից ծախսվող ռեսուրսները կկրճատվեն (մարդկային ռեսուրսներ, ֆինանսական ռեսուրսներ և ժամանակ),
- Էականորեն կնվազեցվեն կոռուպցիոն ռիսկերը,
- Մաքսային գործընթացների իրականացում բացառապես էլեկտրոնային եղանակով,
- Կապահովվի Առևտրի դյուրացման համաձայնագրի դրույթների իրականացումը,
- Կկրճատվի ապրանքների բացթողման ժամանակը,
- Կնվազեցվեն առևտրի ծախսերը,
- Կբարելավվի ՀՀ դիրքը Doing Bussines սանդղակում:

Չափելի ցուցանիշներ

- Համապատասխան նորմատիվ իրավական ակտերում և միջազգային պայմանագրերում կատարված են փոփոխություններ,
- Գործում է էլեկտրոնային վճարման համակարգը,
- Գործարկված են նախնական հայտարարագրման համար անհրաժեշտ տեղեկատվական համակարգերը,
- Time Release Study գործիքի կիրառման արդյունքում ստացված արդյունքները և վերլուծությունները կիրառվում են,
- Ներդրված է բարեխիղճ տնտեսվարողների գնահատման համակարգ:

**2.1.5 ՀԴՄ ստուգման գործառույթի արդյունավետության բարձրացում
(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ՀԴՄ ստուգման ակտի կամ հսկիչ գնման
արձանագրության նախագծերի կազմման գործընթացի իրականացում
խախտումը հայտնաբերելու պահին՝ հսկիչ դրամարկղային մեքենայի միջոցով)**

Ներկայումս ՀԴՄ շահագործման կանոնների խախտումներ հայտնաբերելու դեպքում՝ հարկային ծառայողները ստուգման (կամ) ուսումնասիրության պահին կազմում են տարատեսակ արձանագրություններ, այնուհետև՝ դրանց հիման վրա 10 աշխատանքային օրվա ընթացքում, կազմում են ստուգման ակտի նախագիծ (կամ արձանագրության նախագիծ): Միջոցառման իրականացմամբ նախատեսվում է օրենսդրական փոփոխությունների և համապատասխան ծրագրային ապահովման միջոցով ընձեռել հնարավորություն, որպեսզի ՀԴՄ ստուգման ակտի կամ հսկիչ գնման արձանագրության կազմման գործընթացն իրականացվի խախտումը հայտնաբերելու պահին՝ հսկիչ դրամարկղային մեքենայի միջոցով:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Օրենսդրական փոփոխությունների վերաբերյալ առաջարկությունների ձևավորում,
- Օրենսդրական փոփոխությունների իրականացում,
- Տեխնիկական առաջադրանքների մշակում, դրանց հաստատում ՊԵԿ էլեկտրոնային կառավարման համակարգի զարգացման և կատարելագործման խորհրդի կողմից,
- Գնումների գործընթացի կազմակերպում,
- Ծրագրային ապահովման մշակում,
- Ծրագրային ապահովման փորձարկում և ներդրում:

Ակնկալվող արդյունքներ

ՀԴՄ ստուգման ակտի կամ հսկիչ գնման արձանագրության կազմման գործընթացն իրականացվում է խախտումը հայտնաբերելու պահին՝ հսկիչ դրամարկղային մեքենայի միջոցով:

Չափելի ցուցանիշներ

ՀԴՄ շահագործման կանոնների խախտումները արձանագրելու գործընթացը առնվազն կկրճատվի 10 աշխատանքային օրով:

2.1.6. Շահումով խաղերի, խաղատների և վիճակախաղերի գործունեություն (ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ներդնել շահումով խաղերի, խաղատների և վիճակախաղերի գործունեության վերահսկողությունն իրականացնող էլեկտրոնային կառավարման համակարգեր)

Համակարգի ներդրումը կնպաստի ոլորտում թափանցիկության ապահովման, ռիսկայնության նվազման, իրական հարկային բեռի որոշման, խաղացողների իրավունքների և շահերի պաշտպանության ապահովմանը:

Համակարգը ենթադրում է ՀՀ տարածքում շահումով խաղերի, խաղատների և վիճակախաղերի գործունեություն իրականացնող կազմակերպիչների կողմից շահագործվող խաղային սարքավորումների և ծրագրային համակարգերի միավորում մեկ գլոբալ ցանցում և դրանց կենտրոնացված վերահսկողության իրականացում ՊԵԿ հարթակում ստեղծվող մոնիտորինգային կենտրոնի միջոցով: Ընդ որում, վերահսկողությունն իրականացվելու է ոչ միայն ֆինանսական հոսքերի, այլև միջազգային չափորոշիչներին ծրագրային և տեխնիկական միջոցների համապատասխանության, պարտադիր սերտիֆիկատացման (օրինակ՝ GLI միջազգային սերտիֆիկատների կիրառմամբ), ինչպես նաև խաղային պրոցեսում տեղի ունեցող իրադարձությունների նկատմամբ:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Ոլորտի ներկա վիճակի գնահատման և արդիականացման նպատակով բիզնես գործընթացների ուսումնասիրություն,
- Օրենսդրական համապատասխան փոփոխությունների իրականացման նախաձեռնում,
- Տեխնիկական պահանջների սահմանում,
- Տեխնիկական առաջադրանքի կազմում,
- Համակարգի մշակում,
- Համակարգի պիլոտային շահագործում,
- Համակարգի հանձնում շահագործման,
- Համակարգի աշխատանքի մոնիթորինգ և վերահսկում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Իրականացվում է շահումով խաղերի, խաղատների և վիճակախաղերի գործունեության արդյունավետ վերահսկողություն,
- Իրականացվում է շահումով խաղերի, խաղատների և վիճակախաղերի ոլորտում շահագործվող խաղային սարքավորումների և ծրագրային համակարգերի կենտրոնացված վերահսկողություն,
- Հավաքագրվում է արժանահավատ տեղեկատվություն, որի հիման վրա կիրառվում են հարկման արդյունավետ մեխանիզմներ:

Չափելի ցուցանիշներ

- Ոլորտի թափանցիկություն, որը բխում է կազմակերպչի, մասնակցի և պետական մարմինների շահերից,
- Հաշվետվությունների ներկայացման ընթացակարգի պարզեցում,
- Էլեկտրոնային եղանակով հաշվետվությունների ներկայացման հնարավորության ընձեռնում,

- Հարկման ենթակա օբյեկտների արժանահավատության ստուգում,
- Տեղեկատվության օգտագործում վերահսկողական աշխատանքներում:

2.1.7. Փոստային առաքանիների հաշվառման համակարգ

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ինտերգրել փոստային առաքանիների հաշվառման համակարգը ռիսկերի կառավարման ավտոմատացված համակարգին և Միջազգային փոստային միության համակարգին (International Postal System/ Customs Declaration System))

Միջոցառման արդյունքում հնարավոր կլինի իրականացնել արդյունավետ մաքսային հսկողություն ՀՀ ներմուծվող/արտահանվող փոստային առաքանիների նկատմամբ: Համակարգի ներդրմամբ հնարավորություն կընձեռվի վերլուծել միջազգային փոստային առաքանիների վերաբերյալ տեղեկատվությունը մինչ դրանք փաստացի մաքսային հսկողությանը ներկայացնելը, ինչն էականորեն կնվազեցնի առաքանիների մշակման ժամանակը և թույլ կտա հսկողությունն իրականացնել բացառապես մաքսային հսկողության տեսանկյունից ռիսկային համարվող առաքանիների նկատմամբ:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- IPS/CDS համակարգի բիզնես գործընթացների և տեխնիկական փաստաթղթերի ուսումնասիրություն,
- Փոստային առաքանիների հաշվառման համակարգի վրա ազդեցությունների գնահատում, համապատասխան փոփոխություններ իրականացնելու տեխնիկական առաջադրանքի կազմում,
 - Համակարգի մշակում,
 - Համակարգի պիլոտային շահագործում,
 - Համակարգի հանձնում շահագործման և նոր բիզնես գործընթացների ներդրում,

- Համակարգի աշխատանքի մոնիթորինգ և վերահսկում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- միջազգային փոստային առաքանիներով տեղափոխվող ապրանքների նկատմամբ մաքսային հսկողության ավելի արդյունավետ իրականացում,
- ինչպես փոստային առաքումների, այնպես էլ էքսպրես-բեռների միջոցով ներկրվող/արտահանվող թմրանյութերի, հոգեմետ նյութերի և դրանց պրեկուրսորների հայտնաբերման նպատակով արդյունավետ մաքսային հսկողության իրականացում:

Չափելի ցուցանիշներ

- մաքսանենգության դեմ պայքարի արդյունավետության բարձրացում,
- մաքսանենգության և այլ մաքսային իրավախախտումների բացահայտումներ:

2.1.8. Ուղևորների վերաբերյալ նախնական տեղեկատվություն

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ներդնել API/PNR համակարգը և ինտեգրել այն մաքսային մարմնի տեղեկատվական համակարգերի հետ)

Միջոցառման արդյունքում հնարավոր կլինի իրականացնել օդային տրանսպորտային միջոցով ՀՀ-ից այլ երկրներ և հակառակ ուղղությամբ ուղևորվող անձանց վերաբերյալ նախնական տեղեկատվության վերլուծություն: Համակարգը հնարավորություն կընձեռի տեղեկատվություն ստանալ օդային տրանսպորտի միջոցով տեղափոխվող ուղևորների վերաբերյալ մինչ օդանավի փաստացի ժամանելը: Համակարգի միջոցով հնարավոր կլինի նաև տեղեկատվություն ստանալ ժամանող ուղևորի տարանցիկ երթուղու կետերի վերաբերյալ: Նշված տվյալների համադրությունը թույլ կտա հսկողություն սահմանել արգելված ապրանքների տեղափոխման մեջ կասկածվող անձանց:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- API/PNR համակարգի բիզնես գործընթացների և տեխնիկական փաստաթղթերի ուսումնասիրություն,
- Տեխնիկական պահանջների սահմանում,
- Տեխնիկական առաջադրանքի կազմում,
- Համակարգի մշակում,
- Համակարգի պիլոտային շահագործում,
- Համակարգի հանձնում շահագործման և նոր բիզնես գործընթացների ներդրում,
- Համակարգի աշխատանքի մոնիթորինգ և վերահսկում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Օդային տրանսպորտով ՀՀ ժամանող/մեկնող քաղաքացիների վերաբերյալ նախնական տեղեկատվության ստացում,
- Ստացված տեղեկությունների վերլուծության իրականացում,
- Թիրախավորված մաքսային հսկողության իրականացում:

Չափելի ցուցանիշներ

- մաքսանենգության դեմ պայքարի արդյունավետության բարձրացում,
- մաքսանենգության և այլ մաքսային իրավախախտումների բացահայտումներ:

2.1.9. ԵԱՏՄ շրջանակներում ապրանքների հետազոծելիություն

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ապահովել ԵԱՏՄ շրջանակներում ապրանքների հետազոծելիության ապահովման մեխանիզմի ներդրումը՝ ԵԱՏՄ հարթակում ստանձնած պարտավորություններին համապատասխան)

ԵԱՏՄ շրջանակներում նախատեսվում է ապահովել փաստաթղթային հետազոտության ապահովման մեխանիզմի ներդրում՝ «Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային տարածք ներմուծված ապրանքների հետազոտության մեխանիզմի վերաբերյալ» համաձայնագրին համապատասխան: Համաձայնագրի հիմնական նպատակներից է ստեղծել մաքսային և հարկային վճարների վճարումից խուսափելու տարբեր սխեմաների օգտագործումը բացառող պայմաններ՝ միաժամանակ ապահովելով ապրանքների շրջանառության հետազոտության նկատմամբ հսկողություն:

Համաձայնագրի գործողությունը տարածվում է «ներքին սպառման համար բացթողում» մաքսային ընթացակարգին համապատասխան ԵԱՏՄ տարածք ներմուծված ԵԱՏՀ կողմից հաստատված ապրանքատեսակների շրջանառության վրա:

Մշակվող մեխանիզմին համապատասխան անդամ-պետություններն ապահովում են ազգային համակարգերի մշակում, որտեղ հավաքագրվում է տեղեկատվություն հարկային և մաքսային մարմիններին ներկայացվող փաստաթղթերից, որոնց հիման վրա իրականացվում է տեղեկատվության փոխանակում այլ անդամ-պետությունների հետ՝ մինչև ապրանքը սահմանը հատելը և ԵԱՏՄ այլ անդամ-պետություն տեղափոխելը:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Նախագիծն իրականացնող կազմակերպության ընտրություն,
- Նախագծին առնչվող հարկային և մաքսային բիզնես գործընթացների ուսումնասիրություն,
- Նախագծի հայեցակարգի մշակում և համաձայնեցում շահագրգիռ կողմերի հետ,
- Տեխնիկական առաջադրանքի կազմում և համաձայնեցում,
- Համակարգի նախագծում և մշակում,

- Նորմատիվ-իրավական կարգավորումների ապահովում,
- Համակարգի պիլոտային շահագործում,
- Համակարգից օգտվողների ուսուցում,
- Համակարգի հիմնական շահագործում,
- Համակարգի աշխատանքի մոնիթորինգ և վերահսկում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Կրճատված ստվերային շուկա,
- Շուկայի անբարեխիղճ մասնակիցների քանակը նվազել է,
- Վերահսկվող ապրանքաշարժի շղթա:

Չափելի ցուցանիշներ

▪ Իրականացվում է ԵԱՏՄ շրջանակներում ապրանքաշարժի ամբողջական վերահսկողություն՝ ուղեկցող փաստաթղթերից հավաքագրվող տեղեկատվության հիման վրա:

Ենթանպատակ 2: Խրախուսել կամավոր կարգապահությունը, բարձրացնել հարկերից խուսափողների դեմ պայքարի արդյունավետությունը և Կրճատել հարկային ստվերի մակարդակը

2.2.1. Օրինապահ հարկ վճարողների համակարգ

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ վերանայել օրինապահ հարկ վճարողի հավաստագրի տրման ներկա համակարգը՝ նորացված չափանիշների հիման վրա ներդնելով նոր համակարգ)

Օրինապահ հարկ վճարողի կարգավիճակի տրման նպատակն է խրախուսել հարկ վճարողի օրինապահ վարքագիծը: Գործող կարգով սահմանված չեն խրախուսման բավարար մեխանիզմներ: Ներկայումս օրինապահ հարկ վճարողների ցանկը փոխանցվում է Կենտրոնական բանկ՝ հետագայում հնարավոր վարկ

ստանալու դեպքում ավելի քիչ ռիսկային համարվելու համար միայն: Անհրաժեշտ է վերանայել օրինապահ հարկ վճարողի հավաստագրի տրման համակարգը, դրանց մեջ նախատեսելով հավաստագրերի տարբեր աստիճաններ և համապատասխան խրախուսման նոր մեխանիզմներ: Օրինակ, միջազգային փորձի ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ առաջարկվում են օրինապահ հարկ վճարողի հավաստագրի տարբեր աստիճաններ, կապված հարկ վճարողի օրինապահ վարքագծի պահպանման ժամկետներից՝ օրինապահ հարկ վճարող- 1 տարի օրինապահ վարքագծի դեպքում, արժաթե օրինապահ հարկ վճարող՝ 2 տարի, ոսկե օրինապահ հարկ վճարող՝ 3 տարի օրինապահ վարքագծի դեպքում: Նշված աստիճանների օրինապահ հարկ վճարողի կարգավիճակ ունեցողները կունենան առավելություններ ոչ միայն բանկեր դիմելու ժամանակ, այլ նաև այլ առավելություններ՝ մասնավորապես որոշ տեսակի ստուգումներից կամ հսկողության ձևերից ազատում, առաջնահերթ բարձրակարգ սպասարկում, այլ պետական մարմինների կողմից պարզեցված ընթացակարգերի կիրառում և առավելությունների տրամադրում:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Օրինապահ հարկ վճարողի հավաստագրի տրման համակարգի վերանայում և նոր համակարգի ներդրում,
- Օրինապահ հարկ վճարողներին խրախուսման մեխանիզմների սահմանում և ընդլայնում,
- Համապատասխան իրավական ակտերում անհրաժեշտ փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին առաջարկների ներկայացում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Օրինապահ հարկ վճարողի խրախուսման նոր համակարգի ներդրում,

- Կարգապահ լինելու առավելության ընդգծում և օրինապահ հարկ վճարողների ցանկի ընդլայնում:

Չափելի ցուցանիշներ

- Օրինապահ հարկ վճարող կարգավիճակ ստանալու համար դիմողների թվի տարեցտարի ավելացում,
- «Օրինապահ հարկ վճարող» կարգավիճակ ստացած և կարգավիճակը պահպանած հարկ վճարողների թվի տարեցտարի ավելացում:

2.2.2. Ֆիզիկական անձանց ինքնահայտարարագրման համակարգ

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ներդնել ֆիզիկական անձանց եկամուտների և ծախսերի ինքնահայտարարագրման ավտոմատացման համակարգ)

Նախատեսվում է մշակել օրենսդրական նախաձեռնությունների փաթեթ, որով կնախատեսվի ֆիզիկական անձանց եկամուտների հետ մեկտեղ, ծախսերի (օրինակ, կրթության, առողջապահության, առևտրի և ծառայությունների ոլորտներում կատարված ծախսերի) հայտարարագրում և որոշակի տոկոսով դրանց նվազեցում՝ տվյալ տարում ստացված համախառն եկամտից: Մշակվող համակարգը հնարավորություն կընձեռի ֆիզիկական անձանց կողմից ներկայացվող տարեկան հայտարարագրերով վերահաշվարկելու հարկային գործակալների միջոցով բյուջե վճարված եկամտային հարկի գումարները՝ նվազեցնելով հարկի դրույքաչափը, և վերադարձնելու ֆիզիկական անձանց վճարված եկամտային հարկի որոշակի գումարներ: Նախատեսվում է նաև մշակել բջջային հավելվածի կամ վճարային տերմինալների միջոցով հայտարարագրերի ներկայացման հնարավորություն՝ գործընթացը առավել պարզ և դյուրին կազմակերպելու նպատակով:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Գործող օրենսդրության վերանայման և պարզեցման նախաձեռնում,

- Բիզնես գործընթացների ուսումնասիրություն, հնարավոր խնդիրների և ռիսկերի վերհանում,
- Տեխնիկական պահանջների սահմանում,
- Տեխնիկական առաջադրանքի կազմում,
- Համակարգի մշակում,
- Համակարգի պիլոտային շահագործում,
- Համակարգի հանձնում շահագործման և նոր բիզնես գործընթացների ներդրում,
- Համակարգի աշխատանքի մոնիթորինգ և վերահսկում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Ֆիզիկական անձանց շրջանակներում արմատացել է հարկային մշակույթը,
- առկա է անձնական պատասխանատվություն ֆիզիկական անձի կողմից հարկման ենթակա եկամուտներից հարկային պարտավորությունների կատարման մասով,
- որոշակի չափով կրճատվել է ֆիզիկական անձանց եկամտային հարկի մասով հարկային բեռը,
- կրճատվել է շուկայի ստվերը՝ պայմանավորված ֆիզիկական անձանց կողմից ՀԴՄ կտրոնների պահանջով,
- առկա են պարզ և հարմարավետ մեխանիզմներ ֆիզիկական անձանց կողմից հայտարարագրեր ներկայացնելու համար:

Չափելի ցուցանիշներ

- հայտարարագրվում են ֆիզիկական անձանց կողմից ստացված եկամուտները
- կրճատվել է շուկայի ստվերը,

- կրճատվել է անբարեխիղճ հարկ վճարողների քանակը:

2.2.3. Հարկային տեղեկատվության փոխանակման գործընթացներ

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ միջազգային համագործակցության շրջանակներում ՊԵԿ-ի կողմից իրականացվող հարկային տեղեկատվության փոխանակման գործընթացները համապատասխանեցնել միջազգային ստանդարտներին)

Նախատեսվում է վերակառուցել, արդիականացնել և մասամբ ավտոմատացնել ՊԵԿ-ում իրականացվող՝ հարցումների հիման վրա տեղեկատվության միջազգային փոխանակման գործընթացները՝ ՏՀՀԿ-ի ստանդարտներին համապատասխան, ապահովելով ՏՀՀԿ-ի առջև ստանձնած ՀՀ պարտավորությունները՝ հարկային տեղեկատվության թափանցիկության և հարկային տեղեկատվության արդյունավետ միջազգային փոխանակման մասով:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Հարկային տեղեկատվության փոխանակման բնագավառում առկա կարգավորումների և ՊԵԿ-ի պրակտիկայի ուսումնասիրություն և ներկայացում ՏՀՀԿ-ի փորձագետներին:
- Փոխանակման ենթակա տեղեկատվության՝ ՊԵԿ հասանելիության ապահովման նպատակով իրավական կարգավորումների մշակում,
- Հարկային տեղեկատվության փոխանակման համար իրավասու ՊԵԿ ստորաբաժանման գործառույթների, իրավասությունների, կիրառվող գործընթացների, տեղեկատվական գործիքների և տեղեկատվության անվտանգության միջոցների վերանայում և համապատասխանեցում ՏՀՀԿ մոդելային պահանջներին,
- Հարկային տեղեկատվության փոխանակման գործընթացներում կիրառվելիք ծրագրային ապահովման մշակում և ներդրում,

- Հարկային տեղեկատվության փոխանակման համար իրավասու ստորաբաժանման համալրում անձնակազմով և վերջինիս վերապատրաստում՝ նոր գործառույթներին, իրավասություններին, գործընթացներին և տեղեկատվական գործիքներին համապատասխան,
- Արդյունավետ մասնակցություն հարկային տեղեկատվության փոխանակման ուղղությամբ ՏՀՀԿ-ի կողմից կազմակերպվելիք միջոցառումներին և գործընկերային ստուգմանը (Peer review):

Ակնկալվող արդյունքներ

- Ապահովված է միջազգային փոխանակման ենթակա տեղեկատվության հասանելիությունը ՊԵԿ-ին:
- Ներդրված է ՏՀՀԿ ստանդարտներին համապատասխանեցված և անվտանգության բարձր մակարդակ ապահովող տեղեկատվության փոխանակման համակարգ:
- Հարկային տեղեկատվության փոխանակմանը ներգրավված անձնակազմն անցել է մասնագիտացված վերապատրաստում:

Չափելի ցուցանիշներ

- ՏՀՀԿ-ի շրջանակներում անցկացվելիք գործընկերային ստուգման արդյունքում ՊԵԿ-ը ստացել է դրական գնահատական:

2.2.4. Տրանսֆերային գնագոյացման իրավակարգավորումներ

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ներդնել միջազգային չափանիշներին համապատասխանող տրանսֆերային գնագոյացման իրավակարգավորումներ)

ՀՀ հարկային օրենսգրքում տրանսֆերային գնագոյացման վերաբերյալ կարգավորումները ներդրվել են 2018 թվականին, սակայն կիրառման ընթացակարգերի բացակայության պատճառով վերջիններիս կիրառումը հետաձգվել է մինչև 2020

թվականի հունվարի 1-ը: Այս կապակցությամբ, նախատեսվում է ընդունել թվով երեք կառավարության որոշումներ, ինչպես նաև տրանսֆերային գնագոյացման կարգավորումների կիրառման վերաբերյալ պարզեցված ուղեցույց: Միաժամանակ, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ գնագոյացման կարգավորումների կիրարկումը բարդ գործընթաց է, նախատեսվում է 2019թ. ընթացքում ինտենսիվ իրազեկման աշխատանքների իրականացում թիրախային հարկ վճարողների շրջանում, ինչպես նաև հարկային մարմնի՝ տրանսֆերային գնագոյացման ստուգումներ իրականացնելու կարողությունների բարձրացում:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Տրանսֆերային գնագոյացման կիրարկումն ապահովող դաշտի մշակում,
- Տրանսֆերային գնագոյացման ստուգումների վերաբերյալ ուղեցույցի մշակում,
- Տրանսֆերային գնագոյացման ստուգումներ իրականացնող հարկային ծառայողների մասնագիտական գիտելիքների և աշխատանքային ունակությունների բարձրացում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Ընդունվել են տրանսֆերային գնագոյացման կիրարկումն ապահովող իրավական կարգավորումներ,
- Մշակվել են տրանսֆերային գնագոյացման ստուգումների իրականացման համար համապատասխան ընթացակարգեր՝ ըստ հարկ վճարողների գործունեության տեսակների,
- Բարձրացել է տրանսֆերային գնագոյացման ստուգումներ իրականացնող հարկային ծառայողների մասնագիտական գիտելիքների և հմտությունների մակարդակը:

Չափելի ցուցանիշներ

- ՀՀ կառավարության թվով 3 որոշումներ ընդունված են, ինչպես նաև տրանսֆերային գնագոյացման կարգավորումների կիրառման վերաբերյալ ուղեցույց:
- Ընդունված են տրանսֆերային գնագոյացման ստուգումներ իրականացնող հարկային ծառայողների իրականացման համար ուղեցույցեր, հարցաշարեր:
- Տրանսֆերային գնագոյացման ստուգումներ իրականացնելու նպատակով վերապատրաստված են առնվազն 10 հարկային ծառայողներ:

2.2.5. BEPS գործողությունների (ստանդարտների) ներդրում

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ներդնել ՏՀԶԿ-ի «Հարկման բազայի խեղաթյուրման և շահույթների տեղաշարժ» (BEPS) ծրագրի՝ ՀՀ կողմից ստանձնած նվազագույն ստանդարտները (գործողությունները))

ՏՀԶԿ-ի «Հարկման բազայի խեղաթյուրման և շահույթների տեղաշարժ» (BEPS) ծրագրի գործողությունների ներդրումը նպաստելու է միջազգային հարկային ոլորտում հարկման արդյունավետության բարձրացմանը: BEPS ծրագիրը մեկնարկվել է ՏՀԶԿ/Մ20-ի կողմից 2013 թ. սեպտեմբերին և բաղկացած է 15 գործողություններից, որոնք ուղղված են համակարգելու հարկման բազայի խեղաթյուրման և շահույթների տեղաշարժի (BEPS) հետ կապված խնդիրները միջազգային առևտրում: ՀՀ-ն հանդիսանում BEPS անդամ 2019 թվականի փետրվար ամսից և պատրավորված է ներդրելու գործողությունների նվազագույն փաթեթը՝ 4 գործողություններ: Դրանք ենթադրում են ՀՀ-ում այնպիսի օրենսդրական և վարչարարական կարգավորումների սահմանում ու կիրառում, որոնք թույլ կտան շահույթը հարկել այնտեղ, որտեղ իրականացվում է շահույթը ձևավորելու համար անհրաժեշտ տնտեսական գործունեությունը և որտեղ ստեղծվում է արժեքը: Միաժամանակ, վերացնել միջազգային հարկման կանոնների կիրառության բնագավառում առկա տարաձայնությունները:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- ՀՀ-ի BEPS-ին ներառման ծրագիրը մեկնարկելու նպատակով՝ ՏՀԶԿ փորձագետների Երևան այցի կազմակերպում և նրանց կողմից ՀՀ կարգավորումների ու պրակտիկայի ուսումնասիրության անցակացման ապահովում,
- (BEPS) ծրագրի նվազագույն ստանդարտների իրականացման աշխատանքների մասով ՀՀ-ի համար ճանապարհային քարտեզի մշակում,
- Ճանապարհային քարտեզով սահմանված միջոցառումների իրականացում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Բարձրացել է «վնասակար» հարկային պրակտիկայի (harmful tax practices) դեմ պայքարի արդյունավետությունը,
- Կիրառվում է հարկային անհամապատասխանության դեպքերի համար միջազգային պայմանագրերով նախատեսված արտոնությունների (օգուտների) սահմանափակման մեխանիզմ,
- ՀՀ-ում ներդրած է ՏՀԶԿ-ի տրանսֆերային գնագոյացման փաստաթղթավորման ադապտացված ուղեցույցը և լիարժեք գործում է ՏՀԶԿ-ի Երկիր առ երկիր (CbC) հաշվետվողականության ստանդարտը,
- Կիրառվում են վեճերի լուծման արդյունավետ մեխանիզմներ:

Չափելի ցուցանիշներ

- Ենթակա է որոշման ճանապարհային քարտեզի մշակումից հետո

2.2.6 Հարկային ստվերի և հարկային պոտենցիալի գնահատում

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ մշակել և ներդնել փնտեսության հարկունակ ոլորտներում ոլորտային ստվերի և հարկային պոտենցիալի գնահատման արդի մեթոդաբանության հիման վրա գործող համակարգ)

Միջազգային պրակտիկայում կիրառվում են հարկային պոտենցիալի գնահատման տարբեր մեթոդաբանություններ, ինչը հնարավորություն է տալիս գնահատել

տնտեսության ստվերայնության մակարդակը և հարկային պոտենցիալի ծավալը: Ընդ որում, հարկային պոտենցիալի գնահատումը անհրաժեշտ է իրականացնել ոչ թե առանձին ոլորտներում, այլ ամբողջ տնտեսության մակարդակով՝ ըստ տնտեսության ճյուղերի: Մեթոդաբանությունը հիմք է հանդիսանալու գնահատման աշխատանքների ավտոմատացման նպատակով ծրագրային մոդուլի մշակման համար:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

Անհրաժեշտ է, լայն քննարկումների արդյունքում մշակել ոլորտային ստվերի և հարկային պոտենցիալի գնահատման մեկ միասնական մեթոդաբանություն, որը կլինի ընդունելի և կիրառելի ՀՀ տնտեսության համար: Ընդունված մեթոդաբանության հիման վրա կիրականացվեն համապատասխան ծրագրային մոդուլի նախագծման աշխատանքներ:

Ակնկալվող արդյունքներ

- ՀՀ տնտեսության ստվերայնության մակարդակի և հարկային պոտենցիալի ոլորտային գնահատման ընդունված մեթոդաբանություն,
- Ընդունված մեթոդաբանության հիման վրա գնահատման աշխատանքների իրականացման ծրագրային մոդուլի մշակման ընդունված տեխնիկական հանձնարարական:

Չափելի ցուցանիշներ

- Տնտեսության ստվերային շրջանառությունների և հարկային պոտենցիալի ոլորտային գնահատման մեթոդաբանության նախագծի մշակում,
- Մեթոդաբանության նախագծի ընդունում,
- Գնահատման աշխատանքների համար ծրագրային մոդուլի մշակման տեխնիկական հանձնարարականի մշակում:

**2.2.7. Հետքացթողումային թիրախային ստուգումների համակարգ
(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ներդնել ապրանքների և տրանսպորտային միջոցների
մաքսային բացթողումից հետո առևտրի աջակցման ու թիրախային
ստուգումների արդի համակարգ)**

Հիմնվելով Համաշխարհային մաքսային կազմակերպության հետքացթողումային աուդիտի ներդրման ուղեցույցի (Implementation guidance on Post Clearance Audit/PCA) վրա, իրականացնել ԱՏԳ զբաղվող սուբյեկտների սեզմենտավորում, վերջիններիս տարանջատելով ըստ ռիսկի մակարդակների՝ ցածր, միջին և բարձր: Այս նպատակով կիրառել ԱՏԳ սուբյեկտների նկատմամբ արդյունավետ հսկողական աշխատանքներ իրականացնելու նպատակով միջազգային առաջավոր փորձի հիման վրա մշակված և հաստատված Ապրանք տեղափոխող անձանց ռիսկերի չափանիշները, և դրա հիման վրա ստեղծվելիք համապատասխան ծրագրային ապահովման միջոցը: Առավել համապատասխան (Compliant) տնտեսվարողների (Բարեխիղճ ԱՏԳ սուբյեկտ) վերհաման և վերջիններիս որոշակի կարգավիճակի շնորհման նպատակով առավել ցածր ռիսկայնությամբ ԱՏԳ սուբյեկտների նկատմամբ իրականացնել համակարգային աուդիտ, բացահայտել վերջիններիս համակարգերի խոցելի և թույլ տեղերը և ներկայացնել առաջարկություններ՝ դրանց վերացման ուղղությամբ: Նշված աուդիտներից հետո վերջիններիս շնորհել համապատասխան կարգավիճակ, տրամադրելով որոշակի բարենպաստ պայմաններ և արտոնություններ:

Ապրանք տեղափոխող անձանց ռիսկերի չափանիշներ գործիքի օգնությամբ թիրախավորել նաև առավել բարձր ռիսկային և հաճախակի իրավախախտումներ թույլ տվող ԱՏԳ սուբյեկտներին, արտագնա և կամերալ մաքսային ստուգումների միջոցով ուղղորդելով վերջիններիս դեպի համապատասխանություն՝ աստիճանաբար իջեցնելով վերջիններիս ռիսկայնության մակարդակը:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Ապրանք տեղափոխող անձանց ռիսկերի չափանիշների կատարելագործում, նորերի սահմանում,
- Ապրանք տեղափոխող անձանց ռիսկերի չափանիշների հիման վրա ծրագրային ապահովման մշակման նպատակով տեխնիկական առաջադրանքի պատրաստում,
- Պատրաստված տեխնիկական առաջադրանքի հիման վրա համապատասխան ծրագրային ապահովման մշակում և ներդրում,
- Համակարգային ստուգումների մեխանիզմի ներդրում, անձնակազմին համակարգային աուդիտ տեխնիկայի ուսուցանում,
- Համապատասխանող՝ բարեխիղճ ԱՏԳ սուբյեկտների համար արտոնությունների և պարզեցումների սահմանում,
- Առավել բարձր ռիսկային և հաճախակի իրավախախտումներ թույլ տվող ԱՏԳ սուբյեկտների թիրախային ստուգումների մեխանիզմի ներդրում,
- Տարեկան կամ կիսամյակային կտրվածքով ստուգման պլանի նախագծում և հաստատում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Ամբողջովին նախագծվել և ներդրվել է Ապրանք տեղափոխող անձանց ռիսկերի չափանիշների վրա հիմնված ծրագրային ապահովումը, որի միջոցով.

ա) թիրախային ձևով առանձնացվում են առավել ցածր ռիսկայնություն ունեցող բոլոր ընկերությունները, կամավորության սկզբունքով բոլոր ընկերություններում աուդիտի իրականացումից հետո դրական արդյունքների դեպքում իրականացվում է դրանց որոշակի կարգավիճակի շնորհում, որը հնարավորություն կտա առավելագույնս պարզեցված ձևով իրականացնելու մաքսային ձևակերպումների ողջ ընթացակարգը՝ նվազագույնի հասցնելով ձևակերպումների համար ծախսվող ժամանակը, մարդկային և նյութական ռեսուրսները

բ) թիրախային ձևով առանձնացվում են առավել բարձր ռիսկայնություն ունեցող բոլոր ընկերությունները, ուսումնասիրությունների միջոցով բացահայտվում խախտումների ամենաբարձր հավանականություն ունեցող ընկերությունները, անցկացվում են համապատասխանաբար արտագնա կամ կամերալ մաքսային ստուգումներ, բացահայտվում են չվճարված կամ թերի վճարված մաքսային վճարների գումարները, մաքսային օրենսդրության դրույթների խախտման սխեմաները:

- Հետագա աուդիտի օգնությամբ բարձր ռիսկայնություն ունեցող ընկերությունները աստիճանաբար ուղղորդվում են օրինական դաշտ՝ դեպի այսպես կոչված համապատասխանություն, այսպիսով իջեցնելով վերջիններիս ռիսկայնության մակարդակը և իրականացնելով ռիսկերի մինիմիզացիա:

Չափելի ցուցանիշներ

- Համապատասխանող ԱՏԳ սուբյեկտների ցանկ,
- Ստուգված բարձր ռիսկային ընկերությունների քանակ:

2.2.8 Հետբացթողումային գործառույթների ընդլայնում, ավտոմատացում (ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ նախաբացթողումային գործառույթների աստիճանական կրճատմանը զուգահեռ ընդլայնել հետբացթողումային գործառույթներ իրականացնող ստորաբաժանումների կարողությունները՝ ավտոմատացնելով հետբացթողումային հսկողության գործառույթները)

Մշակել և ներդնել մաքսային ստուգման ողջ ընթացքն ավտոմատացնող, զարգացած պետությունների առաջավոր փորձի վրա հիմնվող ծրագրային ապահովում, կապելով նշված ծրագրային ապահովումը ռիսկերի կառավարման ինչպես նաև Ազգային մեկ պատուհան հայտարարագրման համակարգերին: Կատարելագործել և ընդլայնել առցանց ձևով գործարքների ընտրության համար մշակված ռիսկերի ցուցիչները, կատարելագործել Ազգային մեկ պատուհան հայտարարագրման համակարգի վրա հիմնված ընտրողականության ներկայումս գործող համակարգը:

Հսկողական գործառույթներ իրականացնող ստորաբաժանումների ծառայողների թվաքանակի աստիճանական նվազում՝ բացթողումից հետո հսկողական գործառույթներ իրականացվող ծառայողների թվաքանակի աստիճանական աճ:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Հետբացթողումային հսկողության աշխատանքներն ավտոմատացնող ծրագրային ապահովման մշակման նպատակով վարչությունում իրականացվող բոլոր գործընթացների գույքագրում,
- Չկարգավորված մասերի համար համապատասխան իրավական ակտերի նախապատրաստում և ընդունում,
- Հետբացթողումային հսկողության աշխատանքներն ավտոմատացնող ծրագրային ապահովման մշակման նպատակով տեխնիկական առաջադրանքի պատրաստում,
- Հետբացթողումային հսկողության աշխատանքներն ավտոմատացնող ծրագրային ապահովման նախագծում և ներդրում,
- Ազգային մեկ պատուհան հայտարարագրման համակարգի հիման վրա արդեն գործող գործարքների առցանց ընտրության նպատակով ռիսկային չափանիշների պարբերաբար վերանայում, նոր առավել թիրախային չափանիշների մշակում և ներդրում,
- Հսկողական գործառույթներ իրականացնող ստորաբաժանումների ծառայողների թվաքանակի օպտիմալացում՝ կապված ծանրաբեռնվածության աստիճանական նվազման և շեշտադրման փոփոխության հետ և դրան զուգահեռ բացթողումից հետո հսկողական գործառույթներ իրականացվող ծառայողների թվաքանակի աստիճանական աճ:

Ակնկալվող արդյունքներ

Ամբողջովին նախագծվել և ներդրվել է մաքսային ստուգման ընթացքն ավտոմատացնող ծրագրային ապահովում, որի միջոցով զգալիորեն կբարձրանա ստուգումների արդյունավետությունը և վերահսկելիությունը, ստուգման գործընթացը կդարձնի առավել դյուրին, իսկ արդյունքները հիմնավորված: Կբարձրանա ստուգման արդյունքում կազմվող ստուգման ակտերի և կայացվող որոշումների որակը: Ծրագրային ապահովումը հնարավորություն կտա նաև ղեկավարելու և վերահսկելու ստուգման գործընթացը մեկ ընդհանուր կենտրոնից՝ հեռահար:

Ճիշտ և հիմնավորված ցուցիչների կիրառման, ինչպես նաև Ազգային մեկ պատուհան հայտարարագրման համակարգում դրանց արդյունավետ ինտեգրման շնորհիվ հնարավոր կլինի անմիջապես ապրանքների ձևակերպման փուլում թիրախավորել և հետազայում, ապրանքների բացթողումից հետո ստուգել իրական ռիսկայնություն ունեցող գործարքները, այսպիսով հնարավորինս մինիմալիզացնելով ռիսկերը հենց մաքսային ձևակերպումների իրականացման փուլից սկսած:

Բացթողումից հետո հսկողական գործառույթներ իրականացվող ծառայողների թվաքանակի աստիճանական աճ, վերջիններիս փոխանցելով որոշակի հսկողական գործառույթներ: Լիարժեք ինտեգրման ապահովման նպատակով նշված ստորաբաժանման աշխատակիցների համապատասխան վերապատրաստումների իրականացում: Հետբացթողումային հսկողություն իրականացնող տեսչական անձնակազմն ամբողջովին համալրվել է վերապատրաստված և մաքսային ստուգման ու ստուգումների նպատակով անձանց ընտրության համար վերլուծական աշխատանքներ իրականացնելու հմտություններ ունեցող անձնակազմով:

Չափելի ցուցանիշներ

- Ծրագրային ապահովումը ներդրվել և օգտագործվում է,
- Օպտիմալացվել է Հետբացթողումային հսկողության ստորաբաժանման կառուցվածքը, վերապատրաստվել ողջ անձնակազմը:

**2.2.9. Հետքացրողումային գործառույթների «Թվինինգ» ծրագիր
(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ԵՄ Եվրոպական հարևանության և գործընկերության
գործիքի ներքո «Մաքսային հսկողության շեշտադրման տեղափոխումը
նախաբացրողումային փուլից հետքացրողումային փուլ» թեմայի
շրջանակներում իրականացնել Թվինինգ ծրագիրը)**

«ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան» պորտալում գործող ռիսկերի կառավարման համակարգում ստեղծված է ավտոմատացված ռիսկերի ավտոմատացված պրոֆիլների մշակման և ներդրման հնարավորություն՝ ապրանքների բացթողումից հետո հսկողության իրականացման նպատակով՝ համապատասխան ծրագրային գործիքակազմի օգնությամբ մշակված և ներդրված թվային ցուցիչների կիրառմամբ: Տվյալ գործիքակազմը հնարավորություն է ընձեռում ավտոմատացնելու իրականացված մաքսային գործարքների և մաքսային հսկողության արդյունքների վերաբերյալ համադրված վերլուծություններից ստացված տեղեկատվությունը: Համադրված վերլուծության արդյունքում իրականացվում է ԱՏԳ մասնակիցների ռիսկերի դասակարգում, ինչպես նաև ԱՏԳ մասնակիցների ռիսկայնության մակարդակների դասակարգման արդիականացում: Ապրանքների բացթողումից հետո մաքսային հսկողության օբյեկտների ընտրությունն իրականացվում է իրավասու ստորաբաժանման պաշտոնատար անձանց կողմից իրականացված վերլուծական աշխատանքի հիման վրա՝ օգտագործելով նաև ռիսկերի կառավարման համակարգը:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Ստուգման ենթակա ԱՏԳ սուբյեկտների դասակարգում՝ ըստ ռիսկայնության աստիճանի, վճարած մաքսատուրքերի և հարկերի ծավալի, տեղափոխվող ապրանքների ընդհանուր արժեքի, այդ նպատակով համապատասխան ընթացակարգի մշակում,

- Ռիսկի ցածր մակարդակ ունեցող ընկերություններին որոշակի կարգավիճակի տրամադրման նպատակով այդ ընկերությունների նկատմամբ օրենսդրության պահանջների համապատասխանության (compliance) ստուգումների իրականացում,
- Ռիսկի բարձր և միջին մակարդակներ ունեցող ընկերությունների (informal traders) թիրախավորում, ռիսկայնության աստիճանի իջեցմանն ուղղված հսկողական աշխատանքների իրականացում,
- Մաքսային ստուգումների իրականացման ժամանակ աստիճանական անցում գործարքի վրա հիմնված ստուգումներից համակարգային մաքսային ստուգումների,
- Ռիսկի աստիճանի նվազեցման և համապատասխանության վերհանման նպատակով կազմակերպվող համակարգային ստուգումների իրականացման նպատակով ստուգման պլանի մշակում, կազմում և պլանային ստուգումների իրականացում: Դրա համար համապատասխան ընթացակարգերի մշակում և ներդրում,
- Գնահատման արդյունքում ձևավորված գնահատականի կշիռը հասկանալու, հետագա վերլուծության ենթակա կազմակերպություններ ընտրելու և ստուգում իրականացնելու համար խնդրի ինչպես իրավական պարզաբանման, այնպես էլ տեխնիկական ապահովման վերաբերյալ միջազգային կառույցների փորձի ուսումնասիրում, առաջավոր փորձի ավելի արդյունավետ ուսումնասիրման համար ճանաչողական այցերի կազմակերպում,
- Ապրանքների բացթողումից հետո փաստաթղթերի և այլ տեղեկությունների ստուգման գործառույթի շրջանակներում ապրանքների հայտարարագրի լրացման ժամանակ ի հայտ եկող ռիսկերի վերլուծության և նվազեցման, այդ ռիսկերի գնահատման համակարգի արդյունավետության բարձրացման նպատակով ռիսկի նոր պրոֆիլների և ցուցիչների մշակում և ներդրում,

- Ապրանքների բացթողումից հետո փաստաթղթերի և այլ տեղեկությունների ստուգման ընթացքում պաշտոնատար անձանց կողմից իրականացվող գործողությունների մշակում,
- Ընթացիկ ուսումնասիրություններ իրականացնող պաշտոնատար անձանց համար շուկայի վարքագծի վերլուծության և արտաքին տեղեկատվության մշակման, ինչպես նաև այլ ստորաբաժանումների հետ համագործակցության ընթացակարգի(երի) մշակում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Կրճատվել է մաքսային մարմինների կողմից մաքսային հսկողության գործընթացում կիրառվող վարչական ռեսուրսը,
- Կրճատվել են ապրանքների նախաբացթողումային փուլում մաքսային հսկողության իրականացման ժամանակահատվածը և աշխատանքների ծավալները,
- Ընդլայնվել են գործունեություն իրականացնող սուբյեկտների համագործակցության շրջանակները,
- Բարձրացել է եկամուտների հավաքագրելիության մակարդակը՝ հետբացթողումային հսկողության փուլում:

Չափելի ցուցանիշներ

- Մշակված են ուղեցույց-ձեռնարկներ, որոնցում՝ ելնելով օրենսդրությամբ սահմանված պարտավորություններից և իրավունքներից, ներկայացված են հատկապես հետբացթողումային հսկողության վարչության աշխատակիցների գործառույթները, գործողությունների ընթացակարգերը
- Զգալիորեն կրճատված են մաքսային մարմինների կողմից իրականացվող հսկողության գործընթացում վարչական ռեսուրսները, մաքսային հսկողության

իրականացման ժամանակահատվածը և ծավալը՝ ապրանքների նախաբացթողումային փուլում:

ԶՈՒՆ 3. ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆԱՑՈՒՄ, ԿԱՌՈՒՑՈՒՄ

Կախված ենթակառուցվածքների զարգացվածությունից և տեխնիկական ժամանակակալից հազեցվածությունից՝ հանրային ծառայությունների որակը կարող է բարելավվել, սակայն միշտ չէ, որ մեր ՊԵԿ մաքսային-կետ բաժիններում և հարկ վճարողների սպասարկման կետերում ապահովված է սպասարկման անհրաժեշտ բարձր մակարդակ՝ ինչպես ծառայությունների մատուցման, այնպես էլ ենթակառուցվածքների և տեխնիկական զինվածության տեսանկյունից:

Երբեմն ճարտարապետա-նախագծային առանձնահատկություններից ելնելով, իսկ երբեմն տեխնիկական սահմանափակումներից ելնելով շահառուների համար անհարմարություններ են առաջանում, որը ազդում է և՛ ծառայությունների որակի վրա, և՛ գործընթացների վրա, և՛ արժեքի վրա: Սա առաջացնում է ՊԵԿ աշխատակիցների համար դժվարություններ և հասարակության կողմից դժգոհություններ:

Սույն ռազմավարական նպատակն իր երկու ենթանպատակներով և 10 միջոցառումներով կոչված է լուծելու վերոնշյալ *խնդիրները*:

Ենթանպատակ 1: գործող ենթակառուցվածքների արդիականացում և համագործակցության ընդլայնում

3.1.1. Անձնական հաշվի քարտ, միասնական գանձապետական հաշիվ (ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ներդնել հարկ վճարողների անձնական հաշվի քարտերում առկա պարտավորությունների և դեբետային գումարների մարման հաջորդականության նոր մեթոդաբանություն)

Նախատեսվում է իրականացնել անձնական հաշվի քարտի մարման հաջորդականության և միասնական հաշվից պարտավորությունների և դեբետային գումարների մարման առաջնահերթության փոփոխություն: Այդ նպատակով դիտարկվում է սոցիալական վճարի հաշվառումը առանձնացնել միասնական հաշվից և այդ մասով վարել առանձնացված հաշվառում: Ծրագրի իրագործման նպատակով

անհրաժեշտ է կազմակերպել բոլոր քայլերի ամբողջական ուսումնասիրություն, վերլուծել և գնահատել գործող ծրագրի խնդիրները և հիմք ընդունելով Հարկային օրենսգրքի նախագծերով առաջարկվող նոր լուծումները՝ մշակել և ներդնել պարտավորությունների հաշվառման և մարման առավել պարզ և դյուրին համակարգ: Միասնական հաշվի համակարգում նախատեսվում է իրականացնել նաև տեսքային փոփոխություններ, որի համար անհրաժեշտ է մշակել և հաստատել նոր ձևատեսք, շտկել և փոփոխել գործառնությունների անվանումները, որի արդյունքում ԱՀՔ համակարգը առավել ընկալելի կլինի հարկ վճարողների համար:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Նոր ձևատեսքի մշակում և սահմանում,
- Ծրագրավորման աշխատանքների ծավալի գնահատում,
- Տեխնիկական նկարագրերի կազմում,
- Ծրագրի համապատասխան փոփոխությունների իրականացում,
- Համակարգի աշխատանքի մոնիթորինգ և վերահսկում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Իրական ժամանակում ստացվում են վերլուծությունների ճշգրիտ, ստույգ և արժանահավատ արդյունքներ:

Չափելի ցուցանիշներ

- Նվազագույնի է հասցված մարդկային միջամտությունը անձնական հաշվի քարտի վարման գործընթացում:

3.1.2. ՊԵԿ աշխատակիցների կենսական օգտագործման ենթակառուցվածքներ (ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ՊԵԿ աշխատակիցների ծառայողական պարտականությունների պատշաճ իրականացումն ապահովելու համար կառուցել և

**արդիականացնել ՊԵԿ աշխատակիցների կենսական օգտագործման
ենթակառուցվածքները)**

ՊԵԿ ստորաբաժանումները հաճախ գտնվում են աշխատակիցների մշտական բնակության վայրերից հեռու, այդ իսկ պատճառով անհրաժեշտ է բարելավել առկա ենթակառուցվածքները և ըստ անհրաժեշտության ստեղծել նոր ենթակառուցվածքներ, որպեսզի ՊԵԿ աշխատակիցները և նրանց ընտանիքի անդամները ունենան նվազագույն անհրաժեշտ բոլոր պայմանները՝ ՀՀ սահմանային անցման կետերում իրենց կենսագործունեությունը ապահովելու նպատակով: ՀՀ սահմանային անցման կետերում, ծառայություն են իրականացնում նաև այլ գերատեսչություններ, հետևաբար նպատակահարմար է համագործակցել և համատեղ ստեղծել անհրաժեշտ ենթակառուցվածքներ՝ ՀՀ սահմանային անցման կետերում ծառայություն իրականացնող բոլոր աշխատակիցների համար:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Ուսումնասիրել ՀՀ սահմանային անցման կետերում ծառայություն իրականացնողների կարիքները՝ ենթակառուցվածքների ապահովման տեսանկյունից,
- Իրականացնել աշխատանքներ անհրաժեշտ անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցների ներգրավման նպատակով,
- Ըստ անհրաժեշտության կառուցել ենթակառուցվածքներ՝ բնակարաններ, հանրակացարաններ, ճաշարաններ և այլն, կամ արդիականացնել առկա ենթակառուցվածքները,
- Աշխատակիցների համար ստեղծել անվճար տրանսպորտային համակարգ,
- Համագործակցել այլ գերատեսչությունների հետ (օրինակ՝ ՀՀ ԱԱԾ, ՀՀ Ոստիկանություն և այլն), որոնք մաքսային ծառայության հետ համատեղ իրականացնում են ծառայություն մաքսային կետերում՝ ենթակառուցվածքներով ապահովման գործընթացը համատեղ իրականացնելու նպատակով:

Չափելի ցուցանիշներ

- Մշակել անհրաժեշտ ենթակառուցվածքների կառուցման և արդիականացման ծրագիր,
- Հաստատված ֆինանսավորման աղբյուր,
- Կապալառուի հետ կնքված պայմանագիր և աշխատանքների իրականացում,
- Շահագործման հանձնում:

3.1.3. ԵԱՏՄ շրջանակներում ընդհանուր գործընթացներ

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ԵԱՏՄ շրջանակներում մաքսային ընդհանուր գործընթացների իրականացման և տեղեկատվության փոխանակման համար արդիականացնել, ներդնել և ինտեգրել ավտոմատացված համակարգեր)

Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի կոլեգիայի 2015թ. օգոստոսի 14-ի №29 որոշմամբ հաստատվել է Եվրասիական տնտեսական միության շրջանակներում ընդհանուր գործընթացների ցանկ, որոնցից 20-ից ավելին ուղղակիորեն վերաբերում է մաքսային գործառնություններին, իսկ մի շարք այլ գործընթացներում մաքսային մարմինները հանդիսանում են գործընթացի մասնակից կամ տեղեկատվության ստացողներ:

Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի կողմից իրականացվում են ընդհանուր գործընթացները կանոնակարգող տեխնիկական փաստաթղթերի մշակում և համաձայնեցում անդամ-պետությունների հետ, որոնց համապատասխան իրականացվում են տեղեկատվական համակարգերի մշակում, ներդրում և շահագործում: Նախատեսվում է իրականացնել ԵԱՏՄ շրջանակներում սահմանված ժամկետներին համապատասխան տեղեկատվական համակարգերի նախագծում և ներդրում՝ անդամ-պետությունների մաքսային մարմինների հետ ընդհանուր գործընթացների

իրականացումն ապահովելու նպատակով: Ընդհանուր գործընթացների իրականացումը ենթադրում է տեղեկատվության հավաքագրման ազգային բազայի ձևավորում և վարում, հավաքագրված տեղեկատվության տրամադրում ԵԱՏՄ այլ անդամ-պետությունների իրավասու մարմիններին, ինչպես նաև այլ անդամ-պետությունների իրավասու մարմիններից տեղեկատվության ստացում և տեղայնացում և այլ ընթացակարգեր:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Ընդհանուր գործընթացների մշակումն ապահովող կազմակերպության ընտրություն,
- Յուրաքանչյուր ընդհանուր գործընթացի համար ԵՏՀ կողմից մշակված տեխնոլոգիական փաստաթղթերի հիման վրա բիզնես գործընթացների ուսումնասիրություն,
- Տեխնիկական առաջադրանքի մշակում և համաձայնեցում,
- Մշակված տեխնիկական առաջադրանքի հիման վրա համակարգի մշակում,
- Համակարգի պիլոտային շահագործում,
- Համակարգի օգտվողների ուսուցում,
- Համակարգի հանձնում շահագործման,
- Համակարգի աշխատանքի մոնիթորինգ և վերահսկում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Մաքսային ընթացակարգերն ավտոմատացված են ներդրված ընդհանուր գործընթացների մասով,
- Ներդրված է արդյունավետ մեխանիզմ ԵԱՏՄ շրջանակներում տեղեկատվության փոխանակման և համագործակցության ապահովման համար,

- Ներդրված են տնտեսվարողների համար սահմանահատման գործընթացի ավելի արագ, թափանցիկ և արդյունավետ գործընթացներ:

Չափելի ցուցանիշներ

- Մաքսային ընթացակարգերի իրականացման համար ծախսվող ժամանակի կրճատում,
- Մաքսային ընթացակարգերի վերահսկողության արդյունավետության բարձրացում:

Ենթանպատակ 2: մաքսային ենթահամակարգերի արդիականացում և տեխնիկական հագեցվածություն

3. 2. 1. ՊԵԿ փորձագիտական լաբորատորիաներ

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ հարկային և մաքսային հսկողության շրջանակներում փորձաքննություններ իրականացնելու նպատակով ստեղծել փորձագիտական լաբորատորիաներ)

ՊԵԿ լաբորատորիաները խիստ կարևոր գործիք են մաքսային և հարկային ծառայությունների արդյունավետ գործունեության համար: Ներկայում մաքսային և հետբացթողումային հսկողության միջոցառումներն իրականացվում են հիմնականում կազմակերպական-մեթոդական հարթությունում՝ բացառիկ դեպքերում ներգրավելով նաև փորձագիտական տարբեր կենտրոնների սահմանափակ տեխնիկական ներուժը: Սեփական կարիքների համար փորձաքննություն իրականացնելու նպատակով անհրաժեշտ է ստեղծել լաբորատորիաներ: Ժամանակակից լաբորատորիաները կարևոր դեր ունեն են ապրանքների դասակարգման գործընթացում, շրջակա միջավայրի պահպանության ոլորտում (օրինակ, օզոնը քայքայող նյութերի առևտի վերահսկումը), վտանգավոր ապրանքների վերահսկման գործում: Ինչպիսիք են թունաքիմիկատները, աղտոտող նյութերը, քիմիական զենքը, ինչպես նաև

թմրադեղերը, թմրանյութերը և այլն: Լաբորատորիաները հնարավորություն կտան մատուցել ծառայություններ շահառուների լայն խմբերին, համագործակցել օտարերկրյա մաքսային լաբորատորիաների հետ, զարգացնել փորձաքննության ոլորտների նոր ուղղություններ:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Միջազգային փորձի ուսումնասիրություն և լաբորատորիաների՝ այդ թվում շարժական լաբորատորիաների, ստեղծման ծրագրի մանրամասն նախագծի մշակում,
- Մաքսային և հարկային ծառայություններում իրականացվող փորձաքննությունների իրականացման համար անհրաժեշտ զարգացման հնարավոր ուղղությունների մշակում և անհրաժեշտ փորձաքննությունների բոլոր հնարավոր դեպքերի գույքագրում,
- Լաբորատորիաներում փորձաքննական աշխատանքների կազմակերպման նպատակով փորձագետների և մասնագետների ներգրավում,
- Անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցների ներգրավման նպատակով անհրաժեշտ աշխատանքների իրականացվում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Կապահովվի մաքսային հսկողության միջոցառումների արդյունավետ իրականացումը՝ ժամանակակից տեխնիկական միջոցների կիրառմամբ,
- Կմեծացվի մաքսային հսկողության միջոցառումների օբյեկտիվությունը և հավաստիությունը,
- Կնվազեցվի մարդկային գործոնով պայմանավորված սուբյեկտիվ գործոնների բացասական ազդեցությունը,

- Կտրուկ կնվազեցվի մաքսային հսկողության միջոցառումների իրականացման ժամկետները,
- Ավելի արդյունավետ կերպով կկանխվի վտանգավոր նյութերի մուտքը Հայաստանի Հանրապետության տարածք,
- Կհստակեցվեն մաքսային ձևակերպումները և կապահովվի մաքսատուրքի գանձման համապատասխան մեխանիզմների արդյունավետ կիրառումը,
- Կկրճատվի ապրանքների բացթողնման ժամանակը,
- Կնվազեցվի ապրանքի սխալ դասկարգման ռիսկը, Կիրականցվի փորձաքննություն հարկային ծառայության կողմից սահմանված դեպքերում, հարկային ծառայության գործառնությունների արդյունավետ կատարման նպատակով,
- Ապրանքների և արտադրանքի մեջ հումք-նյութերի չափերի և բաղադրության որոշում, ինչը հնարավորություն կտա արդյունավետ վերահսկողություն սահմանել հարկման բազաների հաշվարկման նկատմամբ:

Չափելի ցուցանիշներ

- Սկսված է փորձաքննությունների իրականացման գործընթացը:

3. 2. 2. ԱՏԳ մասնակիցների սպասարկման կենտրոններ

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ստեղծել էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի և թվային լուծումների վրա հիմնված ԱՏԳ սպասարկման կենտրոններ՝ «Մեկ կանգառ, մեկ պատուհան» սկզբունքի ամբողջական կիրառմամբ)

Վերլուծելով ներկայումս մաքսային վարչարարության իրականացման շրջանակներում գործող ընթացակարգերի առանձնահատկությունները, հնարավոր դժվարությունները և խոչընդոտները արտաքին տնտեսական գործունեություն իրականացնողների համար, ինչպես նաև ուսումնասիրելով այլ երկրներում համանման փորձը, առաջարկվում է մաքսային գործառնությունները դյուրացնելու և

արդյունավետությունը բարձրացնելու, առավել որակյալ և ժամանակակից ծառայություններ մատուցելու նպատակով ստեղծել էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի և թվային լուծումների վրա հիմնված ԱՏԳ սպասարկման կենտրոն: Կենտրոնը պետք է հանդես գա որպես սպասարկման բարձր որակ ապահովող և հաճախորդակենտրոն սպասարկման մոդելի (client-centric service model) վրա հիմնված կառույց: Կենտրոնի ստեղծման միջոցով հնարավոր կդառնա «Մեկ կանգառ, Մեկ Պատուհան» կոնցեպտի ամբողջական ներդրումը և կիրառումը: «Մեկ կանգառ, մեկ պատուհան» կոնցեպտի կիրառումը Կենտրոնում հնարավորություն կստեղծի մեկ հարթակի միջոցով հայտ ներկայացնել բոլոր այն գերատեսչություններին, որոնց կողմից տրված թույլտվությունը անհրաժեշտ է ներմուծման կամ արտահանման գործընթացն իրականացնելու համար: Կենտրոնների ստեղծումը հնարավորություն կտա ԱՏԳ իրականացնողներին կատարել անհրաժեշտ բոլոր գործառույթները մեկ վայրում: Արդյունքում հնարավոր կլինի էականորեն նվազեցնել ապրանքների ժամանման պահից մինչև դրանց բացթողումը ծախսվող ժամանակը: «Մեկ կանգառ, Մեկ Պատուհան» կոնցեպտի ներդրումն արդեն ընթանում է և կրում է շարունակական բնույթ: Արդեն իսկ ներդրվել են մի շարք համակարգեր, սակայն վերջնական ներդրումը կապահովվի ԱՏԳ կենտրոնի ստեղծմամբ: Նախագծի իրականացումն նախատեսվում է իրականացնել երկու փուլով, որոնց շրջանակներում կիրականացվեն երկու սպասարկման կենտրոնների կառուցում և գործարկում:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

ԱՏԳ կենտրոնների ստեղծում

- Իրականացնել աշխատանքներ անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցների ներգրավման նպատակով,
- Կառուցել մաքսային ձևակերպումներ իրականացնող սպասարկման կենտրոններ, որտեղ անհրաժեշտ են հետևյալ ենթակառուցվածքները՝

✓ Հիմնական սպասարկման սրահ, որտեղ իրականացվում են հայտարարագրերի լրացման և մաքսային ձևակերպումներին առնչվող այլ գործառույթներ,

✓ Մաքսային հսկողության տարածք,

✓ Ապրանքների զննման տարածք,

✓ Մարդատար ավտոմեքենաների մաքսազերծման տարածք,

✓ Մաքսային պահեստներ, այդ թվում՝ հատուկ մաքսային պահեստներ,

✓ Բեռնատար տրանսպորտային միջոցների կայանատեղի,

✓ Հաճախորդների մարդատար տրանսպորտային միջոցների համար արտաքին կայանատեղի,

✓ Հաճախորդների բեռնատար տրանսպորտային միջոցների համար արտաքին կայանատեղի,

✓ Աշխատակիցների մարդատար տրանսպորտային միջոցների համար արտաքին կայանատեղի,

▪ Իրականացնել մարդկային ռեսուրսների արդյունավետ կառավարում՝ Կենտրոնները բարձր որակավորում ունեցող աշխատակիցներով համալրելու նպատակով,

▪ Սահմանել հաստիքացուցակ՝ դասակարգելով դրանք ըստ հանրային ծառայության, քաղաքացիական ծառայության և մաքսային ծառայության համապատասխան պաշտոնների,

▪ Մաքսային ծառայության կողմից իրականացվող գործառույթների առավելագույնս ավտոմատացման նպատակով անհրաժեշտ է սահմանել Կենտրոններում իրականացվող գործառնությունների ամբողջական ցանկը և մշակել ծրագիր անհրաժեշտ բարձր տեխնոլոգիական գործիքակազմով (համակարգիչներով, ծրագրերով և մաքսային հսկողություն իրականացնելու համար նախատեսված սարքավորումներով) ապահովելու համար:

«Մեկ կանգառ, Մեկ Պատուհան» կոնցեպտի ամբողջական ներդրում և կիրառում

- «Մեկ Կանգառ, Մեկ Պատուհան» կոնցեպտի ամբողջական ներդրում և կիրառում, որի միջոցով հիմնականում հնարավոր կլինի մեկ պատուհանի միջոցով իրականացնել ամբողջական ձևակերպում և բացթողում,
- Զարգացնել և գործարկել թույլատվական փաստաթղթերի տրամադրման միասնական հարթակը(մեկ պատուհան): Այս հարթակը հնարավորություն է տալիս ամբողջովին օնլայն տարբերակով դիմել տարբեր գերատեսչություններին փաստաթղթերի ստացման համար:
- Ստեղծել համապատասխան տեխնիկական բազա և գործիքներ՝ մաքսային գործառնությունների դյուրացումն ապահովելու համար,
- Համագործակցել այլ գերատեսչությունների հետ (օրինակ՝ ՀՀ ԱԱԾ, ՀՀ ԳՆ ՍԱՊԾ, ՀՀ ԱՆ, ԴԱՀԿ և այլն) տեղեկատվության փոխանակման արդյունավետ և անվտանգ գործիքներ ներդնելու ուղղությամբ, շահառուների տարբեր խմբերի պահանջների բավարարման նպատակով:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Կապակենտրոնացվի մաքսային ձևակերպումների իրականացումը Երևանից և համաչափ կերպով կբաշխվի մաքսային ձևակերպումներ իրականացնող կետերի ծանրաբեռնվածությունը,
- Կբարձրացվի մաքսային գործառնությունների կատարման արդյունավետությունը և տնտեսվարողներին մատուցվող ծառայությունների որակն, ապահովելով՝ բոլոր տնտեսվարողների համար ստանդարտացված գործելակերպի, սակագների և ընթացակարգերի կիրառումը,
- Մաքսային ձևակերպումներին առնչվող ծառայությունները կմատուցվեն բացառապես տեխնոլոգիական լուծումների հիման վրա,
- Մաքսային գործառնությունները կիրականացվեն և ծառայությունները կմատուցվեն «Մեկ կանգառ, մեկ պատուհան» սկզբունքի հիման վրա,

- Նվազագույնի կհասցվի մաքսային մարմին – տնտեսվարող շփումը,
- Հնարավոր կլինի մեկ պատուհանի միջոցով, մեկ վայրում իրականացնել ամբողջական ձևակերպում և բացթողում,
- Ամբողջովին օնլայն տարբերակով դիմել տարբեր գերատեսչություններին փաստաթղթերի ստացման համար,
- Ապրանքների բացթողման ժամանակի էական կրճատում,
- Տնտեսվարողների կողմից ծախսվող ռեսուրսների կրճատում (մարդկային ռեսուրսներ, ֆինանսական ռեսուրսներ և ժամանակ),
- Նվազագույնի հասցված կոռուպցիոն ռիսկեր,
- Կբարելավվի ՀՀ վարկանիշի Doing Bussines սանդղակում:

Չափելի ցուցանիշներ

- ԱՏԳ կենտրոնների ստեղծման հաստատված ծրագիր,
- Հաստատված ֆինանսավորման աղբյուր,
- Համապատասխան նորմատիվ իրավական ակտերում կատարված փոփոխություններ,
- ԱՏԳ կենտրոնների կառուցման համար կապալառուի հետ կնքված պայմանագիր, աշխատանքների իրականացում և նախնական շահագործման հանձնում,
- Անհրաժեշտ բոլոր համակարգերի և գործիքակազմի վերջնական ներդրում,
- Գործարկված թույլատվական փաստաթղթերի տրամադրման միասնական հարթակ,
- Այլ շահագրգիռ մարմինների ներկայության ապահովման նպատակաով համաձայնությունների ձեռքբերում և աշխատանքների իրականացում,
- ԱՏԳ կենտրոններում սահմանված հաստիքների աշխատակիցներով համալրում,

- ԱՏԳ կենտրոնների վերջնական հանձնում շահագործման, շահառուների սպասարկման սկսված գործընթաց:

3. 2. 3. Երկաթուղային մաքսակետերի արդիականացում

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ վերակառուցել և արդիականացնել ՀՀ «Այրում» և Վրաստանի «Սադախլո» երկաթուղային մաքսակետերը)

ՀՀ «Այրում» և Վրացական «Սադախլո» երկաթուղային մաքսակետերն ընդհանուր առմամբ կատարում են մարդատար և բեռնատար գնացքների մաքսային հսկողության հետ կապված գործառույթները, սակայն դրանց ենթակառուցվածքները թերզարգացած են և չեն համապատասխանում արդի պահանջներին:

Հիմնական խնդիրը՝ ուղևորների սահուն սահմանափակուման, բեռնատար գնացքների նկատմամբ մաքսային հսկողության ապահովումն է, այդ թվում՝ անհրաժեշտության դեպքում, երկու հարևան երկրների մաքսային մարմինների կողմից սարքավորումների համատեղ օգտագործման և տեղեկատվության փոխանակման ճանապարհով:

Ծրագրի իրականացումը թույլ կտա՝

- արդիականացնել երկու հարևան երկրների երկաթուղային մաքսակետերը՝ ապահովելով մաքսային հսկողության բարձր մակարդակ ու մատուցվող ծառայությունների պատշաճ որակ,
- իրականացնել մաքսակետերի տեխնիկական վերազինում՝ ներառյալ ռադիոակտիվ նյութերի հայտնաբերման համակարգեր, ռենտգենային զննման համակարգեր գնացքների համար, կշեռքներ, լազերային սարքեր գնացքների չափսերի

որոշման համար, գիշերային տեսահսկողության սարքեր, հզոր լուսարձակներ, հսկողության տեսասարքավորումներ, գրասենյակային սարքավորումներ, ծառայողական շներ և այլն,

- իրականացնել կարողությունների զարգացմանն ուղղված միջոցառումներ, այդ թվում՝ դասընթացներ տեղեկատվության փոխանակման մեխանիզմների, հատկացված տեխնիկական միջոցների օգնությամբ ուղևորատար և բեռնատար գնացքների համատեղ հսկողության, ռիսկի կառավարման, քողարկված բեռի հայտնաբերման մեթոդների, օպերատիվ տվյալների փոխանակման և հաշվետվություններ կազմելու ու ներկայացնելու վերաբերյալ, ինչպես նաև անգլերեն, վրացերեն և հայերեն լեզվի ուսուցում մաքսային մարմինների անձնակազմի համար՝ մատուցվող ծառայությունների որակը բարձրացնելու նպատակով:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Նախագծի պահանջների սահմանում, ծրագրի մշակում և ներկայացում միջազգային դոնոր կազմակերպություններին:

- Դրամաշնորհային միջոցների հայթայթում՝ որոշակի պետական համաֆինանսավորմամբ:

- Ծրագրի իրականացում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- մարդկանց և բեռների սահմանահատման դյուրացված ու միաժամանակ վերահսկելի գործընթացի ապահովում՝ մաքսային հսկողության ժամանակակից գործառնական ընթացակարգերի ներդրման միջոցով,

- երկու մաքսակետերի տեխնիկական վերազինում և ենթակառուցվածքների արդիականացում՝ աշխատանքի բարձր արդյունավետությունը և քաղաքացիների համար սահուն սահմանահատումն ապահովելու նպատակով,

- Հայաստանի և Վրաստանի միջև միջպետական տնտեսական համագործակցության ընդլայնում և վերջինիս արդյունաբերության բարձրացում,
- Երկու երկրների միջև բեռնափոխադրումների նկատմամբ մաքսային հսկողության մեխանիզմների հետագա ներդաշնակեցում:

Չափելի ցուցանիշներ

- Ժամանակակից երկաթուղային մաքսակետերի առկայություն՝ կահավորված անհրաժեշտ սարքավորումներով,
- մարդկանց և բեռների դյուրացված ու միաժամանակ վերահսկելի սահմանահատում,
- մաքսային հսկողության ժամանակակից գործառնական ընթացակարգերի կիրառում:

Ֆինանսավորումն ակնկալվում է ԵՄ Սահմանների համալիր կառավարման նախաձեռնության շրջանակներում որպես դրամաշնորհ: Ծրագրի ընդհանուր արժեքը կազմում է շուրջ՝ 12 մլն Եվրո, երկու երկրների համար՝ հավասար չափաքանակով, որոնցից յուրաքանչյուրը կիրականացնի համաֆինանսավորում իր չափաբաժնի 20 տոկոսի չափով, որը կազմում է ՀՀ պետբյուջեից՝ 645 մլն ՀՀ դրամ:

3. 2. 4. Բազրատաշենի մաքսակետի կատարելագործում

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ԿԵԽՆԻԿԱԿԵՍ ՎԵՐԱԳԻՆԵԼ ԲԱԳՐԱՄԱՇԵՆԻ մաքսակետը, արդիականացնել մաքսակետի ենթակառուցվածքները)

Բազրատաշենի մաքսատունն արդիականացվել և բնականոն շահագործվում է 2016 թվականից, սակայն ուղևորների և բեռների աճող հոսքերի պայմաններում անհրաժեշտություն է առաջացել սպասարկման որակի բարելավման և միաժամանակ պատշաճ մաքսային հսկողության ապահովման նպատակով ընդլայնել մաքսակետի տարածքը և զարգացնել ենթակառուցվածքները:

Ելնելով մաքսակետի 2.5 տարվա շահագործման ընթացքում ի հայտ եկած նոր կարիքները՝ շարունակել մաքսակետի հետագա կատարելագործումը և զարգացումը:

Ծրագրի իրականացումը թույլ կտա՝

- ուղևորների և բեռների աճող հոսքերի պայմաններում ապահովել սպասարկման անհրաժեշտ որակ և բարձր մակարդակի մաքսային հսկողություն, հատկապես՝ Հայաստանից ելքի վրա,
- ապահովել մաքսակետում ներկայացված ծառայությունների արդյունավետ գործունեությունը,
- իրականացնել մաքսակետի տեխնիկական կահավորման բարելավում՝ ներառյալ ռադիոակտիվ նյութերի հայտնաբերման լրացուցիչ համակարգի, ռենտգենյան զննող սարքերի և ստատիկ կշեռքի տեղադրումը:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Նախագծի պահանջների սահմանում, ծրագրի մշակում և ներառում պետական բյուջեի նախագծում,
- Ծրագրի մշակում և իրականացում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- մարդկանց և բեռների սահմանահատման դյուրացված ու միաժամանակ վերահսկելի գործընթացի ապահովում՝ մաքսային հսկողության ժամանակակից գործառնական ընթացակարգերի ներդրման միջոցով,
- մաքսակետի տեխնիկական վերազինում և ենթակառուցվածքների արդիականացում՝ աշխատանքի բարձր արդյունավետությունը և քաղաքացիների համար սահուն սահմանահատումն ապահովելու նպատակով:

Չափելի ցուցանիշներ

- կատարելագործված մաքսակետ, բարելավված սպասարկման որակ,
- պատշաճ մաքսային հսկողության, ուղևորների ու բեռնափոխադրողների սահուն սահմանահատում:

3. 2. 5. ՊԵԿ Մեղրիի մաքսակետի արդիականացում

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ իրականացնել Մեղրիի մաքսակետի շինությունների արդիականացում և տեխնիկական ժամանակակից համակարգերով վերազինում)

Մեղրիի մաքսակետը՝ որպես Հայաստանն Իրանին կապող միակ մաքսակետ, և գտնվելով Հյուսիս-Հարավ ճանապարհային միջանցքի վրա, առանձնակի նշանակություն ունի արտաքին տնտեսական գործունեության խթանման և վերահսկելի ուղևորա և բեռնաշրջանառության ապահովման գործում:

Գործող մաքսակետի արդիականացման ու վերակառուցման հիմնախնդիրն արտացոլվել է ՀՀ կառավարության գործունեության գերակայությունների մեջ 2011թվականից ի վեր:

Ներկա փուլում նախագծի մշակումն ավարտված է:

Ծրագրի իրականացումը թույլ կտա՝

- լիովին արդիականացնել Մեղրիի մաքսակետը՝ ապահովելով մաքսային հսկողության բարձր մակարդակ ու մատուցվող ծառայությունների պատշաճ որակ,
- իրականացնել մաքսակետի շինությունների արդիականացում և տեխնիկական վերազինում՝ ներառյալ ռադիոակտիվ նյութերի հայտնաբերման համակարգեր, ռենտգենային զննման համակարգեր, կշեռքներ, գրասենյակային սարքավորումներ, ծառայողական շներ և այլն,

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ դրամաշնորհային և վարկային միջոցների հայթայթում,

- Ծրագրի իրականացման աշխատանքների միջազգային մրցույթի կազմակերպում և անցկացում,
- Մաքսակետի արդիականացման և վերակառուցման իրականացում

Ակնկալվող արդյունքներ

- մարդկանց և բեռների սահմանահատման դյուրացված ու միաժամանակ վերահսկելի գործընթացի ապահովում՝ մաքսային հսկողության ժամանակակից գործառնական ընթացակարգերի ներդրման միջոցով,
- Մեղրիի մաքսակետի տեխնիկական վերազինում և ենթակառուցվածքների արդիականացում՝ աշխատանքի բարձր արդյունավետությունը և քաղաքացիների համար սահուն սահմանահատումն ապահովելու նպատակով,
- Իրանի հետ միջպետական տնտեսական համագործակցության ընդլայնում և վերջինիս արդյունաբերության բարձրացում,
- Երկու երկրների միջև բեռնափոխադրումների նկատմամբ մաքսային հսկողության մեխանիզմների հետագա ներդաշնակեցում:

Չափելի ցուցանիշներ

- ժամանակակից մաքսակետի առկայություն՝ կահավորված անհրաժեշտ սարքավորումներով,
- մարդկանց և բեռների դյուրացված ու միաժամանակ վերահսկելի սահմանահատում,
- մաքսային հսկողության ժամանակակից գործառնական ընթացակարգերի կիրառում:

3. 2. 6. Հարավային մաքսատան կառուցում

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ իրականացնել Հարավային նոր մաքսատան կառուցում՝ տեխնիկական վերազինմամբ ու ենթակառուցվածքների արդիականացմամբ)

Հարավային գործող մաքսատուները՝ որպես Հայաստանի հարավային շրջանները, ինչպես նաև՝ Արցախի ուղղությունը սպասարկող կառույց, կարիք ունի արմատական բարեփոխման՝ հաշվի առնելով Հյուսիս-հարավ ճանապարհային միջանցքի հարևանությունը, դրանով ուղևորների հոսքի և բեռնափոխադրումների կտրուկ ինտենսիվացման հեռանկարը:

ՀՀ պետական բյուջեի ֆինանսավորմամբ նախկինում՝ Հարավային գործող մաքսատան հարևանությամբ նախատեսվել է ՊԵԿ Հարավային մաքսատան կառուցում՝ Սիսիան քաղաքում և այդ նպատակով հատկացվել է շուրջ 7 հա տարածք, որից՝ 4 հա կառուցապատման նպատակով:

Ներկա պահի դրությամբ՝ նշված տարածքը ցանկապատված է բետոնե ցանկապատով և կառուցված են հիմնական շենքերի հիմքերը:

Ծրագրի իրականացումը թույլ կտա՝

- լիովին արդիականացնել Հարավային մաքսատուները՝ ապահովելով մաքսային հսկողության բարձր մակարդակ, հարավային տարածաշրջանին և Արցախին մատուցվող ծառայությունների պատշաճ որակ,
- իրականացնել մաքսատան շինությունների արդիականացում և տեխնիկական վերազինում՝ ներառյալ ռադիոակտիվ նյութերի հայտնաբերման համակարգեր, ռենտգենային զննման համակարգեր, կշեռքներ, գրասենյակային սարքավորումներ, ծառայողական շներ և այլն:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Ծրագրի նախագծի մշակում,
- Նախկինում հաստատված նախագծի վերանայում,

- Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցների հայթայթում միջազգային աղբյուրներից,
- Ծրագրի իրականացման աշխատանքների միջազգային մրցույթի կազմակերպում և անցկացում,
- Հարավային մաքսատան արդիականացման և վերակառուցման իրականացում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Մաքսային ձևակերպումների և մաքսային հսկողության ժամանակակից գործառնական ընթացակարգերի իրականացում,
- Հարավային մաքսատան տեխնիկական վերազինում և ենթակառուցվածքների արդիականացում՝ քաղաքացիների և բեռնափոխադրողների պատշաճ սպասարկում, աշխատանքի բարձր արդյունավետություն:

Չափելի ցուցանիշներ

- Ժամանակակից մաքսատան առկայություն՝ կահավորված անհրաժեշտ սարքավորումներով,
- դյուրացված ու միաժամանակ վերահսկելի մաքսային ձևակերպումներ,
- մաքսային հսկողության ժամանակակից գործառնական ընթացակարգերի կիրառում:

**3.2.7. ՊԵԿ մաքսակետերի տեխնիկական հագեցվածության ապահովում
(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ապահովել ՊԵԿ մաքսակետերը ռենտգենյան, մաքսային
հսկողության ու օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների անցկացման
համար անհրաժեշտ սարքավորումներով)**

ՊԵԿ մաքսատներում ներկայումս կիրառվում են ամերիկյան «Ռապիսկան» և չինական «Նուկտեք» կազմակերպությունների ռենտգենյան զննող սարքերը:

Ներկա պահին՝ ոչ բոլոր մաքսակետերն են բավարար չափով կահավորված ռենտգենյան զննող սարքերով և անհրաժեշտություն է առաջացել տեխնիկապես վերազինել բոլոր մաքսակետերը:

Միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է «Օպերատիվ- հետախուզական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքով հարկային և մաքսային մարմիններին վերապահված ՕՀՄ-ների իրականացման ընթացքում օգտագործել համապատասխան տեխնիկական միջոցներ: Ինչը հնարավորություն կընձեռի իրականացված ՕՀՄ-ների որակի բարձրացում, ինչպես նաև այդ ընթացքում ստացված տեղեկությունները կհամապատասխանեն պահանջվող դատավարական նորմերին:

Ծրագրի իրականացումը թույլ կտա՝

- թարմացնել մաքսատներում երկարատև շահագործվող ռենտգենյան զննող սարքավորումները,
- ուղևորների և բեռների աճող հոսքերի պայմաններում ապահովել սպասարկման անհրաժեշտ որակ և բարձր մակարդակի մաքսային հսկողություն, այդ թվում՝ Հայաստանից ելքի վրա,
- Միջոցառման արդյունքում ակնկալվում է հզորացնել մաքսային մարմինների կողմից շահագործվող սարքավորումների բազան:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- մաքսակետերում առկա ռենտգենյան զննող սարքերի ուսումնասիրություն,
- Համապատասխան ընթացակարգերով ձեռք բերել անհրաժեշտ տեխնիկական միջոցները,

- Ծրագրի նախագծի մշակում և ներկայացում միջազգային ֆինանսական ինստիտուտներին,
- Ֆինանսավորման իրականացում միջազգային ֆինանսական աղբյուրներից և ՀՀ բյուջեից,
- մաքսային հսկողության համար անհրաժեշտ սարքավորումների ձեռքբերում,
- սարքերը շահագործելուն նվիրված դասընթացների կազմակերպում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- տեխնիկական պատշաճ մակարդակով մաքսային հսկողության իրականացում,
- մաքսակետերի տեխնիկական վերազինում և ենթակառուցվածքների արդիականացում,
- մաքսային հսկողության արդյունավետության բարձրացում,
- ՊԵԿ համակարգում հնարավոր կոռուպցիոն երևույթների նվազում:

Չափելի ցուցանիշներ

- մաքսանենգության դեմ պայքարի արդյունավետության բարձրացում,
- մաքսանենգության և այլ մաքսային իրավախախտումների բացահայտումներ:

ԶՈՒՆ 4. ՀԱՆՐՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ

Հայաստանի Հանրապետությունում ինչպես մասնագիտական հանրության, այնպես էլ, առհասարակ, հասարակության սպասելիքները ՊԵԿ-ից էապես ավելացել են: Հետևաբար, կառույցի գործունեության թափանցիկության և հաշվետվողականության ապահովումը, «ՊԵԿ-բիզնես» փոխհարաբերությունների արդյունավետության բարելավումը, ինչպես նաև հարկ վճարողների շրջանում իրազեկման մակարդակի բարձրացումն անհրաժեշտություն են: Ժամանակակից հաղորդակցության միջոցների օգտագործմամբ բարենպաստ հասարակական կարծիք և վստահություն ձևավորելու, ինչպես նաև հարկային և մաքսային ընթացակարգերի վերաբերյալ հարկ վճարողների տեղեկացվածության մակարդակը բարձրացնելու նպատակով՝ նախատեսվել է իրականացնել մեկ ենթանպատակ և 2 միջոցառում:

Ենթանպատակ 1 : Հասարակության հետ դինամիկ հետադարձ կապի հնարավորությունների ընդլայնում

4.1.1 ՊԵԿ կայք-էջի արդիականացում

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ հանրության և ՊԵԿ փոխգործակցության համար արդյունավետ հարթակ ստեղծելու նպատակով արդիականացնել ՊԵԿ կայք-էջը՝ համալրելով հաղորդակցության նոր գործիքակազմով)

Նախատեսվում է իրականացնել ներկայումս ներդրված վեբ կայքի գործիքակազմի ուսումնասիրություն և վերլուծություն, որի հիման վրա կիրականացվեն արդիականացման աշխատանքներ: Մասնավորապես նախատեսվում է ապահովել առավել հարմարավետ և ժամանակակից միջերեսի (ինտերֆեյս) մշակում, նոր տեղեկատվական ռեսուրսների հասանելիության ապահովում, հանրության կողմից ՊԵԿ-ի հետ հարաբերվելու նոր մեխանիզմների մշակում (օրինակ՝ առցանց դիմելու, հարցերին ավտոմատ պատասխանելու հնարավորություն): Նախատեսվում է

ընդլայնել կայք-էջի միջոցով ներկայացվող տեղեկատվության մեխանիզմները և շրջանակը, մասնավորապես՝ տեղադրելով անհրաժեշտ գործիքներից, էլեկտրոնային համակարգերից օգտվելու քայլերը ներկայացնող կարճ տեսանյութեր, հարկերի հաշվարկման հաշվիչներ և այլն: Նախատեսվում է իրականացնել նաև օգտվողների համար կայք-էջի գործիքների և բաժինների տարանջատում՝ ըստ օգտվողի տեսակի:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Կայք-էջն արդիականացնող կազմակերպության ընտրություն,
- Տեխնիկական առաջադրանքի կազմում և համաձայնեցում,
- Իրականացվող փոփոխությունների քննարկում շահառու կողմերի, օգտվողների հետ,
- Սահմանված փոփոխությունների իրականացում,
- Նոր կայք-էջի հանձնում շահագործման,
- Կայք-էջի աշխատանքի մոնիթորինգ և վերահսկում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Կայք-էջի օգտվողների գոհունակությունը բարձրացել է,
- Ձևավորված է արդյունավետ հարթակ հանրության և ՊԵԿ փոխգործակցության համար,
- Ներդրված են գործիքներ հարկային և մաքսային ընթացակարգերի վերաբերյալ արժանահավատ տեղեկատվության ստացման համար:

Չափելի ցուցանիշներ

- Կայք-էջից օգտվողների աճ 20 տոկոսով,
- Օգտվողների բարձր գոհունակություն:

4.1.2 «Հանրություն – ՊԵԿ» փոխվստահության մշակույթի ձևավորում

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ձևավորել «հանրություն – ՊԵԿ» հաղորդակցության արդյունավետ ժամանակակից հարթակներ՝ ապահովելու համար հարկ վճարողներին հետ գործընկերային հարաբերությունների վրա կառուցված միջավայր)

ՊԵԿ-ի նկատմամբ հանրության անվստահությունը դեռևս նկատելի է, ինչը հիմնականում պայմանավորված է վերջինիս վերապահված գործառույթների բովանդակությունից: Հետևաբար երկրում տեղի ունեցող բարեփոխումներին համընթաց առկա է հանրային ընկալման և ՊԵԿ կերպարի վերափոխման անհրաժեշտություն, քանի որ, ըստ էության, ՊԵԿ-ի գործառույթները բովանդակային առումով ուղղված են հարկ վճարողներին ծառայություններ մատուցմանը, արդար ու թափանցիկ վարչարարության իրականացմանը և այլն:

Դրան զուգահեռ՝ հարկեր վճարելու սահմանադրական պարտականության կատարման առումով հանրային իրավագիտակցության բարձրացման ուղղությամբ ՊԵԿ-ի կողմից կատարվող քայլերն ու միջոցառումները դեռևս չի կարելի գնահատել որպես բավարար:

Հետևաբար՝ անհրաժեշտ է իրականացնել համապատասխան լուսաբանման աշխատանքներ, որոնք կներկայացնեն ՊԵԿ աշխատանքները, գործառույթները, պարբերաբար իրականացվող բարեփոխումները և այլն:

Սույն միջոցառման իրականացմամբ նախատեսվում է՝ հարկային և մաքսային գործընթացներին վերաբերող հեռուստահաղորդումների, ՊԵԿ գործունեության վերաբերյալ տեսահոլովակների պատրաստում և այլ եղանակներով PR ակցիաների կազմակերպում:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Հանրության հետ հաղորդակցման ժամանակացույցի կազմում (հեռուստահաղորդումների, տեսահոլովակների և այլ եղանակների սահմանում),

- Պարբերաբար իրազեկման և լուսաբանման իրականացում:

Ակնկալվող արդյունքներ

ՊԵԿ-ը նախապես հաստատված ժամանակացույցին համապատասխան լուսաբանում է իր գործունեությունը, ինչպես նաև ձեռնարկվող ու իրականացվող միջոցառումները:

Չափելի ցուցանիշներ

ՊԵԿ գործունեության վերաբերյալ հանրության համընդհանուր գոհունակության մակարդակ:

Տվյալ ցուցանիշի հաշվարկի համար պետք է կիրառվի սոցիոլոգիական հարցման հատուկ մշակված մեթոդաբանություն՝ կիրառելով անհատական հարցաթերթեր, որոնք կպարունակեն բաց և փակ հարցեր: Տվյալ ցուցանիշի կիրառումը կարող է սկսվել սույն ռազմավարության հաստատումից հետո և ակնկալել առնվազն տարեկան 5-7 տոկոս գոհունակության ցուցանիշի բարելավում՝ նախորդ տարվա հետ համեմատ:

ԶՈՒՆ 5. ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԱՐԴԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՆԵՐԴՐՈՒՄ (ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ)

Մարդկային ռեսուրսների կառավարման արդյունավետ համակարգի բացակայությունը խոչընդոտներ է ստեղծում ներքին կանոնակարգերի շարունակական վերանայման և արդիականացման, կադրային ներուժի արդյունավետ օգտագործման և ՊԵԿ կայուն զարգացման ապահովման գործում: Իրականացված բարեփոխումների արդյունքում հաստատվել են ՀՀ ՊԵԿ ստորաբաժանումների գործառույթների իրականացման կանոնակարգերը, որոնք գործնական կիրառման և մշտապես կատարվող փոփոխությունների համատեքստում անհրաժեշտ է մշտադիտարկել և վերանայել: Միևնույն ժամանակ հարկային և մաքսային վարչարարություն իրականացնող ստորաբաժանումների անհատական գնահատումն ու խրախուսումն անհրաժեշտ է իրականացնել հաշվի առնելով դրանց առանձնատկությունները:

ՊԵԿ աշխատակիցների աշխատանքային գործունեության սկսելու և հետագա աշխատանքային, մասնագիտական և անձնական զարգացման ծրագիր առկա չէ: Մասնագիտական վերապատրաստումների, որակավորման շարունակական բարձրացման եղանակների սակավությունը, արդիական վերապատրաստման ծրագրերի բացակայությունը, միջազգային լավագույն փորձի ուսումնասիրության հնարավորության սահմանափակ լինելն էականորեն նվազեցնում են արհեստավարժ և ճկուն աշխատակազմ ունենալու հնարավորությունը:

Սույն ռազմավարական նպատակն իր երկու ենթանպատակներով և 5 միջոցառումներով կոչված է լուծելու վերոնշյալ *խնդիրները*:

Ենթանպատակ 1: Կադրային քաղաքականության և աշխատանքային մշակույթի ձևավորում

5.1.1. ՀՀ ՊԵԿ մարդկային ռեսուրսների կառավարման համակարգ

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ստեղծել ՀՀ ՊԵԿ մարդկային ռեսուրսների կառավարման արդի համակարգ (ՄՌՀ)՝ անհրաժեշտ տեղեկատվական գործիքակազմով)

ՀՀ տնտեսության և համաշխարհային առևտրի դինամիկ զարգացումները և փոփոխությունները նոր մարտահրավերներ և խնդիրներ կարող են առաջացնել ՊԵԿ-ի համար: Այդ իսկ պատճառով անհրաժեշտ է ունենալ մարդկային ռեսուրսների կառավարման արդյունավետ համակարգ, առաջացող մարտահրավերներին և խնդիրներին արագ և արդյունավետ արձագանքելու և լուծելու նպատակով: Բարեփոխումները ներառելու են մարդկային ռեսուրսների կառավարման ամբողջ շղթան՝ նոր կադրերի ներգրավումը և վերապատրաստումը, կադրային ռեզերվի համալրումը, ուսումնական հաստատությունների հետ համագործակցությունը նախնական մասնագիտական կրթության բարձր մակարդակի ապահովման նպատակով, ՊԵԿ աշխատակիցների մասնագիտական կարողությունների և աշխատանքային հմտությունների շարունակական զարգացումը, կադրային քաղաքականության իրականացումը, աշխատակիցների աշխատանքային պայմանները բարելավելը, ՄՌՀ-ի տեղեկատվական համակարգի ստեղծումը և այլն:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Հիմնվելով միջազգային լավագույն փորձի վրա և հաշվի առնելով ներքին առանձնահատկությունները՝ մշակել ՊԵԿ մարդկային ռեսուրսների կառավարման համակարգ,
- Ներդնել ՊԵԿ մարդկային ռեսուրսների կառավարման տեղեկատվական համակարգ (ՄՌԿՏՀ), որի նպատակն է հնարավորություն ստեղծել պահպանելու, մշակելու և վերլուծելու տեղեկությունները, որոնք ընդգրկված են տվյալների

շտեմարանում ՊԵԿ բոլոր աշխատակիցների վերաբերյալ, անկախ ծառայության տեսակից,

- Ներդնել մարդկային ռեսուրսների կառավարման ամբողջական շղթա՝ կադրերի ներգրավումից մինչև ապագա ղեկավարների պատրաստում,
- Վերանայել ՊԵԿ-ի ընդունելության մրցույթի կազմակերպման գործընթացը՝ ուսումնասիրելով միջազգային լավագույն փորձը և ներդնել նոր գործընթաց,
- Մշակել համապատասխան նորմատիվ իրավական ակտերում փոփոխություններ կատարելու մասին նախագծեր՝ սահմանված նպատակների իրականացումն ապահովելու համար,
- Իրականացնել աշխատանքներ անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցների ներգրավման նպատակով:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Արդյունավետ կադրային քաղաքականության իրականացում, որը համապատասխանում և նպաստում է սահմանված նպատակների իրականացմանը,
- ՄՌԿՏՀ-ի միջոցով անհրաժեշտ վերլուծությունների տրամադրում արդյունավետ կառավարչական որոշումների կայացման նպատակով,
- Մասնագիտական և պաշտոնական աճի համար ներդրված համակարգեր, գործիքակազմ և իրավական կարգավորումներ,
- Արժեքների համակարգի զարգացման շնորհիվ ձևավորված թիմային աշխատանքային մշակույթ,
- Ներդրված մարդկային ռեսուրսների կառավարման ամբողջական շղթա՝ կադրերի ներգրավումից մինչև ապագա ղեկավարների պատրաստում,
- Ձևավորված աշխատանքային արժեքներ և մշակույթ,

Չափելի ցուցանիշներ

- Համապատասխան նորմատիվ իրավական ակտերում կատարված փոփոխություններ,
- Ստեղծված է մարդկային ռեսուրսների կառավարման համակարգ և աշխատանքների իրականացումը վերապահված է համապատասխան ստորաբաժանմանը,
- Ներդրված է մարդկային ռեսուրսների կառավարման ամբողջական շղթա՝ կադրերի ներգրավումից մինչև ապագա ղեկավարների պատրաստում,
- Ներդրված է ՊԵԿ ընդունելության նոր գործընթաց,
- Ներդրված է ՊԵԿ մարդկային ռեսուրսների կառավարման տեղեկատվական համակարգը:

5.1.2. Աշխատանքի դիմաց արժանավայել հատուցման համակարգ

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ներդնել կատարված աշխատանքի դիմաց արժանավայել վարձատրության և արդյունությունների մոտիվացիոն համակարգ)

ՊԵԿ-ի համար կարևորագույն թիրախ է աշխատակիցների աշխատանքային պայմանների բարելավումը: Այդ պատճառով ՊԵԿ-ը որդեգրել է մարդկային կապիտալում շարունակական ներդրման քաղաքականությունը, ինչը երաշխիք և կարևոր օղակ է ՊԵԿ շարունակական կայուն զարգացման և ՊԵԿ-ի վրա դրված պարտավորությունների արդյունավետ կատարման համար:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Ներդնել KPI (Key Performance Indicator) ցուցանիշների համակարգը, որը հիմնված է լինելու ճշգրտության, չափելիության և նպատակի իրագործելիության մակարդակի սկզբունքների վրա,
- Վերանայել ներքին կանոնակարգերը և համապատասխանեցնել սահմանված նպատակներին և պահանջներին,

- Գործարկել ստորաբաժանումների գնահատման, վարձատրության և խրախուսման նոր համակարգ, որը կքաջալերի մասնագիտական զարգացումը և աշխատանքային արդյունավետությունը,
- Ներդնել աշխատանքով (աշխատանքի ծավալներին և բարդությանը համարժեք) պայմանավորված վարձատրության (performance-related pay) նոր և ավելի արդյունավետ համակարգ,
- Մշակել ծրագիր ՊԵԿ աշխատակիցներին սոցիալական ավելի բարենպաստ պայմաններ ապահովելու նպատակով արտոնությունների տրամադրման համակարգ:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Աշխատակիցների բարձր մոտիվացվածության ապահովում,
- Կատարված աշխատանքի դիմաց համարժեք վարձատրության տրամադրում,
- Պարգևավճարների տրամադրման համակարգ հիմնված KPI-ների վրա,
- Կկրճատվեն կոռուպցիոն ռիսկերը,
- Աշխատավարձի բարձրացում,
- Սոցիալական արտոնությունների և երաշխիքների տրամադրում:

Չափելի ցուցանիշներ

- Համապատասխան նորմատիվ իրավական ակտերում կատարված փոփոխություններ,
- Ներդրված KPI (Key Performance Indicator) ցուցանիշների համակարգ,
- Վերանայված ներքին կանոնակարգեր,
- Սոցիալական արտոնությունների տրամադրման և երաշխիքների ապահովման ներդրված համակարգ,
- KPI-ների վրա հիմնված պարգևավճարների տրամադրման համակարգ:

Ենթանպատակ 2: Մասնագիտական կրթության, վերապատրաստման և որակավորման համակարգի արդիականացումը

5.2.1 «Ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ձեռնարկել «Ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի արդիականացման և վերաիմաստավորման ուղղությամբ միջոցառումներ)

Մարդկային ռեսուրսների կառավարման կարևորագույն օղակներից է նոր կադրերի ներգրավումը, մաքսային ծառայողների համապատասխան պաշտոններին նշանակման գործընթացի բարձր արդյունավետության ապահովումը, թիրախային և արդիական ծրագրերով մաքսային ծառայողների վերապատրաստումը: Ներկայումս գործող մեթոդիկան չի համապատասխանում ժամանակակից պահանջներին և սահմանափակ հնարավորություններ է ընձեռում նոր կադրերի ներգրավման, կադրային ռեզերվի ապահովման գործընթացներում, աշխատակիցների վերապատրաստման և մաքսային գործում գիտահետազոտական աշխատանքների իրականացման համար: Այդ իսկ պատճառով ՊԵԿ-ի կողմից նախատեսվում է իրականացնել մի շարք միջոցառումներ «Ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի արդիականացման ուղղությամբ, վերոնշյալ խնդիրների լուծման և մարդկային ռեսուրսների կառավարման արդյունավետության բարձրացման նպատակով:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Ուսումնասիրել մաքսային և հարկային մարմինների, հետբացթողումային հսկողության օպերատիվ-հետախուզական գործունեության միջազգային լավագույն փորձը, ՀՄԿ կողմից մշակված մաքսային պրոֆեսիոնալիզմի սկզբունքները և պրակտիկան, ինչպես նաև հաշվի առնելով ներքին առանձնահատկությունները մշակել «Ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի արդիականացման ծրագիր,

- Մշակել ՊԵԿ ընդունելության նոր կարգ, «Ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ին հատկացնելով մինչև աշխատանքի անցնելը համապատասխան կարգով ընտրված թեկնածուներին վերապատրաստելու գործառույթ,
- Մշակել որակավորումների տրման համակարգ, ՊԵԿ ծառայության անցնելու, կադրային ռեզերվում ներգրավվելու, մաքսային միջնորդական գործունեություն իրականացնելու համար ,
- Կազմակերպել թիրախային և նեղ մասնագիտական դասընթացներ և վերապատրաստումներ, ելնելով իրականացվող ծառայության առանձնահատկություններից (մաքսային, հարկային, հետքացթողումային և այլն),
- Ներդնել ատեստավորման/որակավորման կատարելագործված և ավելի արդյունավետ համակարգ,
- Հարկային և մաքսային ծառայությունների կողմից իրականացվող օպերատիվ-հետախուզական գործունեության, մաքսային հսկողություն, վերլուծությունների և մոնիտորինգի իրականացում, համակարգչային հմտություններ, հոգեբանական հնարքներ և այլ մասնագիտությունների և ունակությունների վերապատրաստում,
- ՊԵԿ աշխատանքի անցնելու ցանկացողների համար դասընթացների կազմակերպում,
- Ներդնել կատարված կրթական ծրագրերի որակի կառավարման և մոնիտորինգի մեխանիզմներ,
- Համագործակցել ԲՈՒՀ-երի և միջազգային լավագույն ուսումնական հաստատությունների հետ՝ արդիականացնելու համար առկա «Հարկային գործ», «Մաքսային գործ» կրթական ծրագրերը և իրականացնելու համար այլ կրթական տարբեր ձևաչափերի ծրագրերի:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Հաստատված է «Ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի զարգացման նոր ճանապարհային քարտեզ,
- Մշակված և ներդրված են ՊԵԿ աշխատանքի անցնելու համար նախատեսված վերապատրաստման ծրագրեր,
- Կազմակերպված են ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեում աշխատանքի անցնելու ցանկացողների համար դասընթացներ,
- Կազմակերպված են թիրախային և նեղ մասնագիտական դասընթացներ և վերապատրաստումներ,
- Ներդրված է որակավորման և ատեստավորման նոր համակարգ,
- Ներդրված են կրթական ծրագրերի որակի կառավարման և մոնիտորինգի մեխանիզմներ:

Չափելի ցուցանիշներ

- Համապատասխան նորմատիվ իրավական ակտերում կատարված փոփոխություններ,
- Գործարկված վերապատրաստման և որակավորման համակարգ,
- Ծրագրերի որակի կառավարման և մոնիտորինգի ներդրված մեխանիզմներ,
- Անհրաժեշտ բոլոր կրթական ծրագրերը մշակված են,
- Ներգրավված են բարձր որակավորում ունեցող մասնագետներ դասընթացների անցկացման համար,
- Ներդրված է նոր կադրերի ներգրավման նպատակով վերապատրաստումների և որակավորումների գործող համակարգ:

5.2.2 ՀՀ ՊԵԿ աշխատանքի ընդունելության գործընթաց

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ ամբողջապես վերանայել ՊԵԿ աշխատանքի ընդունվելու համար անցկացվող մրցույթի կազմակերպման և իրականացման գործընթացը)

Ներկայումս ՊԵԿ աշխատանքի անցնելու կարգը և պայմանները սահմանվում են ՀՀ օրենսդրությամբ և դրանից բխող այլ իրավական ակտերով: Ըստ գործող կարգի ՊԵԿ մաքսային և հարկային ծառայության պաշտոնի նշանակվելու իրավունք ունի միայն բարձրագույն կրթություն ունեցող, հայերենին տիրապետող և վերադաս մաքսային մարմնի հաստատած համապատասխան պաշտոնի նկարագրի պահանջները բավարարող Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացին: Թափուր պաշտոններ առաջանալու դեպքում այդ պաշտոններն զբաղեցվում են մրցույթով: Մրցույթին մասնակցելու համար քաղաքացիները ներկայացնում են անհրաժեշտ բոլոր փաստաթղթերը ՊԵԿ անձնակազմի կառավարման վարչություն թղթային տարբերակով:

Մրցույթն իրականացվում է երկու փուլով թեստավորում (գրավոր) և հարցազրույց (բանավոր): Հանձնաժողովը մրցույթի արդյունքում հաղթող ճանաչված մասնակիցների վերաբերյալ վերադաս մարմնի ղեկավարին տալիս է եզրակացություն: Եզրակացությունն ստանալուց հետո վերադաս մաքսային մարմնի ղեկավարը մրցույթի արդյունքում հաղթող ճանաչված մասնակիցներից մեկին նշանակում է համապատասխան պաշտոնում:

Ներկայումս գործող ծառայության անցնելու կարգը և պայմանները բավարար չափով ապահովվում են առկա պահանջները այնուամենայնիվ ՊԵԿ-ի, տնտեսության և տեխնոլոգիաների զարգացման արդյունքում, խիստ կարևոր է կատարելագործել գործող կարգը և մեթոդիկան և ներդնել ՊԵԿ կարիքներին և ժամանակակից պահանջներին համապատասխանող կադրերի համալրման համակարգ:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- Մշակել ՊԵԿ ընդունելության մրցույթի կազմակերպման նոր գործընթաց,
- «Ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ում կազմակերպել վերապատրաստման դասընթացներ, մինչև ծառայության անցնելը դիմորդներին նեղ մասնագիտական, գործնական գիտելիքներով և հմտություններով ապահովելու համար,

- Մշակել նոր հարցաշար բանավոր և գրավոր փուլերում դիմորդների ավելի արդյունավետ, օբյեկտիվ և թիրախային գնահատման համար,
- Պարտադիր դարձնել անհատի արժեհամակարգի և հակակոռուպցիոն թեստավորումը,
- Մշակել համապատասխան նորմատիվ իրավական ակտերում փոփոխություններ կատարելու մասին նախագծեր՝ սահմանված նպատակների իրականացումն ապահովելու համար,
- Ներդնել դիմումների ընդունման և նախնական թեստավորման էլեկտրոնային համակարգեր:

Ակնկալվող արդյունքներ

- Արդիական և թափանցիկ ՊԵԿ ընդունելության գործընթաց,
- Հայտարարված հաստիքին համապատասխանող, անհրաժեշտ մասնագիտական գիտելիքներով և աշխատանքային կարողություններով օժտված կադրերի ընտրություն,
- Պաշտոններում նշանակված ծառայողները կունենան համապատասխան մասնագիտական գիտելիքներ և աշխատանքային կարողություններ,
- Բարձր որակավորմամբ և մասնագիտական կարողություններով օժտված կադրային ռեզերվի մշտական առկայություն,
- Առանց համապատասխան որակավորում ունեցող անձնացով ժամանակավոր թափուր հաստիքի համալրման բացառում,
- ՊԵԿ արժեքներին և որդեգրած քաղաքականությանը համապատասխանող կադրերով համալրում

Չափելի ցուցանիշներ

- Համապատասխան նորմատիվ իրավական ակտերում կատարված փոփոխություններ,
- Գործարկված վերապատրաստման և որակավորման համակարգ,
- Ներգրավված են բարձր որակավորում ունեցող մասնագետներ դասընթացների անցկացման համար,
- Նոր կադրերի ներգրավման նպատակով վերապատրաստումների և որակավորումների գործող համակարգ,
- Ներդրված դիմումների ընդունման և նախնական թեստավորման էլեկտրոնային համակարգեր:

5.2.3. ՀՀ ՊԵԿ Կինոլոգիական կենտրոն

(ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ՝ կադրաբեյադրծել ՀՀ ՊԵԿ Կինոլոգիական կենտրոնի ծառայողական կարողությունները)

Նկարագրություն

Միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է ուսումնասիրել ԱՄՆ, Եվրոպական և ԱՊՀ անդամ-երկրների նմանատիպ ծառայությունների հնարավորությունները, իրականացնել վերլուծություններ և լավագույնը ներդնել ՊԵԿ ՄԴՊՎ Կինոլոգիական կենտրոնում: Իրականացման արդյունքում կունենանք միջազգային ստանդարտներին համապատասխան կենտրոն, որտեղ կպատրաստվեն և կվերապատրաստվեն թե ՊԵԿ և թե այլ շահագրգիռ մարմինների և կազմակերպությունների կինոլոգները և ծառայողական շները, քանի որ Հայաստանում առայժմ չկա նմանատիպ հաստատություն:

Անհրաժեշտ միջոցառումներ

- այլ երկրների կինոլոգիական ծառայությունների հնարավորությունների ուսումնասիրություն,
- անասնաբույժի, կինոլոգ-հրահանգիչների վերապատրաստում արտերկրում,

- կինոլոգ-մասնագետների և ծառայողական շների թվի ավելացում,
- նոր սարքավորումների և տրանսպորտային միջոցների ձեռքբերում,
- տարբեր տեսակի վարժեցումների համար պիտանի շների բուժման համակարգի ներդնում,
- վարժեցման ընթացքում ի հայտ եկած՝ մաքսային մարմիններին ոչ պիտանի շներին այլ հաստատություններին փոխանցման համակարգի ներդնում:

Ակնկալվող արդյունքներ

- սահմանային անցակետերում շուրջօրյա կինոլոգիական ծառայության ապահովում,
- բարձրակարգ կինոլոգ-մասնագետների առկայություն,
- մաքսանենգության տարբեր առարկաներ հայտնաբերելու ունակությամբ ծառայողական շների առկայություն,
- միջազգային ստանդարտներին համապատասխան կինոլոգիական կենտրոն,
- իրական պայմաններին առավելապես նմանեցված վարժեցման ենթակառուցվածքների առկայություն:

Չափելի ցուցանիշներ

- մաքսանենգության դեմ պայքարի արդյունավետության բարձրացում,
- մաքսանենգության և այլ մաքսային իրավախախտումների բացահայտումներ:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

ՊԵԿ-ն իր գործունեության ավելի քան 28 տարիների ընթացքում ոչ միայն կայացել է որպես հարկային և մաքսային վարչարարություն իրականացնող պետական կառավարման մարմին, այլև կուտակել է մեծ փորձ և տեխնիկական հագեցվածություն, հետևաբար, արդի մարտահրավերների համար լրացուցիչ կարողություններ ձեռք բերելով՝ ՊԵԿ-ը ոչ միայն նպատակ ունի ամրապնդել տեղեկատվական տեխնոլոգիաներով բարձր հագեցվածություն ունեցող պետական կառավարման մարմնի իր առաջատար դիրքերը, այլև նորովի կազմակերպել և իրագործել իր գործառույթները:

Սույն ռազմավարական ծրագրի ռազմավարական նպատակներն առաջ են բերելու բազում փոփոխություններ և այս գործընթացի շարունակականությունը և ամեն տարի վերանայելը ժամանակակից ՊԵԿ ունենալու գրավականն է: Արդյունքում, ՊԵԿ-ը պետական կառավարման այլ մարմինների համար կարող է օրինակ ծառայել՝ պետական կառավարման համակարգի սպասվող բարեփոխումների ճանապարհային քարտեզների, գործառութային «բիզնես» գործընթացների վերանայման և հետագայում ավտոմատացման և օպտիմալացման համար:

ՊԵԿ իր գործառույթներն իրականացնելուն զուգահեռ շարունակաբար կատարելագործելու է իրեն վերապահված գործառույթների իրականացման արդյունավետությունը՝ արձագանքելով ժամանակի մարտահրավերներին: Սույն ռազմավարության մեջ ներառված չեն այնպիսի գործառույթներ և միջոցառումներ, որոնք ՊԵԿ ստորաբաժանումների կողմից իրականացվում են իրենց իրավասությունների և աշխատանքային պարտականությունների շրջանակներում: Այնուամենայնիվ, դրանց շարքում կան նաև այնպիսիները, որոնք ոչ միայն այս ռազմավարական ծրագրով, այնպես էլ ապագայում սահմանվելիք ռազմավարական միջոցառումների հիմք են հանդիսանալու:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1. Մակրո ցուցիչներ

մլրդ դրամ						
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
ՀՆԱ⁷	6,630.4	7,275.9	7,990.7	8,789.8	9,668.7	10,635.6
Հարկային եկամուտներ և պետական տուրք⁸	1,463.9	1,630.9	1,823.8	2,030.6	2,285.5	2,550.7
Հարկեր / ՀՆԱ հարաբերակցություն	22.1%	22.4%	22.8%	23.1%	23.6%	24.0%
Հարկային վարչարարության արդյունավետության գործակցի համար ընդունված ծախսեր⁹	21.9	31.2	30.8	31.0	28.4	28.3
Արդյունավետության գործակցից	1.49%	1.91%	1.69%	1.52%	1.24%	1.11%
ՀՀ ՊԵԿ փաստացի և սպասվելիք ծախսեր, այդ թվում¹⁰	23.5	51.3	45.2	42.0	34.6	30.8
Կապիտալ ծախսեր	0.4	20.1	14.5	11.1	6.2	2.5

⁷ 2019-2021 թթ. ՀՆԱ-ները վերցված են ՀՀ 2019-2021թթ. ՄԺԾԾ-ից, իսկ 2022-2024 թթ. ՀՆԱ-ները հաշվարկված են նախորդ տարվա նկատմամբ 10 տոկոս աճի կիրառմամբ:

⁸ 2019-2022 թթ. հարկային եկամուտները և պետական տուրքը վերցված է 2020-2022թթ. ՊԵԿ մարմնի կողմից առաջիկա 4 տարիների համար իրականացված կանխատեսումից, իսկ 2023-2024 թթ. հաշվարկել է ՀՆԱ-ի նկատմամբ կիրառելով հարկեր/ ՀՆԱ հարաբերակցության թիրախային ցուցանիշները:

⁹ ՀՀ ՊԵԿ փաստացի և սպասվելիք ծախսերից հանվել է կապիտալ ծախսերը:

¹⁰ Ներառում է նաև ԱՏԳ կենտրոնների կառուցման կապիտալ ծախսերը:

1. ՀՀ ՊԵԿ արտաբյուջեն, այդ թվում՝	8.3	-	-	-	-	-
Կապիտալ ծախսեր	1.3	-	-	-	-	-
2. ՀՀ ՊԵԿ ռազմավարության բյուջեն, այդ թվում՝	-	21.2	14.2	10.6	4.3	0.5
Միջազգային կազմակերպություններից ստացվող վարկային և դրամաշնորհային միջոցներ, որից՝		6.0	6.0	3.1	3.1	0.0
վարկային միջոցներ		1.4	1.4	1.4	1.4	0
ՀՀ կառավարության համաֆինանսավորում		0.3	0.3	0.3	0.3	0
դրամաշնորհային միջոցներ		4.2	4.2	1.4	1.4	0.0

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2. Ռազմավարության բյուջեն

		Մլն. դրամ					
		2020	2021	2022	2023	2024	Ընդհանուր
ԶՈՒ 1.	Կառավարման համակարգերի կատարելագործում	960	710	655	345	195	2,865
ԶՈՒ 2.	Վարչարարության արդյունավետության բարձրացում, եկամուտների ավելացում, ստվերի կրճատում	1,446	1,040	490	165	110	2,901
ԶՈՒ 3.	Ենթակառուցվածքների արդիականացում, կառուցում	12,488	6,344	6,212	547	37	25,628
ԶՈՒ 4.	Հանրության հետ երկխոսության մակարդակի բարելավում	70	50	50	50	37	257
ԶՈՒ 5.	Մարդկային ռեսուրսների կառավարման արդի համակարգի ներդրում (բարելավում)	461	205	113	113	112	1,004
Ընդհանուր		15,425	8,349	7,520	1,220	491	32,655

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3. Ռազմավարության բյուջեն՝ ըստ միջոցառումների

Մլն. դրամ

Ռազմավարական նպատակ 1 ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒՄ							
1.1 Ենթանպատակ Էլեկտրոնային և թվային գործիքակազմի ներդրում և զարգացում							
Միջոցառումներ		2020	2021	2022	2023	2024	Ընդամենը
1	Էլեկտրոնային արխիվացման համակարգ	100	200	200			500
2	ՊԵԿ տեղեկատվական բազայի հուսալիություն	10					10
3	ՊԵԿ սերվերային և օպերացիոն համակարգեր	100	100	100	100	100	500
4	Այլ պետական մարմինների հետ տեղեկատվության փոխանակում	30	5	5	5	5	50
5	ՊԵԿ հարկ վճարողների սպասարկման կենտրոններում ներքին համակարգ	50	30	20			100
6	Արդի համակարգերի կիրառմամբ փաստաթղթերի փոխանակում	20	10				30
7	Մեծ ծավալի տվյալների (Big Data) վերլուծական գործիքակազմ	30	30	30	30	30	150
8	Մեքենայական ուսուցում (machine learning)	70	80	100	100	50	400
9	Էլեկտրոնային համակարգերի բջջային հավելվածներ			30	10	10	50
10	Պետական գնումների գործընթացին առնչվող գործառնություններ		10				10

11	Տեղեկատվական համակարգերում դաշտերի ինքնաշխատ լրացում	50					50
12	Էլեկտրոնային վճարման համակարգեր	75	25				100
13	ՊԵԿ իրավապահ գործառույթի էլեկտրոնային փաստաթղթավորում	40	40	20			100
14	Վարչական իրավախախտումների էլեկտրոնային կառավարման համակարգ	40	30	10			80
15	ԵԱՏՄ շրջանակներում փաստաթղթերի փոխադարձ ճանաչում	100	100	100	100		400
16	ԵՄ շրջանակներում փաստաթղթերի փոխադարձ ճանաչում ¹¹						

1.2 Ենթանպատակ

ՊԵԿ գործառույթների և ընթացակարգերի վերակառուցում և օպտիմալացում

1	ՊԵԿ գործառույթային «բիզնես» գործընթացներ	200					200
2	Նախագծերի կառավարման մեխանիզմ	30	50	40			120
3	Տեխնիկական աուդիտ և հավաստագրում	15					15
Ընդամենը		960	710	655	345	195	2,865

Ռազմավարական նպատակ 2

ՎԱՐՉԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄ, ԵՎԱՄՈՒՏՆԵՐԻ ԱՎԵԼԱՑՈՒՄ, ՍՏՎԵՐԻ ԿՐՃԱՏՈՒՄ

2.1 Ենթանպատակ

Հարկային և մաքսային իրավախախտումների կանխարգելում

Նախագծեր		2020	2021	2022	2023	2024	Ընդամենը
1	Հարկային ռիսկերի կառավարման համակարգ	80	20				100

¹¹ Նախագիծը նախատեսվում է իրականացնել ԵՄ Արևելյան գործընկերության տարածքում «EU4Digital» ծրագրի «Էլեկտրոնային առևտուր» ցանցի դրամաշնորհի շրջանակներում՝ վերոնշյալ նախագծի հաստատվելու դեպքում (ծրագրի բյուջեն գնահատման փուլում է):

2	Մաքսային ռիսկերի կառավարման համակարգ			100	100	100	300
3	Ինքնաշխատ ծանուցման համակարգ	10	5	5	5		25
4	Մաքսային հսկողության արդյունավետության բարձրացում	300	100	100			500
5	ՀԴՄ ստուգման գործառույթի արդյունավետության բարձրացում	8					8
6	Շահումով խաղերի, խաղատների և վիճակախաղերի գործունեություն	400	100				500
7	Փոստային առաքանիների հաշվառման համակարգ	30					30
8	Ուղևորների վերաբերյալ նախնական տեղեկատվություն	35					35
9	ԵԱՏՄ շրջանակներում ապրանքների հետազօծելիություն	100	100	50	50		300

2.2 Ենթանպատակ

Խրախուսել կամավոր կարգապահությունը, բարձրացնել հարկերից խուսափողների դեմ պայքարի արդյունավետությունը և կրճատել հարկային սուվերի մակարդակը

1	Օրինապահ հարկ վճարողների համակարգ	6. 29					6. 29
2	Ֆիզիկական անձանց ինքնահայտարարագրման համակարգ		120	10	10	10	150
3	Հարկային տեղեկատվության փոխանակման գործընթացներ ¹²	50					50(*)
4	Տրանսֆերային գնագոյացման իրավակարգավորումներ ¹³	50	100				150(*)

¹² Նախատեսվում է իրականացնել դրամաշնորհի շրջանակներում:

¹³ Նախատեսվում է իրականացնել դրամաշնորհի շրջանակներում:

5	BEPS գործողությունների (ստանդարտների) ներդրում ¹⁴	50	50	50			150(*)
6	Հարկային ստվերի և հարկային պոտենցիալի գնահատում	6. 85					6. 85(*)
7	Հետբացթողումային թիրախային ստուգումների համակարգ	45	45				90
8	Հետբացթողումային գործառույթների ընդլայնում, ավտոմատացում	150	100	100			350
9	Հետբացթողումային գործառույթների «Թվինինգ» ծրագիր ¹⁵	125	250	125			500(*)
Ընդամենը		1,446	1,040	490	165	110	2,901

Ռազմավարական նպատակ 3

ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆԱՑՈՒՄ, ԿԱՌՈՒՑՈՒՄ

Ենթանպատակ 3.1

Գործող ենթակառուցվածքների արդիականացում և համագործակցության ընդլայնում

Նախագծեր		2020	2021	2022	2023	2024	Ընդամենը
1	Միասնական հաշվում բարեփոխումների իրականացում	40	30	10	10	10	100
2	ՊԵԿ աշխատակիցների կենսական օգտագործման ենթակառուցվածքներ	1,000	500	500	500		2,500
3	ԵԱՏՄ շրջանակներում մաքսային ընդհանուր գործընթացներ	200	200	50	30	20	500

¹⁴ Նախատեսվում է իրականացնել դրամաշնորհի շրջանակներում:

¹⁵ Նախատեսվում է իրականացնել դրամաշնորհի շրջանակներում:

Ենթանպատակ 3.2

Մաքսային ենթահամակարգերի արդիականացում և տեխնիկական հագեցվածություն

1	ՊԵԿ փորձագիտական լաբորատորիաներ	600	600				1200
2	ԱՏԳ մասնակիցների սպասարկման կենտրոններ	10,000	15,000	5,000			20,000
3	Երկաթուղային մաքսակետերի արդիականացում			645			645
4	Բազրատաշենի մաքսակետի կատարելագործում	150					150
5	ՊԵԿ Մեղրիի մաքսակետի արդիականացում(*)						
6	Հարավային մաքսատան կառուցում	30					30
7	ՊԵԿ մաքսակետերի տեխնիկական հագեցվածության ապահովում	468	14	7	7	7	503
Ընդամենը		12,488	6,344	6,212	547	37	25,628

Ռազմավարական նպատակ 4

ՀԱՆՐՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԵՐԿԵՈՍՈՒԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ

Ենթանպատակ 4.1

Հասարակության հետ դինամիկ հետադարձ կապի հնարավորությունների ընդլայնում

Նախագծեր		2020	2021	2022	2023	2024	Ընդամենը
1	ՊԵԿ կայք-էջի արդիականացում	20					20
2	«Հանրություն – ՊԵԿ» փոխվստահության մշակույթի ձևավորում	50	50	50	50	37	237
Ընդամենը		70	50	50	50	37	257

(*) Ներառված է հավելված 1-ի վարկային և դրամաշնորհային միջոցների մեջ

Ռազմավարական նպատակ 5

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԱՐԴԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՆԵՐԴՐՈՒՄ (ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ)

5.1 Ենթանպատակ

Կադրային քաղաքականության և աշխատանքային մշակույթի ձևավորում

Նախագծեր	2020	2021	2022	2023	2024	Ընդամենը
1 ՊԵԿ մարդկային ռեսուրսների կառավարման համակարգ	100	85				185
2 Աշխատանքի դիմաց արժանավայել հատուցման համակարգ	6					6

5.2 Ենթանպատակ

Մասնագիտական կրթության, վերապատրաստման և որակավորման համակարգի արդիականացում

1 «Ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ	250	100	100	100	100	650
2 ՊԵԿ աշխատանքի ընդունելության գործընթաց	85					85
3 ՊԵԿ կինոլոգիական կենտրոն	20	20	13	13	12	78
Ընդամենը	461	205	113	113	112	1,004